

Role spirituality v sociálních službách

Bc. Stanislav Mrózek, DiS.

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Stanislav Mrózek, DiS.**
Osobní číslo: **H120082**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Role spirituality v sociálních službách**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti sociálních služeb a vlivu spirituality na postoje sociálních pracovníků.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu dotazníkovou metodou.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

EPSTEIN, Greg. Good Without God. New York: HARPER COLLINS PUBLISHERS, 2009. ISBN 13: 978-0-06-167011-4.

HITCHENS, Christopher. The Missionary Position: Mother Teresa in Theory and Practice. Londýn: VERSO, 1995. ISBN 1-85984-929-6.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

HARRIS, Sam. The Moral Landscape: how science can determine human values. A Division of Simon & Schuster, Inc, New York. 2010. ISBN 978-1-4391-7121-9.

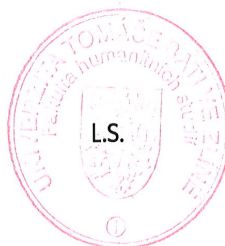
Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2014**

Ve Zlíně dne 15. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

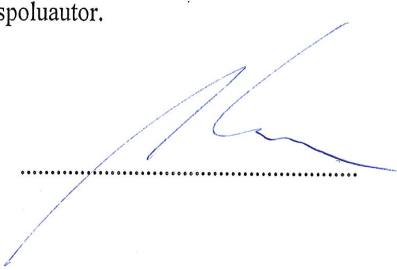
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
9.1.2015

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce hledá odpověď na otázku, co se rozumí pod pojmem spiritualita, jakou roli hraje v sociální práci v dnešní době, jaký je její význam v životě lidí pracujících v pomáhajících profesích, jak ovlivňuje jejich život, jakou úlohu hraje v motivaci pro výkon jejich profese a jaké možnosti nebo výhody, nebo třeba i nevýhody, jim v jejich práci přináší. Přínosem této práce je příprava podkladů pro posouzení možností využití spirituálních přístupů v sociální práci, zejména s uživateli služeb pro osoby bez přístřeší.

Klíčová slova: spiritualita, religiozita, náboženství, víra, altruismus, humanismus, filantropie, sociální vyloučení, sociální práce, hodnoty, motivace, inspirace.

ABSTRACT

In this thesis we are searching for the answer to the question what is understood as spirituality. What is its role in social work nowadays, what is its meaning in the life of people working in helping professions, how does it influence their lives, what is its role in motivation to perform their profession, and what possibilities or advantages, or perhaps even disadvantages, it brings to their job. The benefit of this thesis is preparation of basis for assessing the possibilities of using spiritual approaches in social work, especially with the clients of social services for homeless people.

Keywords: spirituality, religiosity, religion, faith, altruism, humanism, philanthropy, social exclusion, values, motivation, inspiration

Mé poděkování patří především panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. Za jeho trpělivost a laskavost, která pro mě byla inspirací a povzbuzením.

Rovněž si velice vážím podpory a porozumění, kterým mě zahrnovali mí nejbližší doma ale taky v práci. I jim patří můj vděk.

„What we do in every other area of our lives (other than religion), is, rather than respect somebody's beliefs, we evaluate their reasons“

Sam Harris

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

I	1 SPIRITUALITA V KONTEXTU SEKULÁRNÍ SPOLEČNOSTI.....	13
	1.1 VYMEZENÍ POJMU SPIRITUALITA.....	13
II	2 SPIRITUALITA V PRAXI POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍ.....	17
	2.1 HISTORIE SOCIÁLNÍ POMOCI.....	17
	2.1.1 SOCIÁLNÍ POMOC VE STAROVĚKU A ANTICE	17
	2.1.2 SOCIÁLNÍ POMOC VE STŘEDOVĚKU.....	18
	2.2 OSOBNOSTI MODERNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE.....	18
	2.2.1 SOCIÁLNÍ POMOC CHUDÝM.....	19
	2.2.2 SOCIÁLNÍ POMOC OSOBÁM SE ZÁVISLOSTÍ.....	26
	2.3 DÍLČÍ ZÁVĚRY	28
III	3 PŘÍPRAVA VÝZKUMU.....	31
	3.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÝ CÍL.....	31
	3.2 DRUH VÝZKUMU.....	31
	3.3 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	31
	3.4 POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR.....	33
	3.5 POPIS ZPŮSOBU ZPRACOVÁNÍ DAT.....	34
	3.6 ZPŮSOB SBĚRU DAT.....	34
	3.7 ANALÝZA ROZHOVORŮ A VÝSLEDKY.....	36
	3.7.1 GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ VÝSLEDKŮ.....	58
	3.8 VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH INFORMACÍ.....	61
	3.8.1 SPIRITUALITA – VZTAH S BOHEM.....	61
	3.8.2 ODPOVĚDI NA DÍLČÍ OTÁZKY.....	62
	3.8.3 SLABÉ STRÁNKY VÝZKUMU.....	65
	3.9 DOPORUČENÍ DALŠÍHO VÝZKUMU.....	65

ÚVOD

Zájem o otázku praktické role spirituality v sociální práci ve mně vzbudila má osobní zkušenost z práce v sociálních službách. Pracuji již několik let ve Slezské diakonii, což je křesťanská organizace pro sociální práci, jejíž zřizovatelem je Slezská církev evangelická augsburského vyznání. Ze své podstaty je tedy organizací, která se při plnění svého poslání řídí křesťanskými motivy a hlásí se ke křesťanským hodnotám. Tyto hodnoty a východiska jsou písemně shrnuty v dokumentu „Hodnoty Slezské diakonie“. Tento dokument se odvolává na autoritu Bible a „osobu Ježíše Krista, jakožto zdroj víry a vzor pro službu a život“. Takto jasně formulované stanovisko je u křesťansky orientované organizace samozřejmě naprosto v pořádku, avšak při bližším pohledu na věci narážím na skutečnost, že určitá část zaměstnanců organizace není buďto věřící vůbec, a je pro ně tudíž problematické tyto hodnoty a parametry bez výhrad sdílet, či dokonce nějak zvnitřnit, a další nemalá část svou spiritualitu od křesťanství neodvozuje vůbec, nebo jen velmi vzdáleně. Právě diskuze nad tímto tématem mě přiměly zamyslet se hlouběji nad tím, jaké jsou vlastně skutečné motivy a etická východiska pracovníků v pomáhajících profesích, jaké spektrum spirituality reprezentují a do jaké míry je pro ně zdrojem inspirace ke své práci, jak spiritualita ovlivňuje jejich chování, jakými zásadami se ve skutečnosti řídí? Na tyto otázky se snažím najít odpověď ve svém výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPIRITUALITA V KONTEXTU SEKULÁRNÍ SPOLEČNOSTI

Když na sklonku 19. století sociolog Max Weber¹ použil pojem odkouzlení světa pro popis procesu, který v jeho době, době průmyslové revoluce provázené důvěrou v neomezenou sílu lidského ducha, potvrzovanou převratnými objevy a vynálezy, které dramaticky měnily po staletí ustálený životní způsob velkého množství lidí, dramaticky měnily jejich způsoby uvažování a podněcovaly k novým myšlenkám, zdálo se, že prorokuje dobu, pro kterou se později ujal termín sekularizace. Tím rozumíme potlačení role náboženství a vlivu církve na světské záležitosti. Pokud by se Weber nemýlil ve svém odhadu, žili bychom již dnes, přinejmenším v Západní Evropě, ve zcela sekulárních společnostech, kde by kostely a jiné sakrální objekty soužily jen jako kulturní artefakty a o náboženstvích bychom se učili nanejvýš ve školách. Náš zájem by se v lepším případě koncentroval pouze na kulturu, umění, politiku a vědu, a to, co nazýváme duchovními potřebami, bychom satureovali úžasem nad uměleckými artefakty, hloubkou myšlenek a emocí vyjádřených literaturou, hudbou, obdivem nad fantastickými úspěchy vědy a ohromujícími objevy tajemství, dosud ukrytých v neprozkoumaných zákoutích země a bezmezných hlubinách vesmíru. Nepochybně to tak dnes mnoho lidí skutečně prožívá a jejich inspirace se odráží v jejich dílech, jako v případě popularizátorů vědy jako Carl Sagan, Sam Harris, Lawrence Kraus nebo Richarda Dawkinse i když, jak píše Říčan, „*k úplné ztrátě religiozity dospívají i dnes jen výjimeční jedinci*“.²

Dnešní realita nás však přesvědčuje, že spíše opak je pravdou, náš západní svět, jakkoli se deklaruje jako sekulární, je stále velmi pevně držen v síti náboženství. Co se změnilo, je jen vnější forma religiozity. Stačí se projít mezi regály knih v knihkupectví, prolistovat stránky jakéhokoli časopisu pro ženy, proklikat nabídku televizních pořadů a narazíme na bezpočet důkazů toho, jak hluboko vězíme v zajetí nejrůznějších forem alternativní religiozity, pro kterou budu v této práci používat termín „spiritualita“.

1 WEBER, Max. *Sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-240-3

2 ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7376-312-3.

1.1 Vymezení pojmu spiritualita

Jakkoli je pojem „spiritualita“ v dnešní době velmi známý a často používaný snad ve všech médiích i v běžném životě, definovat jej není vůbec jednoduchou záležitostí, neboť jeho význam je velmi široký a nejrůznější autoři s ním pracují různými způsoby. Philip Sheldrake³, píše: „Zdá se, že spiritualita je jednou z oblastí, o nichž všichni tvrdí, že jim je jasný jejich význam, ovšem jen do okamžiku, kdy je mají definovat“. Jak uvádí Zdeněk Vojtíšek,⁴ spiritualita je pojmem tak neurčitým, že se objevují i doporučení, aby bylo z odborného jazyka raději odsunuto. Na druhé straně má slovo spiritualita takovou frekvenci, že ke konci minulého století se dokonce uvažovalo o přejmenování sekce psychologie náboženství Americké psychologické asociace na sekci psychologie náboženství a spirituality.⁵ Ano, slovo „spiritualita“ se stalo „cool“ i v naší kultuře a proniklo do všech oblastí umění, literatury, dokonce je zneužíváno jako působivá obchodní značka nejrůznějších produktů, v neposlední řadě se s ním setkáváme i v oblasti sociální práce, a proto se bez nějaké přiměřené definice neobejdeme.

Jak píše Vojtíšek, slovo „spiritualita“ má kořeny v křesťanské tradici a pochází z latinského „spiritualis“ odvozeného od „spiritus“ - duch nebo dech, což v křesťanství odkazuje na působení třetí božské osoby (Vojtíšek 2012 s.10). Philip Sheldrake posouvá původ slova ještě do řečtiny a odvozuje jej od slova „pneuma“, které se objevuje v Listech apoštola Pavla, které jsou součástí Nového zákona. Chce tím upozornit na původní význam, kterým nebyl kontrast mezi tělesným, fyzickým a hmatatelným, jakožto protikladem k duchovnímu neviditelnému. Původním významem spirituality, tak jak ji definují Pavlovy epistoly, bylo totiž „naplnění Božím duchem“.⁶ Slovo spiritualita bylo proto až do poloviny minulého století většinou chápáno jako projev křesťanské zbožnosti. Ve francouzštině jím označovali příslušníky kléru – duchovenstvo. Jak Sheldrake píše dále, fascinace spiritualitou není zdaleka totéž, co zájem o náboženství. Dnes je spiritualita chápána jako něco celostního, něco, co integruje celý život v jeden celek. Vytváří to úplně

3 SHELDRAKE, Philip. *Spiritualita a historie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studia demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-017-9.

4 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Pavel DUŠEK a Jiří MOTL. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-9.

5 ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7376-312-3.

6 SHELDRAKE, Philip. *Spirituality: a brief History*. 2. vyd. John Wiley & sons, Ltd. 2013. ISBN 978-1-118-47235-4.

nový koncept spirituality, která se odvozuje od anglického slova „the holy“ - svatý, jehož kořen je ve Staroanglickém „halig“ - celistvý, úplný, a vztahuje se i ke starořeckému „holos.“ Proto dnes chápeme spiritualitu jako něco, co pojímá život jako celek. Spolu s tím se mění i význam slova „posvátný“, které se dříve vztahovalo k Bohu, ale v dnešní kultuře je chápáno jako něco vtěleného do přírody, nebo umění, hloubky lidské zkušenosti nebo nekonečného tajemna vesmíru. V dnešním chápání již spiritualita neoznačuje čistě touhu po smyslu, zejména smyslu života a jeho směřování, ale spíše pochopení lidské identity a v úsilí o osobní rozvoj. Objevuje se koncept „duchovního rozvoje“. Nakonec, současná definice spirituality poukazuje na hledání jiných hodnot, než jsou čistě konzumní a materiální přístupy k životu, čímž výrazně přesahuje do oblasti etiky a morální vize (Sheldrake 2013,s.4.) Zjednodušeně řečeno, slovo, které původně označovalo určitou niternou náboženskou polohu, získalo především na Západě v druhé polovině minulého století zcela jiný význam, který jej postavil úplně mimo institucionální náboženství. Zejména hnutí New Age chápalo spiritualitu jako nedogmatickou osobní zbožnost. (Vojtíšek 2012, s. 10). Smyslem této práce není polemika o spiritualitě jako takové. V dnešní době jsme tu a tam svědky zanícené debaty o tom, co vlastně spiritualita znamená a odkud ona pramení. Teisticky založená strana ji vnímá jako nadpřirozené působení Boha, jako formu komunikace s nadpřirozenem, a toto bere zároveň jako jeden ze silných důkazů ve prospěch existence Boha nebo bohů a jiných nadpřirozených bytostí. Opozice oproti tomu usilovně pracuje na racionálním vysvětlení prožitků a jevů, které spojujeme se spiritualitou, a stále častěji se objevují poměrně zajímavé interpretace. Kupříkladu jeden z předních představitelů hnutí Nových ateistů Sam Harris ve své knize „Moral Landscape“ boří mýtus o tom, že otázky morálky a etiky jsou vyhrazeny pouze pro náboženský a filozofický diskurz. Ve své knize Harris formuje tezi, že morálně dobré je jediné to, co přispívá k zvyšování blaha vědomých bytostí.⁷ A to přesouvá diskuzi z pole filozofie na pole současné vědy.

To, že s definováním pojmu spiritualita to není úplně jednoduché, dokresluje jeden moderní slogan, který říká: „*I am not religious, but i am spritual*“. Pergament in Říčan 2007⁸ odhaluje polarizaci významu tohoto slova na dva protiklady. Zatímco s pojmem „*religious*“ vnímáme to institucionální a špatné, s pojmem „*spiritual*“ si asociujeme něco

7 HARRIS, Sam. *The Moral Landscape: How Science Can Determine Human Values*. 1. vyd. New York: Free Press, 2010. ISBN 978-1-4516-1278-3.

8 ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3. s.50.

tvořivého spontánního a individuálního. V této souvislosti nás autor (Říčan 1007) upozorňuje na nepřesnost českého slova náboženství ve srovnání s latinským „religio“, odvozeného od *ligare*, což znamená vázat, *re-ligare* pak znamená znovu navázání a pojem *religio* může vyjadřovat vzájemnou vazbu mezi člověkem a Bohem, tak jak ji často chápou křesťané.

2 SPIRITUALITA V PRAXI POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍ

2.1 Historie sociální pomoci

Věnovat se podrobnějšímu vývoji sociální pomoci není předmětem této práce, na druhou stranu považují za přínosné alespoň nastínit vývoj, kterým toto odvětví prošlo od prvních pokusů dávných panovníků, jejichž záměrem bylo především zajištění udržitelného sociálního smíru ve společnosti až podoby v jaké sociální známe dnes a zdůraznit invenci odvážných jednotlivců, kteří se stali průkopníky moderní sociální práce. První stopy sociální pomoci můžeme nalézt již na samých počátcích velkých civilizací starověku, neboť se začala rozvíjet poměrně brzy, a jak se zdá, je jedním z charakteristických rysů lidského druhu. Lidská společnost se vyvíjela jako rodová, a to znamenalo, že jednotlivci byli na sobě závislí. Znamenalo to, že se společně podíleli na zajištění potravy, lovu, obraně, ale taky péči o děti a starší a nemocné.

2.1.1 Sociální pomoc ve starověku a antice

Již ve 3. tisíciletí př. n. l. se začalo vytvářet státní uspořádání společnosti a zde již máme dochované první psané zákony upravující sociální pomoc. Mezi první dokumenty tohoto typu patří Chammurapiho zákoník datovaný do 18. stol. př. n. l., který zajišťoval péči vojákům, vdovám a sirotkům po zemřelých vojácích a zaopatřoval válečné veterány.⁹

Velké množství písemných materiálů nám poskytuje poměrně dobrý obraz o tom, jak vypadala sociální pomoc v období antiky. Víme, že i v té době již byli zaopatřováni vojáci zranění v bojích a dokonce rodiny, zejména děti vojáků, kteří padli v bojích. Již od 4. stol. př. n. l. Aténský městský stát poskytoval státní pomoc svobodným občanům, pokud oslepli, byli chromí nebo jinak vážně postižení, že si nebyli schopni opatřit obživu vlastními silami. Součástí velkých sociálních reforem zavedených Solónem (asi 638-555 př. n. l.) došlo k institucionalizaci povinné rodičovské péče a péče dětí o své staré rodiče, bylo zrušeno dlužní otroctví a občané byli rozděleni do 4 tříd. Za svého působení zavedl Périklés (500-429 př. n. l.) diety, které by se dalo považovat za dnešní obdobu podpory v nezaměstnanosti.

⁹ TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teori a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Vyd.1. Praha: Sociopres, 1990. ISBN 80-902260-0-0.

Ani ve starém Římě nechyběl systém péče o nemocné a pozůstalé. Zajišťovala ho takzvaná Collegia - vlivné spolky zakládané svobodnými řemeslníky. Na stejném principu později fungovaly i řemeslnické cechy ve středověké Evropě.

2.1.2 Sociální pomoc ve středověku

V období začínajícím rozpadem Římské říše narůstá vliv Křesťanství, jehož myšlenky se stávají hlavním sjednocujícím prvkem v nově se rodící Evropě. Církev motivovaná myšlenkami Starého i Nového zákona a učením církevních otců vnáší nový prvek dobročinnosti motivované láskou k bližnímu. Jsou zakládány první kláštery a řády, které pečují o chudé a nemocné. Vznikají sirotčince, chudobince, nalezince a špitály, které poskytovaly pomoc potřebným často v minimálním standartu.¹⁰ S rozvojem měst taky docházelo k formování cechů po vzoru římských collegií. Ty zajišťovaly jednak vzdělání pokračovatelům v řemeslu, ale zajišťovaly taky zaopatření pro členy a jejich rodiny v případě úmrtí nebo zranění živitele. Zodpovědnost za dobro obyvatel ležela na panovnicích, a ti přispívali různou měrou. Nejednalo se však o žádnou institucionalizovanou formu pomoci.

Výrazným zlomovým bodem v sociální politice nejen v Evropě, ale i ve Spojených státech amerických nastala po Velké francouzské revoluci a objevují se osobnosti, které položily základy, na nichž staví moderní sociální služby. Právě sociální napětí, které nakonec vyústilo ve Velkou francouzskou revoluci, přineslo řadu dramatických změn v oblasti sociální práce, které si vynutily problémy doprovázející průmyslovou revoluci a s tím spojené přesídlování obyvatelstva z venkova do měst, následné přelidnění. Ze strany evropských států dochází k takovým opatřením jako zrušení nevolnictví, jsou vydávány zákony na ochranu dětí upravující jejich maximální pracovní dobu, jsou zakládány první pokladny zajišťující podporu zaměstnanců a jejich rodinných příslušníků v případě nemoci nebo úrazu. Je to taky doba, ve které se začíná formovat sociální práce jako samostatná disciplína.

2.2 Osobnosti moderní sociální práce.

Těmi průkopníky, kteří pokládali základy moderní sociální práce, jsou muži i ženy, jejichž odvaha, odhodlání a filantropie ovlivnila a inspirovala celou společnost a zanechala tak

10 TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-856-8.

nesmazatelnou stopu v našich moderních dějinách. Považuji tudíž za důležité zjistit, odkud oni čerpali svá přesvědčení, co je ovlivnilo natolik, že se rozhodli investovat svůj život do pomáhání potřebným. Velká část těchto hrdinů dobročinnosti tvořili lidé, které bychom dnes považovali za zbožné, své nezdolné odhodlání pomáhat ostatním vnímali jako Boží povolání, jejich víra je přímo pudila k dobrým skutkům. Všichni vyrůstali v době a kultuře, ve které nedílnou součástí bylo i křesťanské náboženství, s jehož učením se každý z nich od útlého dětství velmi intenzivně setkával a seznamoval. Pro některé byl tento vliv naprosto rozhodující, pro jiné druhořadý. Pozoruhodné však je, že to byli právě mimořádní jedinci, kteří stáli u zrodu iniciativ, jež se postupně zformovala v hnutí nebo organizace, které často v různých podobách a obměnách fungují dodnes. Církve a náboženská společenství teprve následně absorbovala nebo zastřešovala tato hnutí, ale nebyla jejich přímým iniciátorem ve smyslu, že by se nějaká organizační složka usnesla na potřebě založení určité služby nějaké konkrétní skupině potřebných. Byli to vždy jednotlivci, kteří ve svém úsilí dokonce často čelili nepochopení a opozici v řadách vlastních souvěrců, protože přicházeli s novými idejemi, na které jejich společenství nebylo připraveno. Tato skutečnost může poukazovat na rozdíl mezi organizovaným náboženstvím a osobní spiritualitou.

Podle oblasti působení jednotlivých aktérů jsem je rozdělil do dvou skupin. Do první skupiny jsem zařadil ty, kteří se věnovali sociální práci zaměřené především na zlepšení sociálního postavení ohrožených osob, zejména dětí a žen, do druhé skupiny jsem zařadil iniciátory služeb zaměřených na řešení závislostí. Bylo by možné ještě vytvořit další skupinu zaměřenou na zdravotnickou pomoc, ale pro její komplexnost a specifika se v této práci touto skupinou nebudu zabývat.

2.2.1 Sociální pomoc chudým

Elizabeth Fry (1780 – 1845) „Newgate Prison“

Elizabeth Fry je druhou ženou, hned po Florence Nightingaleové¹¹, jejíž podobizna se objevila na britské bankovce.¹² Ne náhodou jsou obě ženy spjaty velmi úzce se sociální prací. Elizabeth Fry je považována za reformátorku britského vězeňství, když její dráhu vlivné sociální reformátorky nastartovalo její úspěšné působení v ženské věznici Newgate,

Obr.1 Elizabeth Fry

11 Florence Nightingaleová (1820 – 1910) byla dámou z vyšší třídy, která se nehodlala podřídit diktátu doby a po létech naléhání jí rodina dovolila studovat ošetřovatelství, kde se seznámila s Elizabeth Fryovou.

kam později dojížděli starostové okolních měst, aby získali zkušenosti, které pak uplatňovali ve věznicích ve svých městech. Rozsah její práce však daleko přesahuje její působení v ženských věznicích. Během svého života zakládala noclehárny pro bezdomovce v Londýně a organizovala pomoc v terénu, přímo v domácnostech potřebných, čímž položila základ domácí péče, jak ji známe dnes. V roce 1840 založila rovněž školu ošetřovatelství, kde studovala již zmíněná Florence Nightingaelová.¹³ Ve své knize „Observations, on the visiting superintendence and government of female prisoners“ zdůrazňuje naléhavou nutnost reformování vězeňství a taky ostře odsuzuje trest smrti. Prosazovala myšlenku, která je aktuální ještě v dnešní době, a totiž, že vězeňství nemá být nástrojem pomsty, ale má sloužit k nápravě odsouzeného.

Všechny biografie, které se zabývají životem a dílem Elizabeth Fry, kladou důraz na její náboženské smýšlení, které bylo formováno již odmalička. Narodila se do Quakerské rodiny a jak Bill Samuel, který ve svém článku¹⁴ o Elizabeth Fryové popisuje její dětství a dospívání, píše, jako adolescent měla tendenci se spíše společným bohoslužbám vyhýbat, avšak setkání s americkým kazatelem Williamem Saverym ji oslovilo natolik silně, že podle vlastních slov pocítila Boží přítomnost. Byl to nesmírně intenzivní spirituální zážitek, který sama ve svých memoárech popisuje takto: „*I think my feelings that night...were the most exalted I remember...suddenly my mind felt clothed with light, as with a garment and I felt silenced before God; I cried with the heavenly feeling of humility and repentance.*“¹⁵ Ve svých memoárech taky s velkou láskou vzpomíná na své dětské

Proslavila se úspěšnou ošetřovatelskou misí v období Krymské války, kde se výpravou 38 zdravotních sester dokázaly postarat o tisíce raněných vojáků. Díky jejich intervenci se podařilo dramaticky snížit počet úmrtí zavedením přísných hygienických pravidel a reorganizováním ošetřovatelské péče. Florence se pak nadále angažovala v ošetřovatelství a rozhodujícím způsobem inspirovala i zakladatele Mezinárodního červeného kříže Henri Duanta. Byla vyznamenána celou řadou vyznamenání a na její počest se v den její narozenin 12.5. slaví jako Mezinárodní den sester (ošetřovatelství).

12 Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Fry

13 BOYD, Nancy. *Josephine Butler, Octavia Hill, Florence Nightingale – Three Victorian Women Who Changed Their World*. Palgrave Macmillan, 1982. ISBN 978-0333300572.

14 SAMUEL, Bill. Elizabeth Gurney Fry (1780-1845): Quaker Prison Reformer. *Quakerinfo.com* [online]. 2001 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.quakerinfo.com/fry.shtml>

15 FRY, Elizabeth. *Memoir of the life of Elizabeth Fry: with extracts from her journal and letters*. 2. vyd. London: John Hatchard and son, 1848. Dostupné z: <https://archive.org/details/memoirlifeeliza06cresgoog>

spirituální zážitky a s velkou láskou popisuje okamžiky strávené s její matkou, která jim četla z Bible a modlila se za ni.

Johann Wichern (1808 – 1881) „Rauhe Haus“

Psát o Johannu Wichernovi je pro mě svým způsobem jako psát o svém chlebodárci, neboť jde o průkopníka křesťanského sociálního hnutí a zakladatele moderní diakonie. Z webových stránek Německé diakonie¹⁶, jejímž duchovním otcem Wichern byl, se dozvídáme, že byl praktickým teologem, který se po studiích v Berlíně vrací zpět do svého rodného Hamburгу a ujímá se práce mezi opuštěnými dětmi a mládeží na Hamburském proletářském předměstí. Zakládá takzvaný „Rauhe Haus“, který plní

Obr.2 Johann Wichern

jakousi roli SOS vesničky, kde žijí rodinné skupiny dětí společně s vychovateli. V těchto zařízeních získávají děti praktické vzdělání a své vychovatele oslovují „bratře“. V časopise „Fliegende Blatten“ šíří Wichern své vzdělávací a misijní myšlenky a ty se šíří ve všech německy mluvících oblastech. Jeho hlavní myšlenkou je rechristianizace církvi odcizené nejnižší sociální třídy – proletariátu. Tyto myšlenky se později formují do programu „Inneren Mission“ - vnitřní misie, jejíž program je kombinací evangelizační a praktické pomoci lidem. Tento program v říjnu 1848 u příležitosti evangelické církevní slavnosti „Kirchentag“ ve Wittenbergu Wichern ve svém spontánním a zaníceném projevu slavnostně vyhláší a otevírá tak novou kapitolu německého protestantismu v podobě křesťanského sociálního hnutí, které záhy získává oficiální název Diakonie, pod kterým funguje dodnes jako největší poskytovatel sociálních služeb v Německu a v neposlední řadě taky jako významný hráč na poli sociálních služeb v České republice.

V dalších letech poutá stále více Wichernovu pozornost neutěšená situace ve věznicích a již jako respektovaná autorita je v roce 1857 pověřen Fridrichem Wilhelmem IV. reformováním pruského vězeňského systému, kde úspěšně aplikuje zkušenosti získané provozem „Rauhe Haus“. V této oblasti se mu nedaří prorazit hradbu zkostnatělé byrokracie. Během Pruských válek organizuje ošetrovatelskou péči bojujícím vojákům a posléze ze zdravotních důvodů v roce 1874 rezignuje na všechny své funkce a odchází do důchodu, který tráví ve svém „Rauhen Hauses“ v Hamburгу, kde po dlouhé nemoci umírá.

16 HÄUSLER, Michael. Johann Hinrich Wichern. *Diakonie Deutschland*. Dostupné z: <http://www.diakonie.de/johann-hinrich-wichern-9270.html>

Jaký etos, jaká spiritualita vedla Wicherna, současníka takových velkovousých anti-teologických bohobijců jako Friderich Nietzsche nebo Karl Marx? Kniha *The spirituality of German awakening*¹⁷ zasazuje Wicherna do kontextu německého pietistického hnutí uvnitř Německé Luteránské církve, které bylo částečně reakcí na duchovní a politické klima tehdejší doby. Wichern byl bezpochyby hluboce věřícím člověkem a jeho víru utvářela i teologická studia v Berlíně a Göttingenu, kde byl hluboce ovlivněn konzervativními profesory. Byl hluboce přesvědčen o tom, že zkaženost ve společnosti je projevem a důsledkem odkřesťanštění. Věřil, že vnitřní zkaženost člověka jej rujuje i navenek. Wichern byl probuzencem, který věřil ve zkušenost znovuzrození.

Octavie Hill (1828 – 1912) Sociální bydlení

Psal se rok 1864, kdy učitelka a umělkyně (malířka) Octavia Hillová začala pracovat v jedné z nejchudších částí pozdně viktoriánského Londýna. Tehdy byla konfrontována s nesmírně nuznými podmínkami, v jakých žily celé rodiny chudých a nezaměstnaných dělníků. Byla přesvědčena, že když se jí podaří docílit zlepšení podmínek bydlení, může to odstartovat další pozitivní změny v celé této komunitě. Vzhledem k

Obr.3 Octavie Hill

obtížné rodinné situaci, její otec James Hill zbankrotoval a později se nervově zhroutil, nebyla schopna sama financovat pomoc potřebným, ale potřebné finanční prostředky nabídl její zaměstnavatel John Ruskin – anglický spisovatel, básník, vědec a umělecký kritik Viktoriánské éry, který rovněž vynikal velkým sociálním cítěním. Hillová pro něj vyhotovovala reprodukce obrazů starých mistrů. Z těchto prostředků koupila 3 činžovní domy, kde poskytovala nájemní bydlení potřebným rodinám. Zanedlouho potom poskytovala nájemní bydlení třem tisícovkám nájemníků. Mimo to rovněž vybudovala první komunitní centrum, kam mohly o víkendech docházet děti, matky a senioři. Příklad její sociální práce daleko přesáhl hranice Spojeného království a inicioval sociální aktivity v Amsterdamu, Berlíně a v Chicagu. Kromě toho ležela Hillové na srdci i problematika ochrany životního prostředí, a za tím účelem založila National Trust – organizaci, která dodnes hraje důležitou roli při údržbě budov parků a krajiny ve Spojeném království.

17 CROWNER, David a Gerald CHRISTIANSON. *The Spirituality of German Awakening*. New Jersey: Paulist Press, 2002. ISBN 0-8091-108-6.

Hillová však vnesla do sociální práce naprosto nový prvek. Ona totiž doslova nenáviděla ten druh filantropie a charity, který vytvářel a podporoval závislost na službě.¹⁸

Odkud čerpala Octavia sílu a inspiraci pro tuto neobyčejnou práci? Většina zdrojů si všímá její rodinné příslušnosti k Unitářům, což byla sama o sobě nonkonformní církev. Robert Whelan nazývá její přesvědčení křesťanským socialismem¹⁹ a ve své knize *Octavia Hill and the Social Housing Debate* si všímá silného vlivu reverenda F. D. Maurice, zakladatele Křesťanského socialismu, jehož bohoslužby Hillová velmi pravidelně navštěvovala po celou dobu svého pobytu v Londýně. Tato kázání ji uváděla do vytržení, zatímco pro mnoho jiných posluchačů byla zcela nesrozumitelná. Toto období znamenalo pro Octavii nesmírně silnou spirituální zkušenost a formovala taky její pojetí uctívání Všemohoucího, které bylo nerozlučně spojeno se starostlivostí o chudé a sociální reformou. To byl podle Whelana rozhodující impuls, který nasměroval celý její další život. Zjednodušeně by se tedy dalo říci, že Octavia Hillová kultivovala svou spiritualitu, zajímala se o duchovní záležitosti velmi aktivně a na naopak, právě duchovní, jinak řečeno spirituální, zážitky byly rozhodujícím, ba přímo určujícím impulsem pro její novátorskou a inspirující sociální práci, díky níž vybudovala základy moderního přístupu k politice bydlení.

Jane Addams (1860 – 1935) „Hull House“

Jestliže dosud zmínění protagonisté sociální práce považují Křesťanskou zbožnost za hlavní motivaci pro svou dobročinnou angažovanost, u Jane Addamsové bychom se takového jednoznačného tvrzení nedočkali. Addamsová, feministka a pacifistka, je zároveň významnou osobností americké sociální práce a za její práci se jí dostalo mnohého uznání a ocenění, z nichž snad tím největším je Nobelova cena za mír z roku 1931, kterou obdržela jako první žena Ameriky. Její jméno je však neodmyslitelně spjato prvním sociálním

Obr.4 Jane Addams

centrem Ameriky - Hull House v Chicagu, významným centrem pro uprchlíky, který poskytoval sociální péči a poradenství. Název budovy je odvozen od jména jejího majitele, od něhož si nemovitost Addamsová pronajala v roce 1880 a vytvořila v něm základ dále se

18 STEYAERT, Jan. 1864 Octavia Hill: Social housing and home visits. In: *History of Social Work: details* [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.historyofsocialwork.org/eng/details.php?cps=2>

19 WHELAN, Robert. *Octavia Hill and the social housing debate: Essays and letters by Octavia Hill*. London: Cicitas, 1998. Rediscovered Riches No.3. ISBN 0-25536431-8.

rozšiřujícího sociálního centra, které zahrnovalo denní centrum pro děti pracujících matek, odpolední volnočasové aktivity pro starší děti a večerní kurzy pro dospělé, později známé jako noční školy, které poskytovaly výuku angličtiny přistěhovalcům, kteří se chtěli stát občany Spojených států. Dalšími aktivitami, které obohacovaly portfolio střediska, byla galerie umění, veřejná kuchyně, kavárna, gymnázium, plavecký bazén, knihařská dílna, hudební škola, dramatický kroužek, výtvarný ateliér, knihovna a dokonce kancelář pro zprostředkování zaměstnání. Již po dvou létech své působnosti poskytoval Hull House své služby 2000 osobám týdně. S tak bohatým portfoliem činností a služeb byl Hull House mnohem víc než jen zařízením pro poskytování sociálních služeb, byl platformou pro setkávání nejrůznějších spolků a odborů, tvořil komunitní centrum, které spojovalo obyvatele v širokém sousedství včetně střední třídy a zástupců vedení města, v hledání a prosazování společných občanských zájmů a cílů.²⁰ Jak rostla reputace Addamsové, dostávalo se jí stále více prostoru pro realizaci jejích občanských aktivit, aktivně se podílela na činnostech vlivných vzdělávacích charitativních a dalších filantropických organizací s širokou působností.²¹

Jak jsem uvedl již na začátku statě věnované Jane Addamsové, velmi těžko bychom hledali v její motivaci odkazy na její osobní víru. Luise Knight, autorka biografické knihy o Addamsové²², poukazuje na dramatický a zraňující zážitek, kdy viděla ve svých dvou letech umírat maminku. Utrpení, které jí tato ztráta blízké osoby způsobila, ji bolestně doprovázelo po zbytek jejího života, jenž zasvětila snaze při zmírňování utrpení dalších, a zejména dětí. Strach z bolesti nad smrtí blízké osoby byl pro Addamsovou tak silným stimulem, že mohl vést k domněnce, že to byla právě smrt, která způsobila to, čím se stala. Ale takové tvrzení je samozřejmě zjednodušující. Ve svých vlastních pamětech²³ Addamsová píše, že již v útlém dětství byla konfrontovaná s obrovskou sociální nerovností a chudobou, kterou viděla ve svém okolí. Jako dívka ze zámožné rodiny se Addamsové dostalo toho nejlepšího dostupného vzdělání a bakalářského stupně dosáhla na

20 BROWN, Victoria Bissell. Jane Addams. *American National Biography Online: Addams, Jane* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.anb.org/articles/15/15-00004.html?from=../20/20-00289.html&from_nm=Dewey%2C%20John

21 Jane Addams - Biographical. *Nobelprize.org* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1931/addams-bio.html

22 KNIGHT, Luise, W. *Jane Addams: spirit in action*. 1. vyd. New York: W.W.Norton&Company,Ins., 2010. ISBN 978-0-393-071-65-8. S.5.

23 ADDAMS, Jane. *Twenty years at Hull-House: with autobiographical notes*. New York: Signet Classic, 1961. ISBN 98-54661.

Rockfordově křesťanském semináři, čímž se stala součástí první generace vysokoškolsky vzdělaných žen v historii Spojených států. Silný náboženský tlak a misionářská atmosféra semináře ovšem prohloubila skepticismus Addamsové ohledně křesťanství a rozhodla se nepřijmout ani jednu z pouhých dvou možností dalšího veřejného uplatnění, které jakožto žena měla – učitelství anebo misijní práce. V následujícím období hodně cestovala, což ji obohatilo o nové podněty, ale zároveň v ní narůstalo napětí mezi tím, co později nazvala rodinnou a sociální rolí ženy. Její pobyt v Evropě, kde nenavštěvovala koncertní nebo výstavní síně či divadla, ale naopak továrny, chudinské čtvrti, slumy a taky ubytovny pro chudé. Největší dojem na ni udělala návštěva střediska Toynbee Hall, centrum vedené Křesťanskými socialisty. Tato návštěva ji přivedla k myšlence vybudování druhého Toynbee Hallu, který však nebude v ničem připomínat křesťanské velikášství.²⁴ Po svém návratu založila Hull House, a tím se definitivně vydala na dráhu sekulární sociální misie. Carissa Keith na svém blogu²⁵ přiznává, že Addamsová nejevila přílišný zájem o náboženský diskurs, ačkoli uvádí Křesťanskou humanitu jako jeden ze tří příčin rozkvětu sociálního aktivismu okolo Hull House. Těmi prvními dvěma byly podle ní: „*touha po interpretaci demokracie do sociálního prostředí* a druhý „*Impuls, tlukot v samotném zdroji našich životů, který nás nutí pomáhat druhým v životním zápasu*“ Pokud Addamsová mluví o církvi, má na mysli neobyčejnou laskavost a vřelost prvotních křesťanů jako ztělesnění humanitního rozměru církve, soudobou moderní církev však zcela ignoruje. Obdivuje oddanost, s jakou prvotní křesťané sdíleli svůj dobrobyt s těmi méně šťastnými, a zazlívala současným křesťanům jejich pasivitu na poli sociální péče. Jak píše Robert Ellsberg,²⁶ navzdory své odměřenosti vůči náboženství chápala neúnavnou práci na sociální reformě společnosti jako souznění s duchem humanity, který viděla v raně křesťanském hnutí.

2.2.2 Sociální pomoc osobám se závislostí

Stejně jako u osobností z první skupiny, i osobnosti, jejichž životním posláním byla léčba závislostí, zejména na alkoholu, byli lidé silně nábožensky motivovaní. Důkazem této skutečnosti je, že významné aktivity či iniciativy vyšly z křesťanských probuzeneckých

24 Tamtéž, s.10.

25 KEITH, Carissa. *Jane Addams and Christian Humanitarianism*. In: [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://carissakeith.blogspot.cz/2007/05/jane-addams-and-christian.html>

26 ELLSBERG, Robert. *Jane Addams: Social Reformer and Nobel Laureate (1860-1935)*. *Gratefulness.org: Jane Addams, a gift person essay by Robert Ellsberg* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.gratefulness.org/giftpeople/jane_addams.htm

duchovních hnutí, převážně evangelikálních směrů, s velmi silnými spirituálními akcenty. Závislost byla vnímána jako zotročující výsledek hříšného jednání. Věřící cítili povinnost jednat s tímto problémem a pomáhat závislým jak duchovně, tak i prakticky v rámci možností, kterými disponovali. Objevovaly se ale taky snahy zasazovat se o celkovou změnu postoje společnosti k alkoholu, což třeba vyústilo v problematice vyhlášení prohibice ve Spojených státech amerických. Bez ohledu na to, zda se tyto aktivity transformovaly do ryze odborné nebo politické podoby, vyšly vždy z křesťanského prostředí a jejich počátečním impulsem bylo některé křesťanské duchovní hnutí. Z toho důvodu je pro mne rozhodující vliv křesťanské spirituality a ostatní duchovní proudy vnímám z hlediska historického vývoje jako okrajové.

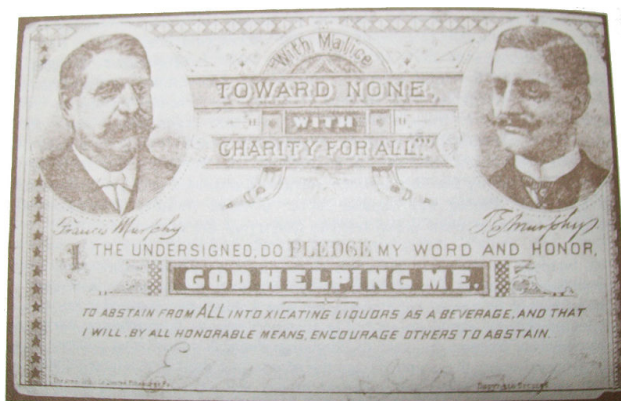
Francis Murphy (1836 – 1907) „Hnutí modré stuhy“

Psal se rok 1870, kdy v Portlanské věznici, kde si původem Irský katolík, emigrant a úspěšný hoteliér a obchodník Francis Murphy odpykával svůj trest za nelegální obchod s alkoholem, prožil hlubokou konverzi. Tato spirituální událost jej vedla k rozhodnutí pro naprostou abstinenci. Po odpykání trestu se z něj stal horlivý evangelista, který jezdil po celé Nové Anglii a hlásal své poselství o střízlivosti. Navzdory svému nedostatečnému vzdělání vynikal velmi působivou výřečností a svým nadšeným

Obr.5 Francis Murphy

projevem dokázal uchvátit masy posluchačů. Velmi brzy se stal dominantní osobností hnutí střízlivosti pod názvem Blue Ribbon (Modrá stuha) založené na biblické inspiraci (Numeri

Obr.6 Plaketa – slib abstinence

15; 37-39).²⁷ Podstatou hnutí bylo šíření myšlenky odmítat alkohol a členové tohoto hnutí se zavazovali k trvalé abstinenci. Potvrzením tohoto odhodlání byl písemný slib či závazek ve plakety (obr.5). Hnutí se šířilo velmi rychle a už v roce 1876 podepsalo tuto plaketu 65000 lidí!²⁸ Nápadný nápis, který je

27 BLOCKER, Jack S., David M. FAHEY a Ian R. TYRRELL. *Alcohol and temperance in modern history: an international encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, Inc., 2003. ISBN 1-57607-833-7. s. 107.

28 Francis Murphy: evangelist. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: [http://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Murphy_\(evangelist\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Murphy_(evangelist))

ústředním motivem plakety „GOD HELPING ME“ (Bůh je mi nápomocen), jasně ukazuje na duchovní inspiraci celé iniciativy a odkazuje na nadpřirozenou pomoc a vliv při přemáhání závislosti na alkoholu.

Louis – Lucien Rochat (1849 – 1917) Mezinárodní federace modrého kříže

To, jak lavinově se hnutí za abstinenci šířila, dokládá skutečnost, že další organizace byly zakládány v Anglii, Švýcarsku, Německu a v dalších zemích v odstupech několika let. Vždy je zde ale dominantní spirituální vliv, neboť se šíří především skrze tehdejší církve a jejich misijní (evangelizační)²⁹ a charitativní aktivity. Rád bych zde jako další příklad uvedl „Organizaci švýcarského sdružení pro abstinenci“. Tato organizace byla založená v Bernu v roce 1877 a u jejího zrodu

Obr.7 Louis-Lucien Rochat

stál Protestantský pastor Louis Lucien Rochat. Inspiraci pro svou práci nalézá v Anglii, ale organizačně vycházel ze struktur Červeného kříže. Původně bylo veškeré úsilí zaměřeno pouze na spirituální úroveň formou kázání evangelia lidem nadužívajícím alkohol. Záhy se ale ukázalo, že pouhé hlásání myšlenky nestačí a do činnosti organizace byla zahrnuta i lékařská péče. Tak se sdružení změnilo v organizaci pojmenovanou „Modrý kříž“. Úspěchy v praxi způsobily, že velmi brzy byl založen „Modrý kříž“ taky v Německu a poté v mnoha dalších zemích Evropy.³⁰

Mária Roy (1858 – 1924) Kristína Roy (1860 – 1936)

„Abstinentný a dobročinný spolok Modrý kříž“

Za zmínku určitě stojí skutečnost, že v roce 1897 byla založena organizace Modrého kříže v obci Stará Turá na Slovensku.³¹ Zakladatelkami byly sestry Kristína a Mária Royové, dcery evangelického faráře Augusta Roya. I tam je od prvopočátku zcela jasně patrný spirituální vliv křesťanství, který se projevuje třeba jen v pěti hlavních zásadách slovenského MK, kterými bylo:

Obr.8 Kristína Royová

²⁹ Evangelizační míněno ve smyslu aktivit spojených se šířením „evangelia“, nikoliv evangelikálního směru křesťanství. Pozn. aut.

³⁰ Historie. *Modrykriz.org* [online]. [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://modrykriz.org/o-nas/historie>

³¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Modrý Kříž. *Www.integra.fost.sk* [online]. 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: http://www.integra.fost.sk/clanky/modry_kriz.pdf

- denně číst Boží slovo
- řídit se jím ve svém životě
- přivádět hynoucí duše ke Kristu
- být připraven snášet pro něj opovržení
- zřící se pití omamných nápojů

Slovenský Modrý kříž se rozvíjel a rozšiřoval své aktivity i do jiných oblastí, poskytoval sociální služby seniorům, sirotkům. Fungoval až do roku 1948, kdy jeho činnost ukončila komunistická diktatura. Po vzoru slovenského Modrého kříže byly zakládány stejnojmenné spolky i v Čechách³². Pro úplnost je třeba dodat, že v současnosti existuje na Slovensku organizace s názvem Modrý kříž, která se na tyto kořeny odvolává, nicméně její fungování je původnímu záměru velice vzdálené a zjednodušeně se dá říci, že se jedná o charismaticky nasměrovanou náboženskou organizaci.

Považuji za velmi významné, že již od samých počátků organizované pomoci alkoholikům můžeme vidět bok po boku vystupovat jak spirituální, tak i odbornou složku, coby základní pilíře léčby závislosti na alkoholu. Při svých pracovních návštěvách na klinikách a zařízeních Modrého kříže ve Švýcarském Bernu a Německém Wuppertalu jsem si mohl všimnout, že tato symbióza funguje dodnes.

Příklad již výše zmíněného Modrého kříže na Slovensku a v Čechách je ukázkou obráceného mechanismu, kdy se původní spirituální hnutí zaměřené na praktickou pomoc potřebným postupně transformoval do podoby charismatického společenství křesťanů odvolávající se na jakýsi historický odkaz, avšak již neprovozuje žádnou registrovanou sociální práci ani neprovádí žádné terapeutické aktivity a fundamentalisticky se zaměřuje výhradně na náboženskou činnost.

2.3 Dílčí závěry

V předchozí kapitole jsem uvedl pár náhodně vybraných osobností, které shodou okolností všechny reprezentují vliv evangelikální spirituality. K takovému výběru mě vedlo několik důvodů. Předně, toto evangelikální prostředí je mi bližší, protože jsem sám z tohoto prostředí vyšel a v současnosti pracuji v organizaci, která z tohoto proudu vzešla a stále jej reprezentuje. V tomto prostředí taky budu vybírat kandidáty pro svůj výzkum.

³² KOŠŤÁL Miroslav. *Probuzení v druhé polovině 19. Století a Svobodná církev reformovaná*. KOŠŤÁL M., KUBOVÝ J., MICHAL J., SITA K., TOUŠEK K. *Sto let ve službě evangelia*. Církev bratrská Praha. 1980. Str. 31.

Tím druhým důvodem, proč jsem zcela vynechal katolické spektrum sociální práce, je fakt, že bych se zřejmě nemohl vyhnout zmínce o albánské jeptišce jménem Agnes Gonxha Bojaxhiu, známé spíše jako Matka Tereza. Navzdory ohromné popularitě a nespornému vlivu, díky kterému je širokou veřejností vnímána jako symbol křesťanské sociální práce, existují silné argumenty, které jejím mýtem otřásají v základech a odhalují ji jako nesmírně kontroverzní postavou³³. Z tohoto důvodu bych se zde nerad pouštěl do jinak velmi zajímavé polemiky.

Každopádně na příkladech zde uvedených osobností je vliv spirituality naprosto mimo pochybnost. Většina z nich vyrostla ve věřících, křesťanských rodinách, jejichž ostatní příslušníci se navíc velmi často taky angažovali v sociálních aktivitách, za zmínku stojí například dědeček Addamsové, který se angažoval v abolicionistickém hnutí, jiní byli například faráři nebo politiky. Do jaké míry se právě tyto rodinné vlivy a dobré příklady podílely na odhodlání těchto zkoumaných hrdinů dobročinnosti a do jaké míry to byla jejich spiritualita, by bylo asi předmětem úplně jiného bádání. Pro tento výzkum je podstatné, že spirituální složka zde nepochybně hrála důležitou roli, a o to více mě zajímá, jak vliv spirituality reflektují moji současníci, někdy i kolegové, se kterými budu pracovat v tomto výzkumu.

33 HITCHENS, Christopher. *The Missionary Position: Mother Teresa in Theory and Practice*. Londýn: VERSO, 1995. ISBN 1-85984-929-6.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PŘÍPRAVA VÝZKUMU

3.1 Výzkumný problém a výzkumný cíl

Cílem praktické části je pomocí metody zakotvené teorie navrhnout teorii o tom, jakou roli sehrává spiritualita u sociálních pracovníků, kteří se věnují práci s dospělými osobami bez přístřeší a se závislostí, kteří jsou uživateli služeb sociální prevence v organizaci Slezská diakonie. Dotazovaní pracují zejména ve službách noclehárna, terénní program, azylový dům a terapeutická komunita. Jaký druh spirituality si osvojili, jak je to motivuje k práci v sociální službě a jak je to ovlivňuje při výkonu jejich profese.

Hlavní výzkumná otázka zní:

Jak spiritualita ovlivňuje dotazovaného v jeho profesi?

Díličními otázkami potom jsou:

Jak jej spiritualita motivovala pro výběr profese?

Jaké výhody či nevýhody mu při výkonu práce poskytuje?

Jak jeho spiritualitu vnímají jeho kolegové a klienti?

3.2 Druh výzkumu

Pro toto téma jsem zvolil kvalitativní výzkum, protože nejlépe odpovídá potřebě hlouběji pochopit problematiku, získat autentické osobní výpovědi účastníků výzkumu. Jako vhodná metoda sběru dat se proto jeví polostrukturovaný rozhovor. Použití této metody mi dává možnost pružně reagovat na zjištěné informace, přizpůsobovat průběh rozhovoru zjištěným faktům a konkrétním životním výpovědím.

3.3 Popis výzkumného vzorku

Vzhledem k předmětu zájmu mého výzkumu - role spirituality v sociálních službách, vyvstala dvě základní kriteria – respondent by měl pracovat v sociálních službách a měl by aktivně praktikovat nějakou formu spirituality. Během přípravy výzkumu jsem zjistil, že v úvahu připadají pouze osoby hlásící se ke křesťanské spiritualitě. Z těch, kteří byli ochotni se výzkumu zúčastnit, jsem tedy zahrnul muže a ženy, kteří se hlásí k různým denominacím, od čehož si slibuji větší názorové spektrum. Respondenti pracují na pozicích vedoucí oblasti, vedoucí střediska, koordinátor projektu, terapeut nebo sociální pracovník.

Všichni pracují v přímé péči a věnují se zejména osobám bez přístřeší nebo osobám se závislostí. Výzkumný soubor tvoří 3 ženy a 5 mužů ve věkovém rozmezí 26 - 51 let, všechny respondenty lze tedy označit za dospělé. Všichni respondenti se považují za křesťany, modlí se a účastní se bohoslužeb a jiných setkání sboru, někteří jsou také zapojeni do pomoci nebo vedení nějaké sborové aktivity. Výjimku tvoří pouze paní Gita, která své pojetí spirituality neztotožňuje s křesťanstvím a ani jej neodvozuje od žádného jiného známého náboženství.

Výhodou tohoto souboru je rovnoměrné rozložení pohlaví, diverzita věku, zastoupení různých křesťanských společenství a zastoupení jednotlivých sborů více členy, včetně společenství křesťanů takzvaně charismatického hnutí. Takto členěný výzkumný vzorek poskytuje rovnoměrný obrázek křesťanské spirituality protestantského zaměření. Nevýhodou je, že součástí nejsou respondenti reprezentující katolickou část.

Zařazení paní Gity do výzkumného vzorku je motivováno specifickým přínosem, který mohl poskytnout svou odlišnou spirituální orientací a pohledem odlišným od postojů reprezentovaných křesťany. Nevýhodou rozhovoru s paní Gitou je skutečnost, že souhlasila pouze s písemnou formou odpovědi. Dalším, výrazně významnějším nedostatkem, je příliš subjektivní a nerozvinuté vnímání spirituality, což neposkytuje dostatek informací pro vytvoření relevantního závěru. Z tohoto důvodu jsem tento rozhovor nezařadil do analyzovaných informací.

Všichni respondenti osobně a dobrovolně souhlasili s účastí ve výzkumu a 5 z nich i s pořízením audio záznamu a uveřejněním jeho přepisu v příloze této práce. Všem respondentům jsem zaručil použití získaných informací pouze pro tento výzkum a anonymitu, proto v této práci vystupují respondenti pod změněnými jmény a informace z přepisu vedoucí k identifikaci těchto lidí jsou odstraněny.

Příslušnost respondentům k jednotlivým církvím jsem použil těchto zkratk a přiřadil k nim i příslušnou barvu pro lepší orientaci v tabulce kategorií a konceptů:

SCEAV Slezská církev evangelická augsburského vyznání

CASD Církev adventistů sedmého dne

CB Církev Bratrská

CŽB Církev živého Boha

Tabulka č. 1: Seznam respondentů

	jméno	věk	sbor	funkce	vzdělání
1.	Dagmar	29	SCEAV	Koordinátor projektu	Bc.
2.	František	26	CASD	Terapeut	Mgr.
3.	Lenka	26	CŽB	Sociální pracovník	Mgr.
4.	Marek	51	SCEAV	Koordinátor projektu	Bc, DiS.
5.	Pavel	48	SCEAV	Vedoucí oblasti	
6.	Radim	38	CASD	Terénní pracovník	BTh.
7.	Roman	38	CB	Sociální pracovník	Bc.
8.	Gita	44	-	Koordinátor projektu	Ing.

3.4 Polostrukturovaný rozhovor

Jako metodu sběru dat jsem zvolil polostrukturovaný rozhovor. Pro tento rozhovor jsem si připravil sadu otázek nebo tématických okruhů, na které se budu respondenty dotazovat. Otázky však nejsou pevně dány, během rozhovoru je budu doplňovat a rozšiřovat v závislosti na výpovědích respondentů. Na základě průběžného vyhodnocování získaných výpovědí mohu některé otázky měnit, lépe formulovat, rozšiřovat (Švaříček, Šedřová, 2007).

Při formulaci otázek pro polostrukturovaný rozhovor vycházím z dílčích výzkumných otázek. Ke každé z nich tak mám připravenou konkrétní sadu otázek.

Sada otázek k polostrukturovanému rozhovoru, otázky jsou rozčleněny podle dílčích výzkumných otázek:

1. Co si představujete pod pojmem spiritualita?

2. Jaký význam má spiritualita pro vás?
3. Je spiritualita něco, co vás provází od malička nebo jste se s ní setkal/a později?
4. Sdílíte se se svou spiritualitou s ostatními nebo to považujete za osobní záležitost?
5. Má vaše spiritualita nějaký význam při výběru zaměstnání v sociálních službách?
6. Jak hodnotíte své rozhodnutí zpětně?
7. Jak vám pomáhá překonávat starosti a obtížné situace?
8. Myslíte si, že by mohla spiritualita pomoci i vašim klientům?
9. Sdílíte s klienty své zkušenosti se spiritualitou?
10. Myslíte si, že vám spiritualita poskytuje výhodu oproti kolegům, o kterých si myslíte, že nejsou spirituální?
11. Máte někdy pochybnosti ohledně pravdivosti své spirituality?

Pokud ano, jak je překonáváte?

12. Jak si myslíte, že vás vnímají vaši kolegové/klienti?
13. Přináší vám spiritualita nějaká dilemata?
14. Máte nějaký cíl (úroveň), kterého byste chtěl/a v praktikování spirituality dosáhnout?

3.5 Popis způsobu zpracování dat

Pro analýzu získaných dat jsem využil metodu zakotvené teorie. Nejprve použiji otevřené kódování, přepsané rozhovory několikrát pročtu a pokusím se nalézt v nich pojmy. Následně pročtu samotné pojmy a vyhledám mezi nimi vztahy, podobné pojmy začnu shlukovat do kategorií či subkategorií, které zpětně ověřím při opakovaném čtení rozhovorů. Nevyhovující kategorie pak změním, zruším nebo vyhledám vhodnější.

Následně na úrovni axiálního kódování nalezené kategorie uvedu do vztahů a souvislostí.

3.6 Způsob sběru dat

Data jsem získával metodou polostrukturovaných rozhovorů, ze kterých jsem pořídil audiozáznamy, ty jsem přepsal do textové podoby a následně jsem je podrobil analýze. Písemné podoby rozhovorů jsou v příloze této práce, jedná se o doslovný přepis, z rozhovoru byly odstraněny informace, které mohly vést k identifikaci respondenta nebo

byly jasně irelevantní pro tento výzkum – týkající se věrouky. Na výběru místa jsem se dohodl s respondentem, ve čtyřech případech se jednalo o pracoviště respondenta, jednou moje vlastní kancelář a dva respondenti, kteří původně souhlasili s rozhovorem, se nakonec omluvili s tím, že své odpovědi pošlou písemně, protože by je skutečnost, že jsou nahrávání, příliš deprimovala. Délka rozhovoru se většinou pohybovala okolo hodiny, ale samotné časy nahrávky se pohybují v rozmezí od 20 do 50 minut.

Samotnému rozhovoru vždy předcházelo přiblížení tématu mého zájmu, oboustranná reflexe obav a očekávání, prostor pro vyjasnění případných nejasností, připomenutí práv respondenta, kterými bylo právo neodpovědět na jakoukoliv otázku, přerušit či opustit tento rozhovor a vystoupit z tohoto výzkumu. Zaručena byla také anonymita a respondenti byli upozorněni na pořizování audiozáznamu rozhovoru a pozdější přepis tohoto rozhovoru a jeho umístění v příloze této práce, s čímž souhlasili.

Kostrou rozhovoru byl soubor několika témat či otázek, které přikládám v příloze této práce v původním znění. Ještě před prvním rozhovorem s respondentem jsem provedl zkušební rozhovor, během kterého jsem si ověřil srozumitelnost zkoumaných okruhů a na základě tohoto rozhovoru jsem některé otázky přeformuloval. Respondentům jsem pak otázky zaslal předem, aby měli čas se seznámit s jejich obsahem. Během samotných rozhovorů se znění a pořadí otázek a dotazovaných oblastí měnily také podle aktuální potřeby a některé otázky se v rozhovoru nakonec nemusely vůbec objevit.

Otázky byly formulovány tak, abych zjistil, co si respondenti představují pod pojmem spiritualita, co ona znamená pro ně samotné a jak je ovlivňuje v jejich osobním i profesním životě.

Pro získávání dat formou osobního rozhovoru jsem se rozhodl z několika důvodů. Hlavním důvodem byla možnost získat veliké množství dat. Dalším důvodem byl fakt, že polostrukturovaný rozhovor umožňuje v případě nutnosti doptávání se a rozvíjení témat objevujících se v rozhovoru.

Jako nevýhodu osobního rozhovoru jsem vnímal určitou nervozitu respondentů, která jim bránila se uvolnit a odpovídat svobodně. Tuto nervozitu jsem částečně cítil i já, ačkoli postupně jsem se jí zbavoval.

3.7 Analýza rozhovorů a výsledky

U každého rozhovoru přibližují **kategorie**, **subkategorie** a **koncepty**, které se v rozhovoru vyskytly doplněné citacemi či případnými komentáři či interpretacemi. Pod každým zanalyzovaným rozhovorem se nachází shrnutí kategorií, subkategorií a konceptů, které se v tomto rozhovoru objevily. Přímé citace z rozhovoru jsou uvedeny kurzivou, komentáře k dění v průběhu rozhovoru jsou zachyceny ve dvojitých závorkách, důrazy podtržením, dle Miovského³⁴.

Dagmar

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: Paní Dagmar vnímá spiritualitu jako: „*postoj k něčemu, co nás přesahuje*“

Osobní pojetí spirituality: Jako křesťanka ji považuje za projev vrozené touhy po Bohu, a ta může být vnímána i projevována individuálně. Samotný pojem spiritualita jí vadí, protože se v něm pak ztrácí výjimečnost vztahu s Bohem, který je pak vnímán jen jako jedna z mnoha jiných cest. Považuje to za projev hnutí New Age. Spiritualita má naprosto zásadní vliv. „*Víra v Boha určuje můj životní směr a zasahuje do všech oblastí – osobního života, pracovního, vztahů obecně, komunikace, postavení člověka ve společnosti, role muže a ženy, rodiče a dítěte, do výchovy, výživy, těch oblastí je spousta*“. Paní Dagmar je přesvědčená o tom, že její spiritualita je na rozdíl od ostatních ta jediná správná: „*Rozdíl, který vnímám, je moje přesvědčení, že to, na čem stojí moje víra, je pravdivé.*“

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě:

Paní Dagmar je 29 let, narodila se do věřící rodiny, byla pokřtěná jako dítě, velmi na ní zapůsobila prababička, která si s ní často povídala a kteřou vnímala jako oddanou Bohu. Ostatní aktivity jako chození do kostela, absolvování konfirmační nauky a konfirmace vnímala spíše formálně „*moje srdce bylo celou tu dobu pasivní*“ V dospělosti pod vlivem okolností začala bilancovat svůj život a pocítovala prázdnotu. Věděla, že Bůh by tuto prázdnotu mohl naplnit, ale její racionální část se tomu vzpírala „*Jsem spíš rozumový typ, takže pro mě nebylo vůbec lehké do svého srdce Boha pustit. Přečetla jsem spoustu knih,*

34 MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

zjišťovala různá fakta o životě Ježíše, až jsem se dostala do bodu, kdy jsem přestala vnímat potřebu něco zkoumat. Začala jsem poznávat Boha a můj život se začal měnit.“

Praktické uskutečňování spirituality: Prakticky uskutečňuje paní Dagmar svou víru prostřednictvím modlitby a čtení Bible a meditace – omezení jakýchkoli rušivých elementů. „*Jestli Bůh přebývá v nás, křesťanech, tak ho v těžkých situacích hledám tak, že se nenechám rozptylovat a zkoumám, co mi říká moje srdce.*“ Komunikaci s Bohem popisuje jako jeho tichý hlas, který promlouvá k jejímu srdci.

Praktický dopad spirituality: Jak paní Dagmar uvádí, spiritualita má v jejím životě naprosto zásadní význam a proniká do všech oblastí jejího života: „*Víra v Boha určuje můj životní směr a zasahuje do všech oblastí – osobního života, pracovního, vztahů obecně, komunikace, postavení člověka ve společnosti, role muže a ženy, rodiče a dítěte, do výchovy, výživy, těch oblastí je spousta.*“ I když připouští, že duchovní život jí přináší i určité komplikace, avšak zároveň jí pomáhá v hledání řešení. Dříve se velmi angažovala v práci, na kterou byla velmi fixovaná. Po své konverzi cítí, že nenese celou tíhu na vlastních bedrech, ale nechává se vést. Pomoc při rozhodování považuje za velmi důležitou. Spiritualita pozitivně ovlivňuje vztah k sobě samé i k ostatním, pomáhání druhým jí přináší radost. „*Přináší uzdravení vztahu s nejbližšími*“. Řešení problémů je méně obtížné díky modlitbě a hledání řešení v Bibli. Další oblastí pozitivního vlivu spirituality na vztahy v práci: „*Ted' po šesti letech vnímám skutečnost, že pracuji v křesťanské organizaci, úplně jinak. Jako křesťan se plně ztotožňuji s hodnotami, které organizace deklaruje. Těší mě, že mám kolem sebe kolegy, kteří se nechají vést Bohem a modlí se za požehnání pro naši společnou práci. Jako pozitivní vnímám i to, že má organizace jasné postoje k určitým sporným tématům.*“

Pro své spolupracovníky i klienty chce působit inspirativním dojmem.

Víra mění její pohled na klienta: „*Ted' nedávno jsem se setkala s jedním zajímavým pohledem – že na každého člověka, kterého v životě potkáme, bychom se měli dívat jako na věčnou bytost. A z hlediska věčnosti je Boží spása naší jedinou nadějí.*“

Pochybnosti

O čem nepochybuji: „*I když mám krizi víry, vycházím z toho, že Bůh je, Bible je pravdivá a to беру jako fakt, i když je určitě nekonečně mnoho způsobů, jak tato fakta zpochybňovat nebo o tom aspoň debatovat.*“

O čem pochybuji: Paní Dagmar uvádí pochybnosti, avšak je nijak nespecifikuje.

Příčiny pochybností: Příčinou pochybností je nějaký rozpor v Bibli, špatná osobní zkušenost, nějaká nesrozumitelnost, únava, špatná nálada, sledování nějakého pořadu, pochybnosti ohledně Božího vedení.

Řešení pochybností: Své pochybnosti řeší podle toho, o jaký druh nebo příčinu se jedná. Někdy jen běžně relaxací, v případě hlubších pochybností hledá cíleně odpovědi v Bibli, modlí se a soustředí se na odpověď od Boha, prostřednictvím „*hlasu v srdci*“. Někdy vyhledá radu někoho zkušenějšího a důvěryhodného.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: Paní Dagmar jako introvert aktivně nevyhledává příležitosti ke sdílení se se svou vírou.

Podmínky pro sdílení: Pokud se vyskytne vhodná příležitost, ráda své zkušenosti sdílí. Zdá se, že tyto situace má tendenci aktivně navozovat.

Dilemata

Paní Dagmar opakovaně sděluje, že čelí dilematům denně a přirovnává to k plutí proti proudu. Ve svých názorech je podle svých slov radikální. Jednání v souladu se svou vírou považuje za komplikovanější: „*Někdy se týkají rozhodnutí, výběru z variant, kdy jedno řešení je v souladu s moji vírou a druhé trochu pokroucené, ale tisíckrát snadnější*“

Původ dilemat: Častým důvodem jsou odlišné názory na křesťanství nebo jevy jako okultismus, či jiné, nespecifikované kompromisy.

Emoce: Přímou nezmiňuje

Řešení: Když přijde na dilemata, někdy se zachová radikálně a obhajuje postoje shodné s její vírou, jindy volí konformní postoj a mlčí. Je si vědoma, že konfrontace přináší negativní důsledky.

Cíle

„*Chtěla bych žít více svobodněji a více se nechat vést.*“ Z toho usuzuji, že svobodný život vidí v jasněji daném vedení. „*Moc toužím po tom, aby všichni lidé poznali Boha tak, jak ho znám já.*“ Efektivně sdílet svou spiritualitu prostřednictvím příkladu vlastním životem. „*Chtěla bych umět předat tu svoji zkušenost, i když vím, že poznání se předat nedá. Proto bych chtěla žít život, který lidem okolo bude ukazovat, jak mocný Bůh je.*“

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: Postoj k transcendentnu

Osobní pojetí spirituality: Projev vrozené touhy po Bohu / je individuální / spiritualita má naprosto zásadní vliv / její spiritualita je ta jediná správná.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: narodila se do věřící rodiny / byla pokřtěná jako dítě / velmi na ni zapůsobila prababička / konverze v dospělosti / poté, když přestala hledat racionálně.

Praktické uskutečňování spirituality: modlitba / čtení Bible / meditace – omezení jakýchkoli rušivých elementů / komunikace s Bohem / tichý hlas v srdci.

Praktický dopad spirituality: naprosto zásadní význam a určující význam / proniká do všech oblastí jejího života / duchovní život přináší i určité komplikace / pomáhá v hledání řešení / nenese celou tíhu na vlastních bedrech / nechává se vést / pomáhá jí při rozhodování / pozitivně ovlivňuje vztah k sobě samé i k ostatním / díky modlitbě a hledání řešení v Bibli / pozitivní dopad na výkon povolání / touží být pozitivní inspirací / Pozitivně ovlivňuje její pohled na klienta.

Pochybnosti Pochybnosti se vyskytují

O čem nepochybuji: O Boží existenci / pravdivosti Bible

O čem pochybuji: nespecifikuje.

Příčiny pochybností: rozpory v Bibli / špatná zkušenost / nesrozumitelnost / ohledně Božího vedení.

Řešení pochybností: relaxací / hledání odpovědi v Bibli, modlitba / Boží hlas v srdci / rada zkušeného

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: introvert / aktivně nevyhledává-

Podmínky pro sdílení: vhodná příležitost.

Dilemata

čelí dilematům denně / proti proudu / je radikální.

Původ dilemat: odlišné názory na křesťanství / okultismus / nespecifikované.

Emoce: Přímo nespecifikuje.

Řešení: obhajuje postoje / konformní postoj a mlčí / konfrontace = negativní důsledky.

Cíle

Svoboda / srozumitelné spolehlivé vedení / efektivně sdílet víru / ukazovat Boží moc.

František

„Pro mě to je konkrétně, myslím si, že je to vztah založený na určitých zkušenostech, vědomostech, především to je vztah, to není o nějakých znalostech, ale že je to skutečně o nějakým budování vztahu, myslím, že to není něco, co by se dalo jen tak naučit, myslím, že je to něco, co se prožívá.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: František považuje spiritualitu jako vztah k transcendentní bytosti. Nechápe to jako nějaké „éterično“

Osobní pojetí spirituality: markantním rysem Františkova pojetí spirituality je vztah. Toto slovo se v jeho vyprávění vyskytuje ze všech respondentů zdaleka nejčastěji, konkrétně v jeho vyprávění 15 krát. Pro něj je to vztah s neviditelnou transcendentní bytostí, která jej přesahuje, která mu poskytuje moudré vedení a učí jej jednat v nejrůznějších situacích. Tento vztah je vybudován na silné osobní zkušenosti. Víru v křesťanského Boha považuje za nejlepší variantu, se kterou se měl možnost seznámit. Člověk je i duchovní bytost.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: Františkovi je 26 let, narodil se do věřící rodiny a ke spiritualitě byl veden od malička, jeho velkým vzorem byli jeho rodiče, otec je kazatelem. Je to pro něj cesta, na které se vyskytovaly určité zkušenosti a události jako jakési milníky, ale je to konstantní směřování bez výrazných výkyvů anebo přestávek.

Praktické uskutečňování spirituality: svou spiritualitu uskutečňuje prostřednictvím modlitby, čtení Bible a společenství s věřícími lidmi, kteří přispívají svými názory - *„někdy přijdou lidi, když to člověk vůbec nečeká, a najde u nich pochopení, nebo že ho povzbudí“*.

Praktický dopad spirituality: Spiritualita je pro něj naprosto zásadní, dává mu pocit jistoty, moudrého, podpory v těžkostech vedení. Bůh je pro něj příkladem dobrého učitele a

psychologa, který mu rozumí a odpovídá v pravý čas. Svou spiritualitu popisuje jako formu závislosti na milující pečující bytosti. Jak říká: „ *Asi kdyby to bylo jen o mejch silách, tak tady dneska nejsem a byl bych u koncích se silama*“. Přínosem je to, že má pozitivní dopad na obnově nebo budování zdravých vztahů mezi lidmi navzájem. Spiritualita má zásadní vliv pro úspěch v práci, ačkoli jí nepovažuje za hlavní motivaci k výkonu pomáhající profese. Bez působení na duchovní složku osobnosti není možné dosáhnout uspokojivých výsledků.

Pochybnosti

Pochybnosti považuje za naprosto přirozený jev, naopak nedostatek pochybností považuje za projev něčeho nezdravého. Pochybnosti nepovažuje za nikterak zásadní.

O čem nepochybuji: nepochybuje o existenci Boha

O čem pochybuji: pochybuje o určitých dílčích věcech, jak dále uvádí, jednou z pochybností je, zda je pro Boha důležitý.

Příčiny pochybností: nespecifikuje.

Řešení pochybností: specifickým rysem ve výpovědi Františka je, že pochybnostem dává čas. Necítí potřebu hledat okamžité odpovědi. Jeho zkušenost je, že se dozví odpověď někdy až po uplynutí delšího časového období.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: spiritualita, stejně jako vztah, je nepřenositelná a nedá se naučit.

Podmínky pro sdílení: sdílení má pro něj stejný význam jako reklama, když má zkušenost s tím, že je to přínosné a že to má ověřeno životní zkušeností, má za přirozené se o tom sdílet s ostatními. Spiritualitu považuje za velmi přínosnou pro léčbu závislostí právě díky tomu, že nahrazuje závislost na substanci pozitivní závislostí na Bohu.

Dilemata

Původ dilemat: neprožívá žádná hluboká dilemata, zpravidla je to spíš rozpor mezi tím, co by v danou chvíli rád udělal a tím, co považuje za správné v souladu se svou vírou - „*spíš člověk bojuje s tím, co chce, a tím, co je správné*“. Dalším původem dilemat je rozpor mezi některými společensky přijímanými pravidly a tím, co je v Bibli.

Emoce: určité vnitřní napětí - „*člověk bojuje s tím, co chce, a tím, co je správné*“.

Řešení: tuto situaci řeší tak, že svůj postoj vysvětlí a zdůvodní s tím, že se drží Biblických pravidel. Očekává, že druhá strana jeho zdůvodnění přijme.

Cíle

Je naprosto přirozené mít cíle a vzory. Pro něj je nejvyšším vzorem Ježíš, ale taky lidé, zejména ti, u nichž pozoruje silný vztah. Určité dílčí cíle považuje za důležité ukazatele toho, jakým směrem se pohybuje a kam směřuje.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: Vztah k transcendentní bytosti

Osobní pojetí spirituality: Vztah k bohu / zkušenost /

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: narodil se do věřící rodiny / byl veden k víře odmalička / vzorem byli rodiče (otec kazatelem) / postupné upevňování ve víře díky zkušenostem.

Praktické uskutečňování spirituality: modlitba / čtení Bible / zpětný pohled /

Praktický dopad spirituality: naprosto zásadní význam a určující význam / proniká do všech oblastí jeho života / duchovní život přináší dilemata / pomáhá v hledání řešení / nechává se vést / pomáhá při rozhodování / pozitivně ovlivňuje vztah k sobě samému i k ostatním / díky modlitbě a hledání řešení v Bibli / rozhodující faktor pro výkon povolání / touží být pozitivní inspirací / ovlivňuje jeho pohled na klienta.

Pochybnosti pochybnosti se vyskytují / nedostatek pochybností je špatný

O čem nepochybují: O Boží existenci

O čem pochybují: zda je pro Boha důležitý

Příčiny pochybností: nespecifikuje

Řešení pochybností: hledání odpovědi v Bibli, modlitba / příhodná rada zkušeného / zpětný pohled / nechává pochybnostem čas / netrvá na okamžitém řešení.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: nepřenosnost zkušenosti vztahu.

Podmínky pro sdílení: pozitivní zkušenost / podmínka pro úspěšnou pomoc.

Dilemata

čelí dilematům denně / nejsou zásadní (hluboká) /

Původ dilemat: rozpor.

Emoce: vnitřní boj.

Řešení: vysvětluje postoje.

Cíle

Ježíš / osobnosti / cíle jsou důležité.

Lenka

„...tak jsem se začala modlit k Bohu, ať se mi nějak ukáže, ať se mi zjeví, že chci vědět, jestli skutečně je. Přímo jsem k té bytosti, k tomu Bohu, k tomu spirituálnímu mluvila a na základě toho jsem zažila ten okamžik a v křesťanském či charismatickém prostředí se tomu říká boží přítomnost nebo boží dotek.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: přesah smyslového vnímání nějaké bytosti nebo osobnosti. Není totožná s náboženstvím.

Osobní pojetí spirituality: věří v bio – psycho – socio – spirituální rozměr člověka, je zásadní a určující pro její život, je to něco, co se nedá naučit, ale musí se prožít.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: Lence je 26 let, narodila se do věřící rodiny a k víře byla vedena odmalička. Později v pubertě si kladla existenciální otázky. Měla pochybnosti, zda je pravda to, co je jí předkládáno ohledně Boha. Odpověď přišla skrze hlubokou formativní duchovní zkušenost, kterou považuje za nezpochybnitelný Boží dotek. Tento zážitek popisuje doslova: *„Byl to i okamžik a zkušenost, která mě nastartovala k tomu, abych více hledala spirituální svět a nastartovalo to nějaký proces, který ještě pokračuje doted“*.

Praktické uskutečňování spirituality: součástí jejího duchovního života je modlitba k Bohu a zpětnou vazbu přijímá od lidí: *„modlím vlastně k Bohu a nějak získám nějakou zpětnou vazbu třeba skrze lidi, kteří ani netuší, že v tom momentu to prožívám to už se mi několikrát stalo, třeba mi napíšu smsku a do dané situace mi nějak povzbudí nějakým*

veršem z Bible“. Intenzivně studuje Bibli, ve které nachází moudrost a odpovědi na své otázky

Praktický dopad spirituality: od svého duchovního zážitku pocítuje silné směřování do pomáhající profese, ačkoli je si vědomá, že k tomu měla i jakési vrozené dispozice, na rozdíl od svých sourozenců. Za důležitý faktor považuje i výchovu. Bůh jí poskytuje pomoc a podporu, hluboký vnitřní klid. Duchovní zážitek v mládí jí dává jistotu, že Bůh je s ní a poskytne jí východisko z každé situace. Zejména v obtížných krizových situacích je jí spiritualita podporou, díky které překonává obtížné situace. Věří, že práce se spirituální složkou člověka má důležitý vliv na úspěšnost pomoci. Experimentovala i s jinými východními náboženstvími, různými technikami, Jógou, ale necítila se v tom dobře, nejlépe se jí osvědčilo křesťanství. Chce se integrovat do světa a nemá ráda, když se věřící izolují.

Pochybnosti

O čem nepochybují: nepochybují o existenci Boha ani Ježíše

O čem pochybují: pochybnosti má ohledně církve nebo organizovaného náboženství jako takového, ohledně fungování církví, a to i přesto, že je členem církve.

Příčiny pochybností: zejména rozdíl v tom, jak popisuje fungování církve Bible a jaká je realita.

Řešení pochybností: nachází v Bibli. Dalším faktorem, díky kterému se jí daří překonávat pochybnosti, je návrat k jejímu duchovnímu prožitku, který je pro ni nesmírně silným důkazem, že je Bůh.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: spiritualitu považuje za intimní záležitost a hluboký zážitek, nerada něco vnucuje nebo někým manipuluje.

Podmínky pro sdílení: pokud vidí zájem, nemá problém se se svou vírou sdílet s ostatními.

Dilemata

Dilemata prožívá, například v otázce potratů.

Původ dilemat: původem dilemat je rozdíl mezi tím, co říká Bible a tím, co je běžně přijímáno v naší společnosti.

Emoce: rozporuplné pocity (vnitřní nepokoj)

Řešení: nedospěla k nějakému zásadnímu řešení dilemat. V první řadě se uchyluje k Bibli, ale netrvá dogmaticky na nějakých závěrech. Nepovažuje za důležité najít řešení, ale ve sporných otázkách je pro ni určující vytěsnění vnitřního nepokoje a navození klidu.

Cíle

Za cíl svého duchovního života považuje paní Lenka nalezení souladu a rovnováhy mezi duchovním a praktickým životem. Příkladem je jí v této oblasti Joyce Mayer, v jejímž působení tento soulad spatřuje.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: přesah smyslového vnímání osoby / odlišné od náboženství

Osobní pojetí spirituality: intimní zkušenost / nedá se naučit

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: věřící rodiče / výchova / hluboká duchovní zkušenost v pubertě / životní zkušenosti.

Praktické uskutečňování spirituality: modlitby / četba Bible / zpětná vazba od věřících přátel / duchovní zkušenost.

Praktický dopad spirituality: touha pomáhat lidem / duchovní podpora / pocit vedení / vnitřní pokoj / trojjedinnost lidské osobnosti.

Pochybnosti

O čem nepochybuji: existence Boha a Ježíše / autenticita duchovní zkušenosti

O čem pochybuji: principy fungování organizovaného náboženství.

Příčiny pochybností: rozpor mezi ideálem a realitou.

Řešení pochybností: hledání pravdy v Bibli / vnitřní klid.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: intimní záležitost.

Podmínky pro sdílení: zájem okolí.

Dilemata

Původ dilemat: rozpor mezi křesťanskými stanovisky a společensky přijímanými.

Emoce: vnitřní nepokoj

Řešení: četba Bible / nalezení vnitřního klidu /

Cíle

Soulad spirituality a praktického života / Joyce Mayer

Marek

„...pro mně to má fakt velký význam a je to pro mě osobní vztah s pánem Ježíšem Kristem nebo s Bohem, s křesťanským Bohem.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: spiritualitu považuje za něco duchovního, uvádí příklady spirituality práce, politiky, sportu nebo východní náboženství.

Osobní pojetí spirituality: Pro Marka je však nejdůležitější křesťanská spiritualita, kterou vnímá jako osobní vztah s Ježíšem Kristem a s Bohem. Je to pro něj osobní vztah, který se vyvíjel v průběhu života. Uvědomuje si naprostou závislost na Bohu, kterého považuje za stvořitele celého vesmíru, který si poradí s každým problémem.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: pan Marek 51 let, se narodil do křesťanské rodiny, byl pokřtěn jako malé dítě a byl od malička veden k víře. Je to vztah, který se u něj vyvíjel postupně a byl prověřován životní zkušeností.

Praktické uskutečňování spirituality: duchovní život je pro něj každodenní realita. Svůj den zahajuje modlitbou a osobním ztišením, rozjímáním, účastní se pravidelně bohoslužeb.

Praktický dopad spirituality: ve svém životě si uvědomuje naprostou závislost na Bohu, zavazuje ho to vykonávat svou práci co nejlépe: *„ale nemůžu říci že je to pro mě stěžejní faktor já si myslím že můžu být nakrásně učitelem anebo pracovat někde ve fabrice a je důležité pro mě jak tu práci budu dělat a jak budu užitečný“*, i když ji nepovažuje za hlavní motivaci pro práci v pomáhající profesi, to je spíš výsledkem praktické volby. Jeho víra mu pomáhá řešit těžkosti, do kterých se v životě dostal, jeho vztah s *„Kristem, s Trojjediným*

Bohem jako s otcem synem a Duchem svatým“ je pro něj oporou, dává mu možnost se sdílet, dodává mu energii, dobrou radu a pocit, že není nikdy sám, neboť Bůh je vždy a ve všem s ním. Věří, že jeho Bůh si umí poradit s každým problémem, a to mu dává naději pro jeho osobní život, ale taky pro práci s klienty, neboť věří, že Bůh může stejným způsobem pomáhat i jim. Proto považuje fakt, že je křesťan, za velkou výhodu v práci s klienty. „...já k nim můžu přistupovat jako sociální pracovník, ale mám ještě jednu možnost, že k nim přistupuji jako křesťan a že s ním budu ochotný o tom všem mluvit a já si myslím, že oni to potřebují velmi často aby je někdo vyslechl aby jim někdo ukázal, že o ně stojí a když je budu poslouchat a budu jim naslouchat tak jim můžu nabídnout něco navíc, nějaký ten duchovní prostor, že se to dá řešit nějak jinak“. Duchovní život je mu zdrojem síly a energie, což mu pomáhá předcházet syndromu vyhoření.

Pochybnosti

O čem nepochybují: nepochybují o Boží existenci.

O čem pochybují: jediná pochybnost, na kterou si Marek vzpomíná z minulosti, se týkala důvěryhodnosti jedné části Bible, konkrétně Nového zákona.

Příčiny pochybností: neuvědl.

Řešení pochybností: řešení komentuje následovně: *„když říkám, že žiji osobní vztah s Bohem, tak jsem to řešil tak, že jsem mnoho dní klekal v modlitbách, říkám, že je to pro mě rozhovor s Bohem a doslova jako bych mluvil s otcem tak jsem se ptal jak to tedy je a proč to prožívám, na rovinu jsem vyznával že pochybuji o tom jak to je napsané a je pravda, že jsem dostal takové ujištění, že je to tak jak tomu věřím, že Bible je napsaná z vnuknutí Ducha a že je to Boží slovo. Možná je to zvláštní, ale to je to jediné na co si vzpomínám.“*

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: vnímá, že je v dnešní době těžké se o víře sdílet s ostatními

Podmínky pro sdílení: považuje za správné se sdílet a neuzavírat se do křesťanského ghetta. Za nejlepší způsob předávání víry považuje osobní příklad, chování a v případě, že je dotázán, je ochoten se podělit se svými zkušenostmi.

Dilemata

Mírek se s žádným významným dilematem nesetkal

Původ dilemat: obvyklým příkladem je rozpor mezi tím, co považuje za správné podle Bible, a tím, co je přijímáno společností. Další dilema se týká jiných náboženství.

Emoce: nevedl

Řešení: neví, jak si s dilematy poradit.

Cíle

Jeho cílem je co nejvíce se přiblížit jeho duchovnímu vzoru – Ježíši Kristu.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: duchovní svět / jiná náboženství

Osobní pojetí spirituality: osobní vztah s Bohem.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: věřící rodiče / odmalička veden k víře / životní zkušenosti

Praktické uskutečňování spirituality: četba Bible / modlitby / rozjímání / účast na bohoslužbách /

Praktický dopad spirituality: podpora / posila / prevence vyhoření / vedení / zdroj nadpřirozené pomoci /

Pochybnosti

O čem nepochybuji: existence Boha.

O čem pochybuji: dříve pravdivost Bible.

Příčiny pochybností: nevedl.

Řešení pochybností: modlitba.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: je to nesnadné.

Podmínky pro sdílení: osobní příklad / připravenost odpovědět na dotaz / neuzavírat se.

Dilemata

Původ dilemat: jiná náboženství / rozpor mezi křesťanskými stanovisky a společensky přijímanými.

Emoce: neuvedl.

Řešení: nemá řešení.

Cíle

Vzor Ježíš / podobat se mu.

Pavel

„Pro mě osobně to znamená Bůh a vůbec křesťanství, víra ale když mluvím s někým a nějak si představuji spiritualitu tak to nevnímám že by to bylo tak jenom bůh nebo křesťanství ale od různých jiných náboženství nebo spirituálních prožitků, které lidé mají a prožívají nebo i nějaké souznění s přírodou nebo s nějakými tajemnými to vnímám jako oblast spirituality, kterou když s lidmi mluvím a oni o tom mluví tak to ve mně rezonuje i když to každý máme nějak trošku jinak nebo to pro nás ta představa je jiná ale rozumím jim a tu část jejich vnímání tomu rozumím a souzním.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: pan Pavel má ze všech respondentů nejširší pojem spirituality a ač sám preferuje křesťanskou spiritualitu, vůbec se nevyhraňuje vůči jiným.

Osobní pojetí spirituality: je to oblast duchovního života a duchovního vnímání člověka, které je přirozenou součástí každého. Spiritualitu nemá úzce spojenou pouze s Bohem nebo křesťanstvím, zahrnuje do ní i silné zážitky: *„Spiritualita je pojem od mého raného dětství, tomu rozumím nejen jako nějaké křesťanství nebo Bůh, ale něco nepopsatelného co jsem prožil a jako dítě vnímal ať to už nebylo spojené s Bohem“*

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: pan Pavel, 48 let, narodil se do křesťanské rodiny a ke křesťanství byl veden od malička. Jeho duchovní růst utvářely i zážitky, které bezprostředně nespojuje s náboženstvím nebo s Bohem. V pozdějším věku začal chodit do křesťanské mládeže, což jej v jeho víře posílilo natolik, že přetrvává do dneška. Ve svém duchovním životě zaznamenal některé mezníky (tragické události), které jej vedly k práci v pomáhající profesi. Tyto události vnímal jako Boží hlas z nebe, který jej směřoval a vedl tam na místo, kde se cítí být povolán.

Praktické uskutečňování spirituality: modlitba, ztišení a rozjímání nad texty, nad tím, jak ovlivňují dění, tvoří neodmyslitelnou součást jeho života.

Praktický dopad spirituality: prakticky zasahuje spiritualita do všech oblastí jeho života. „*Křesťanské nebo biblické postoje se promítají do všech oblastí mého života*“, pan Pavel velmi zdůrazňuje význam tragických událostí (předčasná úmrtí dvou jeho kamarádů) v jeho okolí a jejich roli v jeho rozhodování pro odchod do pomáhající profese. Tyto události vnímá jako Boží hlas, který jej povolává k tomu, aby pomáhal lidem. Jeho víra jej vedla taky k angažování se v humanitární pomoci. Tuto práci považuje za velmi obohacující a nikdy svého rozhodnutí nelitoval. Dává to jeho životu smysl. Pracuje rovněž jako psychoterapeut. „*Myslím si, že spiritualita je silným motorem k překonávání obtížných situací, že taková ta jistota a naděje, že v tom se mnou je pán Bůh, že s ním mohu mluvit a že mu mohu sdělovat své potřeby když tu nikdo na blízku není ale jemu to mohu sdělovat tak mi to určitě pomáhá*“. Každá spiritualita je lepší než nic: „*Když mluvíme o spiritualitě, nemusí to být vždycky jen ten Bůh, ale třeba to vědomí, toho spirituálního to vnímám při terapiích které mám s nějakými lidmi, že je tu nějaká ta spirituální oblast, myslím si, že to je taková pomoc nebo nástroj, který lidem pomáhá přejít nějaký problém nebo úsek života. Někdy se u lidí se kterými pracuji se setkávám, že když spiritualitu vyloučí, tak je to složitější, jako by něco chybělo jako by tam byla díra, kterou nejde ničím jiným zaplnit, takže jsem přesvědčen, že ta spiritualita ať je jakákoli, horoskopy nebo objímání stromů ale pokud ty věci tu jsou ta k se tomu člověku lépe překonávají problémy a proto dávám přednost této oblasti, protože bez toho je problém překonat problémy.*“

Pochybnosti

Pan Pavel považuje pochybnosti za normální součást duchovního života.

O čem nepochybují: Bible je pro něj ověřený důvěryhodný zdroj, prověřený vlastní životní zkušeností.

O čem pochybují: klade si otázky o správnosti křesťanství, nebo pravdivosti Bible. Připouští, že některé věci by mohly být zpochybněny, avšak základu, na kterém stojí jeho víra, důvěřuje.

Příčiny pochybností: vychází z běžného života.

Řešení pochybností: porovnáváním své dosavadní zkušenosti dochází k názoru, že pozitivní zkušenosti převyšují ty negativní.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: nestojí o publicitu.

Podmínky pro sdílení: s kolegy a s klienty se sdílí velmi rád a vítá příležitosti ke sdílení se se svými zkušenostmi, se svými postoji ke křesťanství, k Bohu.

Dilemata

Původ dilemat: současná doba přináší mnohá dilemata - rozpor mezi křesťanskými stanovisky a společensky přijímanými, souhlasit se vším, co přináší současná doba a kultura, mu taky připadá jako plavba s proudem.

Emoce: nespecifikováno

Řešení: v určitých otázkách má jasno a dříve v mládí se ostře vyhraňoval. V současnosti se snaží o věcech přemýšlet a nemá odvahu vynášet jednostranné soudy.

Cíle

Nejdůležitějším cílem pro pana Petra je dostat se po smrti do nebe. Dalším cílem je vytvářet láskyplné prostředí, kde se všem žije lépe.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: duchovní život / zahrnuje všechny víry a náboženství / tolerance vůči každé formě spirituality

Osobní pojetí spirituality: preferuje křesťanství /

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: z věřící rodiny / víra budovaná zkušenostmi / události, které jej ovlivnily / neustále prověřuje

Praktické uskutečňování spirituality: Modlitby / rozjímání / studium Bible / charitativní práce / terapeutická činnost / práce v pomáhající profesi

Praktický dopad spirituality: podpora / pomoc / vedení / rozhodující vliv na řešení problému / výhoda v práci.

Pochybnosti

O čem nepochybují: základní biblické pravdy.

O čem pochybuji: pravdivost křesťanství / pravdivost biblických tvrzení.

Příčiny pochybností: nespecifikováno.

Řešení pochybností: retrospektiva / pozitivní zkušenosti převládají / klady převyšují zápory / fungování ověřuje prakticky.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: nevyhledává.

Podmínky pro sdílení: s přáteli a s klienty se sdílí rád.

Dilemata

Původ dilemat: rozpor mezi křesťanskými stanovisky a společensky přijímanými.

Emoce: nespecifikuje.

Řešení: dříve se vyhraňoval / v současnosti je zdrženlivější / nevynáší unáhlené soudy.

Cíle

Dostat se do nebe / vytvářet dobrou atmosféru.

Radim

„Pro mě to je osobní vztah s Bohem, který se projevuje a má dopad do všech oblastí života.

Prožívání tohoto vztahu je každodenní záležitostí. Každé ráno mě Bůh zve do své přítomnosti, kterou zažívám v modlitbě a při čtení Bible, případně náboženské literatury.

To je osobní, intimní čas s Ním.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: projev zbožnosti v duchovní oblasti, který zahrnuje modlitbu, meditace, půst a jiné úkony.

Osobní pojetí spirituality: kromě silného důrazu, který pan Radim klade na rozměr vztahu, se u něj nejčastěji vyskytuje prvek vedení. V jeho pojetí se jedná o spiritualitu křesťanskou, přirovnávanou k úzkému a intimnímu vztahu.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: pan Radim 38 let, se narodil do věřící rodiny a byl veden k víře odmalička. Zpočátku byla jeho víra tvořena pouze náboženskými úkony, které viděl i u lidí

ve svém okolí. V období dospívání začal více chápat křesťanskou zvěst a jeho spiritualita se transformovala v úzký vztah s Bohem, který přetrvává dodnes.

Praktické uskutečňování spirituality: svou spiritualitu uskutečňuje intenzivním modlitebním životem, četbou Bible a náboženské literatury, rozjímáním a hledáním božího vedení.

Praktický dopad spirituality: spiritualita prostupuje a ovlivňuje každou oblast jeho života, nemůže si ji nechávat pro sebe, projevuje se totiž na jeho chování a jednání, a je proto viditelná všem, ovlivňuje jeho práci, kde ji taky prakticky uplatňuje při hledání řešení v komplikovaných situacích ve prospěch klientů. Spiritualita neměla bezprostřední vliv na jeho rozhodnutí pro práci v pomáhajících profesích, ačkoli jej na tuto práci připravovala vnitřně, formováním jeho postojů vůči okolí a budovala v něm touhu pomáhat lidem. „*Díky Božímu formování jsem měl blíže k práci s lidmi a tzv. pomáhající profesi*“. Ve své práci považuje spiritualitu za nadstandard, nástroj navíc. Věří v zázračný boží zásah do života jeho klientů (vysvobození ze závislosti). Sdílení se se spiritualitou považuje za důležité, neboť může zásadním způsobem pozitivně ovlivnit životy klientů a spolupracovníků.

Pochybnosti

O čem nepochybují: neuvedeno

O čem pochybují: pochybnosti považuje za naprosto přirozený projev zdravého uvažování.

Příčiny pochybností: mnohdy jen nesprávné chápání.

Řešení pochybností: překonává je pomocí modlitby a hledá odpovědi, dotazuje se jiných, nespěchá a dává tomu čas. Zpětně si uvědomuje, že mnohé pochybnosti vznikly špatným pochopením určitých věcí. Své názory podrobuje trojnásobnému prověřování skrze konfrontaci s Biblií, pohledem ostatních a vlastní pohled na věc.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: nesdílí se apriori.

Podmínky pro sdílení: sdílení se s vírou je neodlučitelnou součástí jeho osobnosti, neboť svou víru žije a praktikuje způsobem, který nelze přehlédnout. Je to sice intimní vztah s Bohem, ale je tak nepřehlédnutelný jako nějaký jiný významný vztah.

Dilemata

Původ dilemat: „Některá souvisí s napětím mezi mou sobeckostí a dobrými rozhodnutími..., některá vycházejí z zásad a principů a konkrétní situací.“

Emoce: nespecifikuje.

Řešení: nevyjádřil se.

Cíle

Jeho cílem je stabilní duchovní život bez výkyvů.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: duchovní život / úkony.

Osobní pojetí spirituality: hluboký, intimní vztah.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: odmalička / původně jen úkony / v dospívání přerůstá ve vztah /

Praktické uskutečňování spirituality: intenzivní modlitební život / četba Bible / četba náboženské literatury / rozjímání / hledání vedení.

Praktický dopad spirituality: ovlivňuje všechny oblasti / podpora v profesním životě / řešení praktických potíží / zázračné intervence / pozitivní vliv na život / rozšiřuje možnosti pomoci.

Pochybnosti

O čem nepochybují: neuvedeno.

O čem pochybují: nespecifikováno.

Příčiny pochybností: běžná reflexe každodenních událostí.

Řešení pochybností: prověřuje / dává čas.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení:

Podmínky pro sdílení: naprosto zásadní / jako projev vztahu / neodmyslitelné.

Dilemata

Původ dilemat: vnitřní rozpory.

Emoce: nespecifikováno.

Řešení: nespecifikováno.

Cíle

Stálost.

Roman

„Mi byla odmalička nastíněna ta cesta úzká ke spasení a široká do záhuby a já jsem vždycky chtěl do nebe o tom bible píše že kdo přijme Ježíše do svého srdce a já jsem nevěděl jak to pojmout a bylo mi 10 11 let ale hledal jsem to a nebylo mi to lhostejné, protože jsem měl strach ze smrti, nebylo mi jasné, co by se stalo, kdybych ted' zrovna se zabil kam bych šel, protože mi říkali, že půjdu do pekla, když budu hříšný a proto je tam ta oběť Ježíše, která mě očišťuje Jinak se tam nejde dostat.“

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: pan Roman nerad používá termín spiritualita, raději používá pojmenování duchovno / duchovní život.

Osobní pojetí spirituality: osobní vztah s Bohem, který je jedinou zárukou spasení. Křesťanství považuje za jedinou pravdivou a správnou duchovní cestu, která vede ke spasení – věčnému životu v nebi namísto věčného utrpení v pekle. Věří, že každý člověk má kromě konečné a omezené tělesné stránky ještě věčnou, nesmrtelnou duchovní stránku. Právě tam se uskutečňuje duchovní život a k té stránce Bůh promlouvá.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: pan Roman, 38 let, je členem Církve bratrské, narodil se do věřící rodiny, která měla silnou náboženskou tradici. Během dospívání se zúčastňoval všech náboženských úkonů, ale velmi jej zneklidňovala otázka posmrtného života, kde jej podle učení jeho denominace čekalo věčné odsouzení v pekle, pokud nepřijme Ježíše do svého srdce. On však dlouho nechápal, co to přesně znamená. Věří, že kolem 10. – 11. roku života mu Duch svatý objasnil, co to znamená, a on prožil hlubokou duchovní zkušenost, která pro něj znamenala změnu a dala mu jistotu spasení.

Praktické uskutečňování spirituality: Za podstatné považuje duchovní život, nikoli praktikování náboženských úkonů a členství v církvi. Nicméně sám chodí do společenství věřících, kde je aktivní při vedení chvály, modlí se a čte Bibli.

Praktický dopad spirituality: Víra mu poskytuje odpovědi na všechny otázky. Je pro něj naprosto určující a směřodatná v naprosto všech aspektech jeho života a ovlivňuje všechna jeho rozhodnutí. Pozoruhodnou skutečností je, že jak uvádí, hledání Boží vůle ve všech oblastech jeho života jej vede obava z chybných kroků. Tento faktor považují za natolik zajímavý, že zde příkládám celý citát: *„Já jsem se nemodlil jen za tuto oblast, ale i z výběr partnerky a myslím si, že i to mě ochránilo před špatnými kroky, které jsem mohl udělat ale neudělal jsem je, protože jsem mohl počítat s Bohem. To je taková motivace abych neudělal hřích něco zlého taková prevence že jdu do sebe zastavím se, počkej a zkus přemýšlet a cítit ten pokoj, každý to může vnímat jinak já to nacházím v tom, že vidím soulad v tom, co bůh napsal ve svém slovu, že to nejde proti desateru které je základ právního systému a říká nám, co nemáme dělat a v souladu s mým životem jaký žiji to, do čeho mě Bůh určil to člověk na začátku neví ale potom to najde pře tu spiritualitu přes ducha svatého protože on je svatý a je pokoj proto cítím pokoj, když se zastavím a modlím vidím že to rezonuje po všech stránkách a můžu jít dál.“* Spiritualita sice neměla bezprostřední vliv na volbu jeho povolání sociálního pracovníka, k práci v pomáhající profesi se dostal náhodou, původně pracoval v průmyslu, což jej nenaplňovalo, ale na druhou stranu mu poskytuje vedení a moudrost pro rozhodování. Uspokojuje jej práce s lidmi. Víra jej neochraňuje před potížemi a nejrůznějšími tlaky, ale dává mu prostředky, jak jim odolávat, nebo jak se jich zbavit. Prvním pravidlem je, že mu víra vytyčuje mantinely, ve kterých se může pohybovat, aniž by se vystavoval riziku potíží. *„takže pro nás je důležité pravidlo a to jsem byl naučen nepřekračovat a to mě ochraňovalo před mnohými věcmi.“* Pokud je pod tlakem, řeší to uctíváním Boha, hudbou, kterou má velmi rád a působí na něj blahodárně, vnímá to jako formu meditace. Jindy čte Bibli a pokouší se dostat svůj stav do souladu s její pokyny jako v tomto příkladu: *„Člověk když mu někdo ublíží tak má zášť v sobě a Bible mu říká, musíš odpustit, musíš, protože jinak bys byl sám vězněm toho pocitu a Bible říká, že musíš odpustit a tak se z toho tlaku dostaneš ale jde to přes ego.“* Ve své práci se snaží klientům ale poskytovat především praktickou pomoc, kterou potřebují. Věřící, že mu spiritualita poskytuje výhodu v jeho práci. Snaží se jednat v souladu se svou vírou, aby nebyl vnímán jako pokrytec. Cítí, že ho jeho víra zavazuje jednat v souladu s biblickými zásadami, které pojímá poměrně fundamentalisticky.

Pochybnosti

O čem nepochybuji: pan Roman uvádí, že nemá žádné pochybnosti, a tuto otázku považuje za bezpředmětnou, jeho jistota ohledně víry je doslova 100%.

O čem pochybuji: bez pochybnosti.

Příčiny pochybností: žádné.

Řešení pochybností: žádné.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: není zastáncem otevřené evangelizace.

Podmínky pro sdílení: svou víru rád sdílí s těmi, kdo mají zájem, a dle svých slov k tomu má příležitost denně. Své sdílení nazývá evangelizací. Vůči klientům je ve sdílení víry opatrný, myslí si, že i kdyby jim to mohlo pomoci, oni sami to nevyhledávají.

Dilemata

Původ dilemat: uvědomuje si tlak ze strany společnosti na respektování jevů, které nejsou v souladu s Biblií nebo s jeho pojetím spirituality (filozofie menšin, gayové a lesbičky, potraty). Sám tyto věci považuje za hříchy, který si zaslouží věčné odsouzení. Ačkoli sám osobně necítí vůči těmto lidem zášť, považuje jejich jednání za hříšné. Je to oblast, o které by velmi rád diskutoval.

Emoce: neuvádí.

Řešení: jednoznačná názorová shoda s náboženskými postoji. Konfrontace.

Cíle

Vzorem pana Romana je Ježíš takový, jak jej líčí Evangelia, a jeho cílem je dosáhnout nebo se alespoň co nejvíc přiblížit jeho příkladu a mít tutéž moc. To považuje zároveň za osobní výzvu.

Shrnutí kategorií a konceptů

Chápání spirituality

Obecné pojetí spirituality: duchovní život.

Osobní pojetí spirituality: intimní hluboký vztah s bohem / křesťanství.

Praktikování spirituality

Cesta ke spiritualitě: věřící rodiče / veden odmalička / strach z pekla / duchovní zkušenost / jistota spasení.

Praktické uskutečňování spirituality: modlitba / meditace / uctívání Boha / účast na bohoslužbách / chválení Boha.

Praktický dopad spirituality: odpovědi na životní otázky / pomoc / povzbuzení / prevence problémů / pocit jistoty.

Pochybnosti

O čem nepochybuji: vůbec žádné.

O čem pochybuji: nic.

Příčiny pochybností: nic.

Řešení pochybností: neuvádí.

Sdílení se o spiritualitě s přáteli a klienty

Překážky ve sdílení: odměřený ve sdílení se s klienty.

Podmínky pro sdílení: rád využívá každou příležitost / evangelizace / denně.

Dilemata

Původ dilemat: rozpor víry a reality.

Emoce: neuvádí.

Řešení: příklon k víře / konfrontace s realitou.

Cíle

Vzorem Ježíš / dílem je dosažení jeho moci / dělat zázraky.

3.7.1 Grafické znázornění výsledků

Tabulka č.2: Tabulka kategorií a konceptů

Kategorie	Subkategorie	Koncepty	Respondenti
Chápání spirituality	Obecné pojetí	<i>postoj k transcendenci</i>	Dag Fra Len Pav
		<i>duchovní život</i>	Rad Rom

	spirituality	<i>New Age</i>	Dag	
		<i>hledání cesty/smyslu bytí</i>	Dag	
		<i>individuální prožívání</i>	Pav	
		<i>přesah smyslového vnímání</i>	Len	
		<i>křesťanská spiritualita</i>	Mar	
		<i>není totožná s náboženstvím</i>	Len	
		<i>různá náboženství</i>	Fra Mar Pav Rad Rom	
	Osobní pojetí spirituality	<i>vztah s Bohem</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom	
		<i>víra v Boha</i>	Fra Len Pav	
		<i>víra v Bibli</i>	Dag Fra Len Pav	
		<i>křesťanství</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom	
		<i>zážitek Božího doteku</i>	Len Pav	
		<i>křesťanská spiritualita jako jediná správná</i>	Dag Fra Len Rom	
		<i>křesťanská spiritualita je lepší než jakákoli jiná</i>	Pav Rom	
		<i>jakákoli spiritualita je lepší než nic</i>	Fra Len Pav	
		<i>Víra v zázraky</i>	Dag Rom	
	<i>trojedinost člověka</i>	Fra Len Pav Rom		
	Praktikování spirituality	Cesta ke spiritualitě	<i>výchova v rodině</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
			<i>formativní spirituální zkušenost (konverze)</i>	Dag Len Pav Rom
<i>praktické zkušenosti s vírou</i>			Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom	
<i>strach z pekla</i>			Rom	
Praktické uskutečňování spirituality		<i>prostřednictvím vnitřního pokoje</i>	Dag Len Rom	
		<i>vnitřní hlas</i>	Dag Len Mar Pav Rad	
		<i>aktuální pasáž z Bible</i>	Dag Fra Len Pav Rom	
		<i>cílené hledání odpovědi v Bibli</i>	Dag Len Pav Rad Rom	
		<i>potvrzení skrze přátele</i>	Dag Fra Len Rad	

		<i>meditace / modlitba</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
		<i>chválení a uctívání Boha</i>	Len Rom
	Praktický přínos spirituality	<i>ovlivňuje zásadním způsobem všechny oblasti života</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
		<i>zásadní motiv pracovat v p.p</i>	Pav
		<i>podpůrný motiv pracovat p.p.</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
		<i>opora a povzbuzení ve složitých životních situacích</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
		<i>zlepšuje vztahy</i>	Dag Fra Pav Rad Rom
		<i>nachází v ní moudrost</i>	Dag Fra Rom
		<i>nadpřirozené vedení</i>	Dag Fra Mar Rad Rom
		<i>zdroj radosti a pokoje</i>	Len Pav Rom
		<i>vysvobození od pekla</i>	Rom
		<i>řešení problémů</i>	Dag Fra Mar Pav Rad Rom
	Sdílení se o spiritualitě s ostatními lidmi i s klienty služby	Překážky ve sdílení	<i>soukromá věc</i>
<i>nepřenosná, intimní zkušenost</i>			Fra Pav Rad
<i>je to těžké v dnešní době</i>			Mar
Podmínky pro sdílení se		<i>zájem okolí</i>	Len Pav Rad Rom
		<i>cítím, že je správné se sdílet</i>	Mar Pav Rad Rom
		<i>rád/a využiji vhodné příležitosti</i>	Dag Fra Len Mar Pav Rad Rom
		<i>osobní příklad</i>	Fra Mar Pav Rad Rom
Pochybnosti	O čem nepochybuji	<i>vůbec žádné pochybnosti</i>	Rom
		<i>existence Boha / Ježíše</i>	Dag Fra Len Pav
		<i>pravdivosti Bible</i>	Dag Mar Pav
		<i>osobní duchovní zkušenost</i>	Dag Len
	O čem pochybuji	<i>pochybnosti jsou normální a přirozená součást života</i>	Dag Fra Len Pav Rad
		<i>organizované náboženství</i>	Len
	Příčiny	<i>blbá nálada</i>	Dag
		<i>nejasnosti v Bibli</i>	Dag Mar

	pochybnosti	<i>jednání církve / org.náboženství</i>	Len
		<i>vlastní negativní zkušenost</i>	
		<i>nevhodné aktivity (tv)</i>	Dag
	Řešení pochybností	<i>modlitba, kontemplace,</i>	Dag Len Mar Pav Rad
		<i>četba Bible</i>	Dag Len Pav Rad
		<i>vlastní dobrá zkušenost</i>	Fra Len Pav
		<i>názor zkušenějšího</i>	Dag Fra Len Rad
Dilemata	<i>Zdroje dilemat</i>	<i>rozpor mezi vírou a realitou</i>	Dag
		<i>rozpor mezi biblickými normami a současnou kulturou</i>	Fra Len Mar Pav Rom
	Řešení	<i>neznám řešení</i>	
		<i>konfrontace</i>	Dag Rom
		<i>mlčení / konformita</i>	Dag Len Mar Pav
		<i>vysvětlení vlastních postojů</i>	Fra
	Cíle	Vzory	<i>Ježíš</i>
<i>osobnost</i>			Len
Úroveň		<i>boží moc</i>	Dag Mar Rom
		<i>vyrovnanost / stabilita</i>	Len Rad
		<i>efektivita</i>	Dag
		<i>spasení</i>	Pav
		<i>konání dobra</i>	Pav

3.8 Vyhodnocení získaných informací

Po provedení pečlivé analýzy informací získaných z rozhovorů si můžeme pokusit formulovat odpověď na samotné výzkumné téma, které zní: **Jak spiritualita ovlivňuje dotazovaného v jeho profesi?** Z výsledků analýzy získáváme odpovědi na jednotlivé dílčí otázky, ale pro lepší pochopení výsledných informací je velmi důležité si nejdříve říci, co respondenti považují za spiritualitu, respektive, čím je ona pro ně osobně.

3.8.1 Spiritualita – vztah s Bohem

Z odpovědí vyplývá, že tím základním atributem spirituality je osobní vztah s Bohem. Tato kategorie je naprosto zásadní pro všechny respondenty. Tento vztah podle nich

funguje naprosto stejně jako vztah s viditelnou osobou. Tímto vztahem jsou si nade vše pochybnost jistí a nikdo z dotazovaných nevyjádřil ani nejmenší pochybnost ohledně existence osoby - Boha, se kterou tento vztah mají. Tento vztah realizují modlitbou, prostřednictvím které se Bohu svěřují se svými pocity, problémy, prožitky, pochybnostmi, trápeními, ale taky prostřednictvím ní vyjadřují Bohu svou úctu, lásku a oddanost. Úlohu zpětné vazby v tomto vztahu má četba Bible, o které mluví jako o Božím slově, které považují za nezpochybnitelnou pravdu. To se ve výsledcích výzkumu projevuje tím, že všichni shodně vyjadřují naprostou důvěru v existenci Boha a pravdivost Bible. Tyto závěry úzce souvisejí s fenoménem polarizace pojmu duchovní na „*religist*“ a „*spiritual*“ (Říčan 2007), kterou dokazuje velmi silné akcentování vztahu s Bohem, a naopak jednoznačně negativní stanovisko k organizovanému náboženství, které navíc například paní Dagmar a Lucie označily za zdroj pochybností. Z rozhovorů taky nevyplývalo, že by si kdokoli z dotazovaných spojoval spiritualitu s institucionálním náboženstvím.

3.8.2 Odpovědi na dílčí otázky

První z dílčích otázek, které jsem si stanovil v úvodu do praktické části, byla tato:

Jak jej spiritualita motivovala pro výběr profese?

Z analýzy rozhovorů jednoznačně vyplynulo, že spiritualita nebyla ani v jednom případě bezprostřední a rozhodující příčinou nebo motivem pro výběr profese. V zásadě se dá respondenty rozdělit do dvou rovnoměrných kategorií. V té první jsou respondenti, kteří uvedli, že vždy chtěli lidem pomáhat a považují to za přirozenou vlastnost. Jejich víra jim pak slouží více méně jako podpůrný nástroj, který jim v tomto jejich životním povolání účinně pomáhá. Do této kategorie se řadí Lucie, František a Radim. Další kategorii tvoří respondenti, kteří práci v pomáhající profesi původně nehledali, do sociálních služeb se dostali náhodou, buďto na pozici administrativního pracovníka jako v případě paní Dagmar, nebo jednoduše hledali lepší práci a své současné povolání přijali jako nabídku. Je však potřeba zdůraznit, že toto své rozhodnutí hodnotí vždy pozitivně. V této skupině se dále nachází ještě pan Marek a Roman. Dalo by se říci, že do stejné kategorie spadá i pan Pavel, který rovněž původně pracoval v dopravní firmě, ale jeho rozhodnutí změnit své zaměstnání bylo reakcí na tragická úmrtí jeho dvou kamarádů. I v této skupině neměla spiritualita bezprostřední vliv na jejich rozhodnutí pracovat v pomáhající profesi. Považují ji však za rozhodující faktor, který ovlivňuje kvalitu jejich práce a posiluje jejich

odhodlání. Souvisí to s jejich přesvědčením o trojjedinečnosti člověka, jeho věčné podstatě a hodnotě dané každému člověku Bohem.

Jaké výhody či nevýhody mu při výkonu práce poskytuje?

Odpověď na tuto otázku je velmi široká a dotázaní se k ní velmi rádi vyjadřovali. Zprv je potřeba říci, že všichni respondenti shodně uvádějí, že svou spiritualitu považují za výhodu, a to jak vůči lidem, kteří žádnou spiritualitu nepraktikují, tak i vůči jiným nekřesťanským spiritualitám. Výjimku tvoří jen pan Pavel, který považuje křesťanství za osobní preferenci, ale co se pomáhání týče, žádnou spiritualitu neupřednostňuje.

Zásadní výhodou, kterou dotazovaní uvádějí, je jejich vztah s Bohem, který jim dává pocit bezpečí, jistoty, přijetí. Velmi silnou motivaci spatřují v osobě Ježíše Krista, kterého považují jednak za svůj nejvyšší morální vzor, ale taky jako příklad nadpřirozené moci. Dosažení takovéto nadpřirozené úrovně spirituality umožňující konat zázraky by si přáli 3 dotazovaní.

Naprostá většina dotazovaných uvedla jako velmi důležitou výhodu plynoucí z jejich spirituality nadpřirozené vedení. Toto vedení se prakticky uskutečňuje četbou Bible, ale taky tím, co popisují jako vnitřní hlas. Toto nadpřirozené, Boží vedení se týká velmi praktických rozhodnutí anebo řešení dilemat či pochybností. Pan Radim dokonce uvádí konkrétní příklad z praxe, kdy díky modlitbě našel řešení patové situace, do které se dostal při jednání s jedním ze svých klientů. Paní Dagmar se vyjadřuje v tom smyslu, že zodpovědnost za nalezení řešení již neleží pouze na jejích bedrech, ale může ji svěřit všemohoucímu Bohu, což vnímá jako úlevu od břemene, které dosud jinak spočívalo na její bedrech. Projevem, který signalizuje nalezení dobrého směru nebo volbu správného rozhodnutí, je vnitřní pokoj a soulad s Bibli. Pan Roman uvádí ještě jeden prvek, a tím je jednota, nebo dosažení shody, jako příklad uvádí manželství nebo pracovní tým.

Další často zmiňovanou výhodou je podpora v těžkostech a problémech, kterou jim poskytuje spolehnout se na Boha, který má moc problém vyřešit.

Za nevýhodu plynoucí z víry by se dalo považovat dilemata plynoucí z rozdílu mezi některými obecně společensky přijímanými názory a postoji, které jsou kolidují s křesťanskými postoji založenými na Bibli. Jen pan Roman toto nepovažuje za dilema a postoje neslučitelné s jeho křesťanským přesvědčením rád konfrontuje. Jak ovšem upozornil, uvědomuje si však, že se setkává s odmítáním, což mu není příjemné.

Jak jeho spiritualitu vnímají jeho kolegové a klienti?

Obecně by se dalo říci, že na tuto otázku se respondentům neodpovídalo snadno a shodně uváděli, že je těžké se hodnotit očima jiných. Jak ovšem vyplynulo z jejich rozhovorů, na kladném hodnocení spolupracovníků i klientů jim velmi záleží ze dvou důvodů. Za prvé je to stimuluje k chování ve shodě se svým přesvědčením, protože nechtějí být vnímání svým okolím za pokrytce, kteří něco hlásají, a přitom se podle toho nechovají.

Tím druhým motivem je vědomí toho, že svým chováním získávají záminku ke sdílení se o své víře s ostatními. Všichni se shodují v tom, že velmi rádi využijí vhodnou příležitost ke sdílení se o své víře s ostatními. Dokonce pět dotázaných vypovědělo, že osobní příklad je jedním ze způsobů, jakým se o své víře s ostatními sdílí.

Dotazovaní taky uvádějí, že jejich vztah s Bohem jim pomohl v navázání nebo obnovení poškozených vztahů s lidmi ve svém okolí, a stejně tak i s klienty.

Z pozoruhodný prvek, který jsem registroval u všech respondentů byla zkušenost konverze, která se podle typologie Silky (Spilka in Halama)³⁵ dá popsat jako intenzifikace. Nejvýrazněji to vyjádřil pan Roman a paní Lenka. Tento pojem charakterizuje situaci, kdy je člověk vychováván v určitém náboženském přesvědčení a v určitém období prožije silné duchovní probuzení, které neznamena změnu jeho náboženské příslušnosti, ale její radikální zintenzivnění. Výjimkou by mohla být paní Dagmar, jejíž životní příběh podle této typologie vypovídá spíše o cyklické změně religiozity. V tomto případě se jedná o to, že se člověk po určitou dobu odvrátí od religiozity ale po určité době, většinou následkem nějakého životního zlomu se k ní zase vrátí.

Nyní tedy zbývá zúžit výsledky do stručné odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. **Jak spiritualita ovlivňuje dotazovaného v jeho profesi?**

Z rozhovoru vyplývá, že spiritualita je velmi individuální záležitostí, což vlastně zdůrazňovali téměř všichni dotazovaní. Navzdory tomu má i mnoho společných rysů a ty, které se objevily v rozhovorech, vypovídají jednoznačně ve prospěch spirituality, tedy, že vliv spirituality považují v mnoha ohledech za jednoznačně pozitivní. Hrála jistou nezpochybnitelnou roli při jejich rozhodování pro vstup do pomáhajících profesí, pomáhá jim v jejím průběhu tím, že jim poskytuje oporu, naději pro řešení problémů, pocit moudrého vedení, otevírá jim celou duchovní dimenzi, kterou mohou využít ve své práci s

35 HALAMA, Peter, Lucie ADAMOVOVÁ, Mária HATOKOVÁ a Michal STRÍŽENEC. *Religiozita, spiritualita a osobnost: Výbrané kapitoly s psychologie náboženstva*. 2006. vyd. Bratislava: Don Bosco, 2006. ISBN 80-88910-22-6. s.18.

klienty, pomáhají jim v udržování dobrých vztahů s ostatními. Tyto vztahy jistě dokážou účinně redukovat stres, a tím vyloučit nebo výrazně omezit riziko vzniku syndromu vyhoření, kterým je jejich profese velmi silně ohrožena.

3.8.3 Slabé stránky výzkumu

Za slabou stránku tohoto výzkumu považuji jeho orientaci pouze na skupinu evangelikálních věřících, takže výsledky nereflektují větší různorodost spirituality. Možnost jiného výběru výzkumného vzorku, kde by byli zastoupeni zástupci nejrůznějších náboženských a spirituálních směrů, by bylo jistě velmi zajímavé, ovšem jejich využití v praxi by zřejmě nemuselo být zvláštním přínosem, protože takovýto vzorek duchovní diverzity zastoupený v jedné organizaci bude v lepším případě vzácností.

Dalším nedostatkem, který se mohl odrazit v rozhovorech, byl určitý pocit nesvobody nebo nervozita hovořit na záznamník. Jedním z důvodů by mohl být i fakt, že v mé osobě necítili „svého člověka“, což by v případě sdílení se o tak intimních a důvěrných věcech, jako je duchovní život, mohlo být rovněž překážkou.

3.9 Doporučení dalšího výzkumu

Závěry mého výzkumu by mohly sloužit k formulování hypotézy, kterou by se ověřilo na podstatně větším výzkumném vzorku zahrnujícím širší spektrum přesvědčení dotazovaných. Zajímavé by bylo porovnání výsledků tohoto výzkumu s výzkumem provedeným s respondenty, kteří se identifikují s jinou, například katolickou spiritualitou, nebo se skupinou respondentů identifikujících se s hodnotami sekulárního humanismu.

ZÁVĚR

Ve svém hledání odpovědi na otázku po důležitosti spirituality v životě člověka pracujícího v pomáhající profesi jsem došel k závěrům, které mi pomohou v pochopení vlivu tohoto fenoménu na životy mých kolegů v organizaci, ve které pracuji. Tato práce mi pomohla pochopit jejich pohled na tuto otázku a díky jejich upřímnosti a otevřenosti jsem mohl nahlédnout do jejich způsobů uvažování a motivů jejich jednání. Nyní mohu říci, že víra přináší člověku nezpochybnitelné výhody a prospěch.

Věřím, že mi mé zjištění pomůže i v dialogu, který vedeme uvnitř Slezské diakonie, kde se na pracovišti setkávají lidé různých denominací, náboženství a také ti, kteří se za věřící nepovažují vůbec. Není ničím neobvyklým, že tato situace někdy způsobuje určité napětí vyplývající z nepochopení vzájemných potřeb, odlišnosti postojů a pohledů na konkrétní situace.

Během výzkumu mě některé informace nebo výsledky velmi překvapily a přiměly mě k přehodnocení některých svých názorů. Získané informace jsou pro mě obohacující a věřím, že mi pomohou najít si své místo v probíhajícím dialogu a někdy i nepřímé konfrontaci, jež se odehrává mezi lidmi, jejichž postoje k duchovním otázkám, k víře nebo spiritualitě se mnohdy diametrálně liší, a to nejen na mém pracovišti, v mé organizaci, ale v každém podobném týmu.

REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

EPSTEIN, G. *Good Without God*. Kniha vznikla v reakci na provokativní díla autorů Hitchense, Dawkinse nebo Harrise, kteří jsou považováni za přední reprezentanty Nových ateistů. Autor předkládá humanistický světonázor, který by nevěřící člověk mohl sdílet aniž by tím vyjadřoval nepřátelství nebo netoleranci vůči vyznavačům jiných přesvědčení. V této knize Epstein apeluje na to, co tvoří samotné jádro humanismu, jeho pozitivní víru v toleranci, v občanskou společnost, morálku a lidskou dobrotu bez toho abychom se museli spoléhat na vedení nějaké vyšší bytosti.

HALAMA, Peter, Lucie ADAMOVOVÁ, Mária HATOKOVÁ a Michal STRÍŽENEC. *Religiozita, spiritualita a osobnosť*: Tato kniha navazuje na již dřívější díla jednotlivých autorů ale ve svém zaměření se zabývá užším okruhem témat jak je naznačeno již v úvodu. Kniha je pro mě zajímavá tím, že přináší psychologický pohled na oblast vztahu spirituality osobnosti s religiozitou, věnuje se náboženské konverzi a náboženskému fundamentalismu zaměřenou na křesťanství a koncept Boha.

HARRIS, Sam. *The Moral Landscape: How Science Can Determine Human Values*.

Spouštěčím elementem pro tuto knihu byla velmi silná reakce na autorovu knihu *The End of Faith*, jejíž hlavním argumentem bylo vlastně tvrzení, že víra a věda jsou odlišné věci a tudíž věda nemá co říci k tématům jako morální hodnoty, čímž vytyčují hranice prostoru, kterému vládne pouze náboženství. V této velmi kontroverzní knize se Sam Harris pokouší definovat pojem štěstí nebo blahobytu lidí a vůbec všech vědomých bytostí. Vyjadřuje své přesvědčení, že věda se nemusí nutně omezovat pouze na popis toho jací jsme, ale může také říci, jací bychom být měli. Morální relativismus jednoznačně považuje za falešný projev vměšování náboženství do oblasti morálních hodnot. Tvrdí, že stejně jako nemáme křesťanskou fyziku, nebo muslimskou algebru, neměli bychom mít ani křesťanskou morálku, nebo muslimskou morálku. Přínosem je spojení bohaté zkušenosti autora z oblasti filozofie i neurovědy navíc vybroušené neustálou konfrontací na frontové linii právě probíhající kulturní války.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*.

Ve své knize si autor všímá nejen stagnujícího, ale naopak stále rostoucího vlivu náboženství v současné společnosti, která navíc prochází dynamickou transformací od její tradičních forem do nových, nezřídka i nebezpečných podob. Kniha předkládá

výsledky současného psychologického studia náboženství, ukazuje nám jeho přínosy jako motivace, mimořádné duchovní prožitky, náboženské chápání viny, morálky, svědomí a taky vztahy mezi náboženství a psychopatologií. Osobně bylo pro mě velkým přínosem pochopení náboženství z pohledu evoluční psychologie.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ADDAMS, Jane. *Twenty years at Hull-House: with autobiographical notes*. New York: Signet Classic, 1961. ISBN 98-54661.
2. BLOCKER, Jack S., David M. FAHEY a Ian R. TYRRELL. *Alcohol and temperance in modern history: an international encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, Inc., 2003. ISBN 1-57607-833-7. s. 107.
3. BOYD, Nancy. *Josephine Butler, Octavia Hill, Florence Nightingale – Three Victorian Women Who Changed Their World*. Palgrave Macmillan, 1982. ISBN 978-0333300572.
4. CROWNER, David a Gerald CHRISTIANSON. *The Spirituality of German Awakening*. New Jersey: Paulist Press, 2002. ISBN 0-8091-108-6.
5. EPSTEIN, G. *Good Without God*. New York: HARPER COLLINS PUBLISHERS, 2009. ISBN 13: 978-0-06-167011-4
6. FRANKL, E. V. *A přesto říci životu ano*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN: 978-80-7192-866-9.
7. FRY, Elizabeth. *Memoir of the life of Elizabeth Fry: with extracts from her journal and letters*. 2. vyd. London: John Hatchard and son, 1848. Dostupné z: <https://archive.org/details/memoirlifeeliza06cresgoog>
8. FRY, P. S., 2000. *Religious involvement, spirituality and personal meaning for life: Existential predictors of psychological wellbeing in community-residing and institutional care elders*. *Aging & Mental Health*. DOI: 10.1080/713649965.
9. HALAMA, Peter, Lucie ADAMOVOVÁ, Mária HATOKOVÁ a Michal STRÍŽENEC. *Religiozita, spiritualita a osobnosť: Vybrané kapitoly s psychológiou náboženstva*. 2006. vyd. Bratislava: Don Bosco, 2006. ISBN 80-88910-22-6.
10. HARRIS, Sam. *The Moral Landscape: How Science Can Determine Human Values*. 1. vyd. New York: Free Press, 2010. ISBN 978-1-4516-1278-3.
11. HÄUSLER, Michael. Johann Hinrich Wichern. *Diakonie Deutschland*. Dostupné z: <http://www.diakonie.de/johann-hinrich-wichern-9270.html>
12. HITCHENS, Ch. *The Missionary Position: Mother Teresa in Theory and Practice*. Londýn: VERSO, 1995. ISBN 1-85984-929-6.

13. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
14. KNIGHT, Luise, W. *Jane Addams: spirit in action*. 1. vyd. New York: W.W.Norton&Company,Ins., 2010. ISBN 978-0-393-071-65-8. S.5.
15. KOŠŤÁL Miroslav. *Probuzení v druhé polovině 19. Století a Svobodná církev reformovaná*. KOŠŤÁL M., KUBOVÝ J., MICHAL J., SITA K., TOUŠEK K. *Stolet ve službě evangelia*. Církev bratrská Praha. 1980. Str. 31.
16. LOUČKOVÁ, Ivana. *Integrovaný přístup v sociálně vědním výzkumu*. 1. vyd. Praha: SLON, 2010. ISBN 978-80-86429-79-3.
17. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. 2006. ISBN 80-247-1362-4.
18. PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.
19. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7376-312-3.
20. TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-856-8.
21. SHELDRAKE , Philip. *Spiritualita a historie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studia demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-017-9.
22. SHELDRAKE, Philip. *Spirituality: a brief History*. 2. vyd. John Wiley & sons, Ltd. 2013. ISBN 978-1-118-47235-4.
23. ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-3.
24. WEBER, Max. *Sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-240-3.
25. WHELAN, Robert. *Octavia Hill and the social housing debate: Essays and letters by Octavia Hill*. London: Cicitas, 1998. Rediscovered Riches No.3. ISBN 0-25536431-8.
26. VOJTÍŠEK, Zdeněk, Pavel DUŠEK a Jiří MOTL. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-9.

Internetové zdroje

- (1) Elizabeth Fry Biography. In: PETTINGER, Tejvan. *Biographyonline.net* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z:
<http://www.biographyonline.net/humanitarian/elizabeth-fry.html> ELLSBERG, Robert. Jane Addams: Social Reformer and Nobel Laureate (1860-1935). *Gratefulness.org: Jane Addams, a gift person essay by Robert Ellsberg* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z:
http://www.gratefulness.org/giftpeople/jane_addams.htm
- (2) BROWN, Victoria Bissell. Jane Addams. *American National Biography Online: Addams, Jane* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z:
http://www.anb.org/articles/15/15-00004.html?from=../20/20-00289.html&from_nm=Dewey%2C%20John.
- (3) Francis Murphy: evangelist. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 2013 [cit. 2014-03-31].
- (4) Historie. *Modrykriz.org* [online]. [cit. 2014-03-31]. Dostupné z:
<http://modrykriz.org/o-nas/historie>
- (5) Jane Addams - Biographical. *Nobelprize.org* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1931/addams-bio.html
- (6) KEITH, Carissa. *Jane Addams and Christian Humanitarianism*. In: [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné
- (7) SAMUEL, Bill. Elizabeth Gurney Fry (1780-1845): Quaker Prison Reformer. *Quakerinfo.com* [online]. 2001 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z:
<http://www.quakerinfo.com/fry.shtml>
- (8) *Slezská diakonie* [online]. 2011, [citováno dne 2012-12-29]. Hodnoty. Dostupné z WWW: <http://www.slezskadiakonie.cz/o-slezske-diakonii/hodnoty>
- (9) STEYAERT, Jan. 1864 Octavia Hill: Social housing and home visits. In: *History of Social Work: details* [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z:
<http://www.historyofsocialwork.org/eng/details.php?cps=2>
- (10) VOJTÍŠEK, Zdeněk. Modrý Kříž. *Www.integra.fost.sk* [online]. 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: http://www.integra.fost.sk/clanky/modry_kriz.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CASD	Církev adventistů sedmého dne
CB	Církev Bratrská
CŽB	Církev živého Boha
SCEAV	Slezská církev evangelická augsburského vyzání

SEZNAM OBRÁZKŮ

1. Elizabeth Fry
2. Johann Wichern
3. Octavie Hill
4. Jane Addams
5. Francis Murphy
6. Plaketa – slib abstinence
7. Louis-Lucien Rochat
8. Kristýna Royová

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1: Seznam respondentů

Tabulka č.2: Tabulka kategorií a konceptů

SEZNAM PŘÍLOH

1 – 7 Přepis rozhovorů

PŘÍLOHA P I:

1. Cos si představuješ pod pojmem Spiritualita?

Já si pod tím představuji třeba nějaký vztah vůči nějaký transcendentní bytosti. Pro mě to je konkrétně, myslím si, že je to vztah založený na určitých zkušenostech, vědomostech, především to je vztah, to není o nějakých znalostech, ale že je to skutečně o nějakým budování vztahu, myslím, že to není něco, co by se dalo jen tak naučit, myslím, že je to něco co se prožívá. Já jsem byl vychováván v křesťanské rodině, tatka je kazatel, tak jsem v tom byl vychováván od mladého věku a tak nějak přirozeně mi to vyplynulo, že jsem ani neměl potřebu hledat něco jiného nemyslím si že by byla snad nějaká lepší životní alternativa.

2. Jaký význam pro mě spiritualita má? Pro mě to je něco jako jak to říci ono je to jako vztah s rodičem, je to někdy povzbuzení, někdy takové jako takhle né, ale myslím si, že je to skutečně něco jako kdybych měl průvodce u sebe, někoho, kdo mi poví čemu je lepší se vyhnout a čemu ne

3. Na tu třetí otázku to už jsem více méně odpověděl, jestli je to něco, co mě provádí od malička nebo jsem se s tím setkal později tak jsem v tom byl vychováván. Neměl jsi nějaké období zlomu v duchovní oblasti, Obrácení? No, já jsem takových období měl víc, takže nemohu říci, že by se to nějak zlomilo a od té doby jsem spirituální bytost ale myslím si že bylo několik okamžiků, které mě nějak zasáhly ale byly že jsem se spálil a pak jsem pochopil a kdy jsem cítil, že mě pánbůh provázel a že to bylo jeho vůlí. Jeden z těch okamžiků byl když jsem se třeba dal pokřtít, to mi bylo asi 12, jiný okamžik bylo, když jsem udělal státnice, kdy jsem si uvědomil u těch státnic e to tak táhlo, kdy jsem si uvědomil, že strašně důležitý pro moji práci a tu moji službu bylo abych to stavěl na tom vztahu s pánem. Asi kdyby to bylo jen o mejch silách tak tady dneska nejsem a byl bych u koncích se silama tak беру to tak, že těch bodů je víc a беру to jako kontinuální proces. Bereš to jako jakési milníky na nějaké cestě. Je беру to, že tam nebyl jen jeden jedinej prostě nějaký ten hlavní ale když se na to podívám tak jich tam vidím víc.

4. Jestli se sdílím se svou spiritualitou s ostatními? Na jednu stranu to je osobní záležitost, myslím si, že velmi osobní a jsou zkušenosti, které jsou přenositelné a ty, které jsou nepřenositelné. Já si myslím, že spiritualita je nepřenositelná jo, tím, že

to je vztah ,aspoň tak jak já to vnímám tak to se nedá přenést. Můžu někomu říci o svých zkušenostech s Bohem, něco jak já to vnímám, ale stejně každé člověk si to musí hledat sám, takže já se sdílím ale nejsem nějaký nadšenec do toho nemoc, jsem v tom takovej rezervovanější, právě proto, že se to nedá naučit. Můžu to zažívat já ale nezažívá to on.

5. Jestli sp. Má nějaký význam při výběru zaměstnání? Tak tady si nesjem úplně jistě, asi trochu jo, ale nemyslím si, že by měna úplně zásadní, díky tomu, že jsem studoval psychologii tak už mě to vedlo k tomu orientovat nikdy jsem nebyl, že by mě bavila personalistika nebo ty chladný tvrdé metody spíš jsem chtěl pracovat s lidmi, pomáhat jim, myslím si, že to je podobný tomu, čemu člověka vede spiritualita, že jsem si vědom toho co znamenám jáá pro boha a jsem si vědom, co jsou pro Boha i ti druhý lidi takže mi to pomáhá . Je možný, že mě v tom vormovali rodiče na základě spir. Já už jsem na základě přemýšlel o tom, že budu psycholog nebo právník. Pak jsem zjistil, že neumím moc lhát, takže právník to asi nebude takže jsem šel studovat psychologii. Takže tam to nějakou roli to asi hrálo ale neřekl bych že nějakou zásadní.
6. Jak rozhodnutí hodnotím zpětně tak nevím, myslím si, že tam asi není co zpětně hodnotit.
7. Jak mi pomáhá sp. Překonat obtíže? Tak o tom už jsem více méně mluvil, je to takový prvodce, opora, vlsatně já , když se řekne spiritualita tak si nepředstavuju nějaké éterično, představuju si vztah s někým, koho sice nevidím ale mohu vnímat to že mě provází, takže si spíš představuji někou osobu a to si myslím, že je strašně důležité pro ty situace do kterých se dostávám někdy. Takže mi to pomáhá myslím zásadním způsobem. Jak vnímáš tu pomoc? Já to vidím tak, že Bůh může různé věci, někdy je to verš v Bibli který mluví přímo do té situace, někdy přijdou lidi, když to člověk vůbec nečeká a najde u nich pochopení, nebo že ho povzbudí, nemám takové zážitky, že by ke mně mluvil nějaký hlas ale spíš takové zážitky které se běžně nestanou běžným způsobem nebo nejsou očekávány v tuto chvíli, třeba že ten člověk neví, žím procházím nemá jak to vědět a přijde řekne mi něco co je přímo do té situace.

8. Jestli si myslím že by sp. Mohla pomoci i našim klientům, tak kdybych si to nemyslel tak tady asi nebudu. My jsme založeni na tom, My jsme křesťanská komunita , takže u nich já to vnímám tak, že oni by měli opustit jednu závislost a pěstovat nějakou jinou, závislost na bohu pěstovat nějaký vztah, protože, co si budem nalhávat, u našich klientů jsou narušeny nějaké vztahy. Vztah k sobě, k druhým a pokud vůbec býval vybudován nějaký vztah k bohu tak i ten byl hodně narušený a mám za to že spiritualita, když člověk k tomu dochází nějakým způsobem dochází, tak mu obnovuje vztah k sobě samotnému a to mu pak umožňuje budovat i vztahy další těm druhým lidem a myslím si, že asi v tom je ta hlavní role, že vnímají že mají nějakou tu hodnotu a zase někoho, vyjma lidí ve svém okolí, na koho se mohou spolehnout, o koho se můžou opřít.
9. Jestli sdílím své zkušenosti se spiritualitou. Teď se k tomu dostávám minimálně Jo, fungujeme tady, když to řeknu tak komerčně na principu reklamy, že když to někomu funguje tak proč to neřící ostatním nepředat dál takže snažím se sdílet, když je ta možnost tak se snažím říci co jak prožívám.
10. Jestli si myslím, že poskytuje výhodu? Já si myslím, že všichni jsou spirituální akorát někteří to vnímají jinak , mám za to ,že spiritualita je takovej nějaký touha po poznání toho transcendentna že nám je prostě daná, že je vrozená, že to pro nás je přirozený, takže je těžko říci jestli je to lepší než tn, kdo není spirituální protože podle mě člověk je stvořen jako spirituální bytost, pokud to někdo potlačuje asi k tomu má nějaké své důvody a já je asi nebudu dost dobře chápat, ale netroufnu si tvrdit, jestli oproti někomu mám výhodu. Jako logicky mi to přijde že mám výhodu, když se mám o koho opřít ale nemůžu to soudit apriori.
11. Jestli mám pochybnosti? Myslím si, že je to celkem přirozené, jsme lidi kteří pochybují o mnohých věcech, pochybují o věcech, které ví tak samozřejmě pochybují i o věcech, které nevidí a takže někdy mívám pochybnosti ,neřekl bych, že jsou nějak hluboký ale je to na základě nějakého zážitku že tam nějaká pochybnost přijde jestli třeba... nemám pochybnosti jestli bůh je ale třeba jestli problém, který zrovna prožívám jestli je pro nějak tak důležitý, jestli všemu čemu věřím jestli to je správně, to někdy jo ale nemyslím si, že by to bylo něco co by mě rozhazovalo, myslím si, že je to přirozená věc pro každého člověka že pochybuje, kdybychom nepochybovali tak si myslím, že bude něco špatně. A pokud jde o to jak je překonávám? No nejčastěji tomu dávám čas ale nějaká odpověď přijde zase pokud

mluvím o vlastní zkušenosti, tak pán bůh je ohromnej psycholog nevím jak to říci. V poslední době, kdy my na všechno chceme hned odpovědi a vše bychom chtěli hnedka tak si někdy dávám s odpovědí načas a to je takže většinou tomu dávám čas. Někdy dostávám odpovědi hned ale někdy až po nějakém čase a když se na to potom podívám tak mě to celkem ujistí v tom, že se vyplatilo čekat.

12. Jak si myslím, že mně vnímají moji kolegové a klienti? Tak to bych se zase musel zeptat jich. Ale jak si myslím že mě vnímají? Někdy možná jako takového nerozhodného měkýho ale co se týče spirituality tak asi si myslím, že mají takovou představu bláhovou že jsem na tom se spiritualitou nějak skvěle, no nevím jak to kdo bere v každém případě je zase pod spiritualitou si představujeme něco úplně jinýho takže tohle jestli mě vnímají jako spirituálního na základě čeho, to já nejsem schopen posoudit protože já zase můžu mít nějaký představy o tom, co si oni si o mně myslí ale už to slovo spiritualita může dělat velký rozdíly v tom hodnocení.
13. Jestli mi přináší nějaká dilemata, tak dilemata, někdy jo, ale jako obvykle jsou to dilemata jestli se chovat morálně nebo podle svýho takže dilema jako že by to bylo takový, spíš člověk bojuje s tím co chce a tím co je správně. Jot k maximálně ale to nevím nakolik to souvisí se spiritualitou anebo s mým přesvědčením náboženským, že třeba si někdy s někým nedám skleničku tak že by ho to mohlo urazit ale zase když člověk rozumně dokáže zdůvodnit co ho vedlo k tomu že rozumný člověk by to mohl pochopit, Jo že by mi sp. Přinášela nějaká dogmata, toho si nejsem vědom.
14. Jestli mám nějaký cíl? Určitě ale spíš se to zakládá na nějakých vzorech, Ježíš, ale určitě mám nějaké vzory mezi lidma, který mi dává něco jako že si člověk říká e to by bylo parádní mít takový vztah. Pokud by člověk neměl cíle tak to asi nemá smysl se o něco snažit, takže určitě mám něco, čeho bych chtěl dosáhnout. Určitě vím, že k tomu mám zatraceně daleko ale zase si mohu si zase klást ty dílčí cíle, který mě zase podporují v tom že nejdu zpátky.

PŘÍLOHA P II.

Já osobně si představuji pod tím pojmem transcendentnost, to znamená přesah nějakého smyslového vnímání a bytosti nebo osobnosti.

Já věřím tomu že moje osobní vnímání mně, sebe sama jako člověka je člověk se skládá z těla, duše a ducha, člověk není jen tělo, duše žijící v těle, ale věřím, že jsme duchovní bytosti a proto taky spiritualita má přímo na můj život velký vliv i vlastně v práci samotný přístup ke klientům je z pohledu takového komplikovanějšího takzvaný pohled bio-psycho-socio-spirituální. Tento model pohledu na bytost, na člověka je vlastně je z více psychologů kteří pracují v sociálních službách nebo se nějak podíleli na výzkumech v sociálních službách, ale je to zároveň i můj pohled takto členěný.

Já to oddělím, protože něco je spiritualita a něco je náboženství. Spiritualita není vždy automaticky náboženství. Věřím tomu že náboženství je určitá nauka, je to naučené, nechci to odborně definovat ale jak to vnímám, věřím tomu, že náboženství je určitá nauka životní, která je poskytnutá rodinou nebo rozhodnutím samotného člověka a spiritualita neboli duchovnost je něco co člověk si musí prožít. Já osobně jsem tou spiritualitou měla v životě jako spirituální zkušenost znamená přesah do normálního materialistického světa nějakým nadpřirozenem takže mě to docela ovlivnilo. Byl to i okamžik a zkušenost, která mě nastartovala k tomu abych více hledala spirituální svět a nastartovalo to nějaký proces, který ještě pokračuje doteď. Takže je to nějaká zkušenost, která byla na začátku silná spirituální a pak jsem směřovala k té spiritualitě. Vyrostla jsem v křesťanském náboženském prostředí, které mě vedlo k víře v Boha, ale zároveň i já jsem měla v životě, hlavně v pubertě, pochybnosti o existenci Boha, kladla jsem si otázky typu filozofické. Kdybych nebyla, kde bych vlastně byla a věděla bych o tom, že nejsem? A taková filozofická otázka, kterou jsem kladla a na základě toho jsem začala hledat co je vlastně pravda, jestli je pravdou to, co mi říkají rodiče nebo to co mě učí v kostele, nebo je pravda někde jinde. Tak jsem začala hledat a jak už jsem tady říkala byla jsem vedená k Bohu k tomu křesťanství tak jsem se začala modlit k Bohu ať se mi nějak ukáže, ať se mi zjeví, že chci vědět, jestli skutečně je. Přímou jsem k té bytosti, k tomu Bohu, k tomu spirituálnímu mluvila a na základě toho jsem zažila ten okamžik a v křesťanském či charismatickém prostředí se tomu říká boží přítomnost nebo boží dotek a to jsem zažila a hodně mě to ovlivnilo a nedokážu to popsat vlastními slovy ten moment kdy to přišlo, ale od toho

okamžiku, od toho momentu takové té boží přítomnosti nebo božího doteku jsem věděla, že Bůh je a nestalo se mi že by mi to někdo zpochybnil, protože uvnitř to mám jak vím, že jsem se narodila, tak vím, že Bůh je, to je prostě něco co je ve mně, byl to tak silný zážitek, že to nešlo odstranit, i v paměti je to tak silně zakořeněné. Přesně si pamatuji kde jsem byla, co jsem prožívala byl to sekundový stav ale bylo to hodně silně. Stalo se to osamotě, byla jsem sama doma jsem toužila po nějakém smyslu života, chtěla jsem vědět jestli Bůh je.

Sdílette se? Já to považuji za osobní intimní záležitost, ten zážitek. Ale nemám problém se o tom s někým sdílet, pokud je někdo o tom otevřený a vyloženě chce o tom slyšet ,ale nemám ráda, když se něco lidem vnucuje, ať jde o křesťanství nebo víry v boha, já prostě nemám ráda nějakou vnucovací manipulační techniku, přesvědčení někoho o nějaké víře, takže pokud máme někoho, nebo se někdo ptá tak mluvím o tom, ale automaticky to nedělám , že bych za někým chodila, skutečně jen když vidím příležitost že daný člověk se ptá

Význam spirituality pro výběr práce? Tak já jsem myslím, že má od toho okamžiku zážitku v pubertě, kdy jsem to zažila a bylo to před mým nástupem na střední tak mě to trošku nasměrovalo k tomu abych nějakým způsobem pomáhala lidem, nějak už jsem od malička to bylo dáno tou výchovou křesťanskou měla tu touhu pomáhat lidem, ale myslím si, že je to i zčásti ve mně, že už jsem takový přístup měla i v dětství. Třeba můj bratr a sestra je trochu jiní ale já už jsem od malička měla touhu pomáhat lidem a je to pomáhající profese sociální práce takže to s tím hodně souvisí.

Překonávání starostí. Tak když procházím nějakou těžkou osobní krizi tak se určitě obracím na Boha, protože věřím, že mi může poskytnout pomoc a podporu, já se zase vrátím k té zkušenosti kterou jsem měla v pubertě, věřím, že mi poskytne ten klid a ten pokoj, který jsem tom momentě zažila a věřím, že mi vždy nějakým způsobem dá východisko z té dané situace, z té obtížné situace je vždycky cesta ven a tu zkušenost mám ať už jsem procházela čímkoli ačkoli život nemám dost dlouho požitý a všechno se hodnotí až z větším odstupem času, ale vždycky nějaké ty obtíže a krize byly a vždycky

jsem si nějakým způsobem obrátila k Bohu, vždycky se člověk chytá té pomoci, která je nejbliž, takže věřím, že mi to pomáhá překonávat starosti a obtížné situace.

Spiritualita klienti. Tak já věřím, že už i samotná spiritualita, už jak jsem na začátku říkala z toho odborného pohledu je nutná, k té práci s lidmi se kterými pracujeme, protože to jsou lidé, kteří skutečně se spíše zaměřují na to materiálně na ten chvilkový prožitek, na vnější věci, vlastně hledají ten smysl života tak věřím, že je nutná ta spirituální složka ten spirituální pohled na toho člověka aby mu to nějak pomohlo. Už jen jak jsem říkala ten pohled přístup by měl být bio-psycho-socio spirituální popisují to všichni odborníci tak si myslím, že je to na místě to prožívání vnitřního já opření se o nadpřirozenou bytost, že je nějak dána v každém člověku. Překonávám ty obtížné situace a starosti tím, že se modlím vlastně k Bohu a nějak získám nějakou zpětnou vazbu třeba skrze lidi, kteří ani netuší, že v tom momentu to prožívám to už se mi několikrát stalo, třeba mi napíšu smsku a do dané situace mi nějak povzbudí nějakým veršem z Bible ale taky hodně jdu do Božího slova do Bible, kde získávám ty odpovědi a získávám to řešení, často v příslovích, tam to získávám protože to jsou moudrá slova.

Sdílení jestli se mně přímo klienti na to zeptají jinak jak jsem to tady už říkala, na začátku když jsem nastoupila do práce jsem říkala všem, že nejsem duchovní tak nebudu jim poskytovat nějakou duchovní péči, ale když vyloženě budou chtít mou pomoc tady v té oblasti tak jsem tomu otevřená ale nemám to v náplni práce.

Výhoda. Problém je, že všechny organizace vesměs všude spirituální model používají ať už východní náboženství, takže. Spíš kolegové, co se týká mých kolegů si nemyslím, že jsem lepší jestli jsem víc nebo míň spirituální než oni, spíš naopak, že každý má určitý druh nebo určitý smysl vnímání, vnímá svět různými pohledy ať už na základě nějaké zkušenosti nebo vedení z rodiny takže jako výhodu nemám pocit, že mám výhodu spíš pro sebe sama. Já mám zkušenost s východním náboženstvím, tak trošku jsem se dotkla nějakých technik, jógy a necítila jsem se v tom dobře takže spíš moje vlastní vnímání křesťanského je to v čem se cítím dobře.

Pochybnosti. Jelikož jsem měla tu zkušenost, já stojím na těch zkušenostech jak jsem říkala na začátku, já prostě vím, že Bůh je a prostě mi to nikdo neodpáře na základě té zkušenosti, kterou jsem měla takže o Bohu nepochybuji spíš pochybuji o tom systému který tady je ten církevní , náboženský svět, organizované náboženství, církve i když sama jsem členkou církve a přesto mám pochybnosti ohledně toho co má fungovat a jak to je vlastně pravda a jak bych měla v tomhle mám pochybnosti, ale co se týká Boha, jeho existence, existence Ježíše tak tam mám takovou jistotu na základě té zkušenosti. Překonávám je tak, že jdu do Bible , která je pro mně směrodatná v tomhle, věřím, že je stará a že tam tu pravdu najdeme. Ale skutečně mám pochybnosti ohledně toho systému. Jdu do Bible, když v tom systému církve, která vypadá nějak, jdu do Bible a zjišťuji jak to vypadalo kdysi a jak by to mělo fungovat a nefunguje to. V tom systému církve mám pochybnosti únik je do té Bible, nebo to překonání, nebo modlitby.

Vnímání Já myslím že mojí kolegové jsou pokud vím všichni křesťani, ale jak jsem pracovala v organizaci, kde byli i nevěřící nebo ateisti, tak jsem nedávala najevo, že jsem nějaký duchovní člověk ale spíš když se ptali anebo když jim přišlo něco zvláštního na mně, nebo něco zvláštního tak jsem ji to řekla, ale jak mně vnímali, to musí říct oni sami a mám vesměs i mezi nevěřícími i ateisty přítele ta já se vyloženě neizoluji od současného světa, já si myslím, že by sme měli být součástí světa prostě to je můj názor a nemám ráda, když se někdo vyloženě izoluje a je taková sekta, která jede svým směrem to mi vyloženě vadí.

Přináší dilemata.

Jasně potrat a tak, věci, určitě do určité míry dilemata budou nějaký rozpor tam částečně je ale k nějakému řešení jak ta dilemata řešit jsem nedospěla.

Pro rozhodnutí bych se zase uchýlila do Bible, to vnitřní prožívání, ale určitě bych se řídila tím vnitřním pokojem a nepokojem. Jakoby za to vnitřní prožívání, nestojím vyloženě za něčím co je v desateru, ale spíš jakoby nějak si to vnitřně vyhodnotím a pak nějak

cíl? Vizi? Osobnosti já si přeji aby ta víra toho člověka byla propojena si s praktičností aby nežil někde v oblacích a nežili v duchovním světě, aby tady reálně nebyl a byl v nějakém duch světě ale naopak, aby se to projevilo i v těch činech v práci a jednání z druhými aby

to bylo vidět že to nese nějaké ovoce a mým vzorem je učitelka Joyce Mayer, která propojuje to praktično s tou spiritualitou.

PŘÍLOHA P III:

> 1. Co si představujete pod pojmem spiritualita?

Pojem spiritualita moc nemám ráda, možná proto, že se dnes z něj stává spíše módní trend. Jako křesťana mě trápí, že v dnešním „new age“ přístupu lidé míchají všechny možné náboženské směry a přizpůsobuje si je, hovoří o tom, co nás přesahuje, hledají nějakou „cestu“, hovoří o „osudu“ a vylučují ze svého života Boha.

Obecně ale vnímám spiritualitu jako postoj k tomu, co nás přesahuje. A protože věřím, že člověka stvořil Bůh, myslím si, že je spiritualita touha po Bohu, i když to každý z nás třeba vnímá odlišně a svou spiritualitu pak odlišně praktikuje.

> 2. Jaký význam má spiritualita pro vás?

Naprosto zásadní. Víra v Boha určuje můj životní směr a zasahuje do všech oblastí – osobního života, pracovního, vztahů obecně, komunikace, postavení člověka ve společnosti, role muže a ženy, rodiče a dítěte, do výchovy, výživy, těch oblastí je spousta.

> 3. Je spiritualita něco, co vás provází odmalička nebo jste se se s ní setkal/a později?

Spiritualita mě provází odmalička v takové spíše pasivní formě. I když jsem byla jako dítě pokřtěná, vedla časté rozhovory s moji prababičkou, která byla úžasná žena sloužící Bohu, chodila s rodiči občas do kostela, dokonce absolvovala konfirmační nauku i konfirmaci, moje srdce bylo celou dobu pasivní. Pak jsem prožila takový zajímavý sled událostí, které mě donutily se snad poprvé v životě zastavit a bilancovat. Zjistila jsem, kolik je v mém životě pýchy a tvrdosti a že když se nemůžu spoléhat na svoje síly, už mi vlastně nic nezůstává. Připadala jsem si prázdná a pocítila jsem touhu něčím se naplnit. Jsem spíš rozumový typ, takže pro mě nebylo vůbec lehké do svého srdce Boha pustit. Přečetla jsem spoustu knih, zjišťovala různá fakta o životě Ježíše, až jsem se dostala do bodu, kdy jsem přestala vnímat potřebu něco zkoumat. Začala jsem poznávat Boha a můj život se začal měnit. A tím rozhodně neříkám, že je od té doby všechno jednodušší, možná spíš naopak. Můj život se neusnadnil, ale mám teď jiné zdroje, se kterými můžu disponovat.

> 4. Sdílíte se se svou spiritualitou s ostatními nebo to považujete za osobní záležitost?

Jsem introvert, takže kromě hrstky lidí, takových důvěrníků, nemám potřebu sdílet se s ostatními, třeba kamarády nebo kolegy v práci. Ale snažím se, aby moje jednání bylo vždy transparentní, takže se stává, že na otázku spirituality občas narazím a v takových situacích ráda rozvíjím diskuse ohledně mých motivů a postojů souvisejících s vírou.

> 5. Má vaše spiritualita nějaký význam při výběru zaměstnání v sociálních službách? Zřejmě ano, když si zpětně uvědomím, že byla spiritualita vždy součástí moji osobnosti. V době, kdy jsem nastupovala do organizace realizující sociální služby, jsem si tento rozměr neuvědomovala a můj přístup ke křesťanským zásadám a k víře obecně byl dá se říci vlažný – nepovažovala jsem se za věřícího ani se nestavěla proti víře.

V té době jsem neznala nikoho z pracovníků ani z církve a neměla příliš velké informace o organizaci. Takže ani chování zaměstnanců nebo aktivity organizace nebyly motivující pro můj nástup. Zaujala mě náplň práce nabízeného místa a ještě bych chtěla říci, že se nejednalo o místo v přímé péči, ale spíše administrativní a koordinační práci v kanceláři.

> 6. Jak hodnotíte své rozhodnutí zpětně?

Teď po šesti letech vnímám skutečnost, že pracuji v křesťanské organizaci, úplně jinak. Jako křesťan se plně ztotožňuji s hodnotami, které organizace deklamuje. Těší mě, že mám kolem sebe kolegy, kteří se nechají vést Bohem a modlí se za požehnání pro naši společnou práci. Jako pozitivní vnímám i to, že má organizace jasné postoje k určitým sporným tématům.

Jsou samozřejmě i situace, kdy pocit'uju zklamání pramenící z určitých kroků kolegů nebo organizace obecně. I když vím, že nemůžu posuzovat Boha podle chování křesťanů, bývám z toho naštvaná nebo smutná.

> 7. Jak vám pomáhá překonávat starosti a obtížné situace?

Protože jsem v organizaci asi tři roky jako nevěřící a asi tři roky jako věřící křesťan, můžu porovnávat, jak to bylo kdysi a jak je to teď.

Kdysi pro mě práce byla velmi důležitá, doslova jsem na ni lpěla a trávila v ní hodně času. Těžce jsem prožívala různé prohry a vztekala se, když se mi něco nepovedlo tak, jak jsem

chtěla. Teď se mi pracuje mnohem lehčeji, protože nedržím celou tu tíhu na svých bedrech, ale nechávám se vést. Práce je pro mě důležitou součástí života, ale není vším. Víc si hlídám své hranice a snažím se neopomíjet svoje potřeby. Dalším zajímavý posun vnímám v rovině mezilidských vztahů. Dříve jsem často absolvovala různé aktivity a pořád chtěla pomáhat druhým, být potřebná. Po tom, co Bůh uzdravil vztahy s mými nejbližšími, už není pomoc druhým moje potřeba, ale pouze radost. Občas hledám východiska v biblických textech, prosím o požehnání pro práci, pracoviště, kolegy a řešení starostí a obtížných situací mě nestojí tolik sil.

> 9. Myslíte si, že by mohla spiritualita pomoci i vašim klientům?

Jednoznačně ano, protože věřím, že některé životní situace neovládáme změnit pouze z našich lidských sil a potřebujeme „Boží zásah“ Teď nedávno jsem se setkala s jedním zajímavým pohledem – že na každého člověka, kterého v životě potkáme, bychom se měli dívat jako na věčnou bytost. A z hlediska věčnosti je Boží spása naši jedinou nadějí.

> 10. Sdílíte s klienty své zkušenosti se spiritualitou?

Pokud se vyskytne příležitost, velmi ráda sdílím své zkušenosti s klienty. Sama tyto příležitosti ale nijak aktivně nevyhledávám.

> 11. Myslíte si, že vám spiritualita poskytuje výhodu oproti kolegům, o kterých si myslíte, že nejsou spirituální?

Myslím si, že všichni kolegové jsou spirituální, jen každý svým odlišným způsobem. Rozdíl, který vnímám, je moje přesvědčení, že to, na čem stojí moje víra, je pravdivé. To, co mi Bůh říká, se nemění, přikázání i zaslíbení zůstávají stejná, ať se mi to líbí nebo ne. Myslím si, že kolegové, kteří ještě Boha hledají, mají více otázek, na které nenacházejí odpovědi.

> 12. Máte někdy pochybnosti ohledně pravdivosti své spirituality?

Nemám pochybnosti ohledně existence Boha, občas pochybuju nebo spíše pátrám po vysvětlení různých dílčích témat. Souvisí to často s mojí duchovní kondicí a v poslední době stále intenzivněji pozoruji, že se na mě velmi zřetelně odráží, čím se sytím, tzn. jaké

filmy sleduji, jaké knihy čtu apod. Někdy z toho důvodu bývám trochu rozladěná a pak pochybuju.

> *Pokud ano, jak je překonáváte?*

Vycházím z toho, že myšlenky jsou propojené s našimi pocity, tzn. o čem přemýšlíme, tak se pak cítíme. Pokud je moje rozklížení způsobeno takovými zmatenými pocity, snažím se myslet racionálně, soustředit se na fakta a eliminovat takové to „divno“. Pokud je zdrojem mého pochybování prostě blbá nálada, pomáhá mi se nějak odreagovat – spánkem, když jsem unavená, sportem, když mám zlost nebo prostě nějakou relaxační aktivitou, když se necítím ve své kůži. Mám zkušenost, že často to, jak se cítím fyzicky dopadá na moji psychiku a duchovní život. Přibližně takto postupuju v případech, když mám krizi která není způsobena ničím konkrétním.

Když narazím na nějaký biblický verš, mám nepříjemnou zkušenost nebo něčemu úplně nerozumím, prostě se zeptám. Mám to požehnání, že mám kolem sebe dost zralých lidí, kteří mi dovedou leccos vysvětlit, upřesnit nebo mě navigovat tak, abych k poznání došla sama.

I když mám krizi víry, vycházím z toho, že Bůh je, Bible je pravdivá a to beru jako fakt, i když je určitě nekonečně mnoho způsobů, jak tato fakta zpochybňovat nebo o tom aspoň debatovat.

Za dobu svého aktivního křesťanského života jsem měla dvakrát období, kdy se mi všechno nějak sypalo a nedařilo a nemohla jsem najít východisko nebo jsem nevěděla, pro kterou variantu řešení se rozhodnout. Prosila jsem Boha o východisko, ale nedokázala jsem se spolehnout na to, že směr, kterým mě chce vést, je pro mě nejlepší. V tom čase jsem vyřadila veškeré méně důležité aktivity, strávila tři dny čtením Bible, modlitbami, pila jsem jen vodu a snažila se eliminovat všechno, co mě rozptylovalo. Mám totiž opakovanou zkušenost, že když se chci k Bohu přiblížit, neozve se „hlas z nebe“ (nechci to zlehčovat, jen nevím, jak jinak bych to popsala), ale spíš tiché vedení jakoby zevnitř, ze srdce. Jestli Bůh přebývá v nás, křesťanech, tak ho v těžkých situacích hledám tak, že se nenechám rozptylovat a zkoumám, co mi říká moje srdce.

> 13. Jak si myslíte, že vás vnímají vaši kolegové/klienti?

To nevím, jak moc spirituálně mě vnímají, ale řekla bych, že znají mé názory i postoje k víře obecně, ke křesťanství, nebo třeba k okultismu, různým kompromisům apod. Možná jsem v jejich očích někdy moc radikální, snad jsem i někdy inspirativní.

> 14. Přináší vám spiritualita nějaká dilemata?

Často ano. Myslím, že teď teprve si uvědomuju, co to znamená, plavat proti proudu. Často řeším různá dilemata. Někdy se týkají rozhodnutí, výběru z variant, kdy jedno řešení je v souladu s mojí vírou a druhé trochu pokroucené, ale tisíckrát snadnější. Někdy řeším, jestli se raději mlčet a mít klid, nebo se ozvat a pocítit nepříjemné důsledky. Myslím, že taková dilemata řeším téměř každý den.

> 15. Máte nějaký cíl (úroveň), kterého byste chtěla/a v praktikování spirituality dosáhnout?

Chtěla bych žít více svobodněji, a více se nechat vést. Moc toužím po tom, aby všichni lidé poznali Boha tak, jak ho znám já. Chtěla bych umět předat tu svoji zkušenost, i když vím, že poznání se předat nedá. Proto bych chtěla žít život, který lidem okolo bude ukazovat, jak mocný Bůh je.

PŘÍLOHA P IV:

Co je spiritualita? To slovo spiritualita pro mě vždycky znamenalo něco duchovního a dneska se často mluví o spiritualitě práce, spiritualitě politiky, sportu možná o nějaké buddhistické spiritualitě nebo hinduistické, ale já sám u sebe chci zůstat u křesťanské spirituality takže duchovní život pro mě osobně duchovní život já teď budu odpovídat dopředu protože já jsem tomu byl veden odmalicka, já jsem byl vychováván od narození k té víře v Boha takže svým způsobem mě ta spiritualita doprovází odmalinka, ale takové osobní přesvědčení nebo osobní vztah přišel později, řekněme v období puberty a dozpívání a já nemohu říci že to bylo najednou, pro mě je to vývoj odmalinka a čím jsem starší tak tím víc jsem o tom přemýšlel a zabýval jsem se tím proč jsem byl pokřtěný jako malé dítě jak to mám přijmout a tohle jsem procházel v životě, jak to mám přijmout pro sebe a všechny životní zkušenosti. Můžu říci, že to jsou osobní zkušenosti pro mě ale je to vývoj, není to nic okamžitého a možná zkušenosti z osobního života, možná nějaké problémy, zkušenosti. No a tím jsem fakt předběhl otázku jaký význam to má pro mě osobně tak jsem říkal, že pro mně to má fakt velký význam a je to pro mě osobní vztah s pánem Ježíšem Kristem nebo s Bohem, s křesťanským Bohem a je to asi život který se vztahuje k němu k tomu co udělal od stvoření celého světa a já bych se chtěl jemu co nejvíc podobat v tom všem.

Jestli mám ještě zůstat u toho významu tak je to pomáhá v tom každodenním životě a ten můj duchovní život a moje spiritualita se odehrává vlastně vždycky od každého rána v takové osobní modlitební chvílce, v bohoslužbách a možná každý den čím dál tím víc si uvědomuji, že každá minuta mého života víc a víc závisí na bohu, a že všechna ta pomoc, kterou potřebuji závisí na Bohu.

A třetí otázka, jestli mě to doprovázelo od malicka a na to jsem už odpověděl.

Pak jsou tu otázky jestli to považuji za svou osobní záležitost anebo se s ní sdílím. No já rozhodně nepovažuji spiritualitu za osobní záležitost, určitě ji prožívá každý sám kdo prožívá osobní život, ale já nemám v úmyslu se uzavírat do nějakého svého osobního křesťanského duchovního ghetta ale uvědomuji si, že v dnešní době vůbec není jednoduché sdílet spiritualitu druhému, možná svým příkladem, svým jednáním, svým chováním a když je to potřeba a když se mě na to někdo ptá, tak jsem připraven o tom mluvit a možná v pravé chvíli říci pravé slovo a podělit se s těmi zkušenostmi

A další otázka jestli to má nějaký význam při výběru v sociálních službách? U mě to nehrálo až takovou roli, já chápu že výběr zaměstnání je hodně důležitý že možná v diakonii je rozhodující faktor, že ví, že je to organizace pro křesťanskou sociální práci, ale nemůžu říci že je to pro mě stěžejní faktor já si myslím že můžu být nakrásně učitelem anebo pracovat někde ve fabrice a je důležité pro mě jak tu práci budu dělat a jak budu užitečný, ale asi ne tohle.

No a jak hodnotím své rozhodnutí zpětně tak to je pro mě těžké.

Jak mi to pomáhá překonávat starosti a obtížné situace? Mě možná nevím jestli nebudu předbíhat, ale můj duchovní život mi určitě pomáhá řešit těžkosti, do kterých jsem se dostal a myslím si Já se asi budu opakovat, ale pro mě je to osobní vztah s Kristem, s Trojjediným Bohem jako s otcem synem a Duchem svatým a je to někdo kdo je pro mně oporou, s kým se můžu sdílet, kdo mi dává tu podporu energii dobrou radu, a i při tom všem a v tom všem je se mnou. Ale je to o víře v Boha a záleží na tom v jakého Boha věřím, nebo jaký je Bůh kterému důvěřuji, jestli je opravdu stvořitel celého vesmíru, ten kdo má na všechno odpověď a kdo mi může ve všem pomoci, já tomu opravdu věřím a s tou vírou do toho postupuji a kdybych tomu nevěřil asi by to bylo pro mě špatné, asi bych byl někde mimo v tom. Předpokládám, že Bůh může ze své pozice s mým problémem něco udělat. Potom můžu popřemýšlet o nějaké konkrétní situaci.

Ale teď jak by ta spiritualita mohla pomoci ostatním klientům a možná že to s tím souvisí a já jsem chtěl říci, že i Bible a ten duchovní život, ale i Bible může říci prakticky něco ke konkrétním problémům nebo k problémům, se kterými se setkávám jak já tak i lidé, se kterými já pracuji jsou v té sociální službě, se kterými já pracuji a mají spousty problémů a já k nim můžu přistupovat jako sociální pracovník, ale mám ještě jednu možnost, že k nim přistupuji jako křesťan a že s ním budu ochotný o tom všem mluvit a já si myslím že oni to potřebují velmi často aby je někdo vyslechl aby jim někdo ukázal, že o ně stojí a když je budu poslouchat a budu jim naslouchat tak jim můžu nabídnout něco navíc, nějaký ten duchovní prostor, že se to dá řešit třeně nějak jinak než

Jestli se s klienty sdílím? Možná je to podobné jako se sdílet jako se spolupracovníky, pokud jsou ochotni pak ano, mohu se s nimi sdílet a jestli si myslím, že spiritualita poskytuje nějakou výhodu oproti kolegům. Já mám za to že sociální práce je hodně náročná a vyžaduje hodně od každého, kdo se té práci věnuje a například vím že i

odborníci to říkají, že i soc pracovníci mohou rychle vyhořet že k tomu mají tendenci já myslím, že mě to pomáhá, já v tom duchovním životě nacházím a čerpám z něj energii ze které čerpám při práci a možná už několikrát mi pomohla, abych se nedostal do syndromu vyhoření nebo nevyhořel a myslím si, že je to něco navíc

Pochybnosti ohledně spirituality?

Nikdy jsem neměl pochybnosti o tom, že bůh existuje a říkal jsem sice že jsem k tomu došel postupně ale je pravda ta, že jsem nikdy neměl pochybnosti o tom, že bůh existuje. Je ale pravda, že a na to si vzpomínám, že jsem prožíval zvláštní období, které jsem prožíval, že mě napadaly takové zvláštní myšlenky, že jestli třeba Nový zákon nebo ta evangelia, která napsali učedníci Ježíšovi, jestli je to z vnuknutí Boha nebo je to jen slátanina jakýchsi rybářů, jestli je to opravdu tak jak a byly to takové zajímavé a byly to pochybnosti těma jsem tedy prošel a jak jsem to řešil? Je další otázka, tak řešil jsem to tak, že jsem když říkám, že žiji osobní vztah s Bohem, tak jsem to řešil tak, že jsem mnoho dní klekal v modlitbách, říkám, že je to pro mě rozhovor s Bohem a doslova jako bych mluvil s otcem tak jsem se ptal jak to tedy je a proč to prožívám, na rovinu jsem vyznával že pochybuji o tom jak to je napsané a je pravda, že jsem dostal takové ujištění, že je to tak jak tomu věřím, že Bible je napsaná z vnuknutí Ducha a že je to Boží slovo. Možná je to zvláštní, ale to je to jediné na co si vzpomínám.

Jak si myslím, že mě vnímají moji kolegové, to by měli asi nejlépe odpovědět kolegové . Napadlo mě, že mě mohou vnímat jako docela dobrého pokrytce, protože se prezentuji jako křesťan, že žiji duchovní život, ale netvrdím, že se mi to vždycky daří a myslím si, že mám spoustu chyb a napadlo mě, že si někdy budou myslet aha, tak ty tady říkáš že jsi křesťan, že žiješ duchovním spirituálním způsobem života, ale ve skutečnosti jsi udělal tohle, tohle a tohle.

Dilemata s tím nevím jak si poradit. Možná třeba ano, možná je to dané tím co psané v Bibli a co já беру že je pravda, a že bych podle toho chtěl žít a pode toho se rozhodovat a podle toho jednat a možným dilematem je v otázce potratu, vztahu s osobou stejného pohlaví, možná jiná náboženství ale nikdy jsem se s tím až tak moc nesetkal.

Ještě jestli mám nějaký cíl v praktikování spirituality. Já myslím, že jsem na to už odpověděl,že co se týká mého duchovního života tak že bych se chtěl co nejvíc podobat

pánu Ježíši Kristu. Je to pro mě jediný vzor, o tom jak on žil jak je to popsáno v Bibli a snažit se mu co nejvíc připodobnit, to je takový můj cíl.

PŘÍLOHA P V:

Já si představuji pod pojmem spiritualita celou takovou oblast člověka to co se týká jeho duchovního života duchovního vnímání, nemyslím tím jen náboženství ale celou duchovní oblast vnímání a prožívání člověka. Pro mě osobně to znamená Bůh a vůbec křesťanství, víra ale když mluvím s někým a nějak si představuji spiritualitu tak to nevnímám že by to bylo tak jenom bůh nebo křesťanství ale od různých jiných náboženství nebo spirituálních prožitků, které lidé mají a prožívají nebo i nějaké souznění s přírodou nebo s nějakými tajemnými to vnímám jako oblast spirituality, kterou když s lidmi mluvím a oni o tom mluví tak to e mně rezonuje i když to každý máme nějak trošku jinak nebo to pro nás ta představa je jiná ale rozumím jím a tu část jejich vnímání tomu rozumím a souzním.

Význam pro mě je to podstatná a důležitá věc mnohé a si všechny věci se v mém životě od toho odvíjejí, tím že věřím v Boha. Křesťanské nebo biblické postoje se promítají do všech oblastí mého života, myslím, že vůbec to vnímání spirituality je pro mně důležité, třeba takové ztišení, modlitba, rozjímání nad nějakými texty, uvažování o tom jak to ovlivňuje dění jsou důležité a bez nich si to nedokážu představit.

Spiritualita je pojen od mého raného dětství, tomu rozumím nejen nějaké křesťanství nebo Bůh, ale něco nepopsatelného co jsem prožil a jako dítě vnímal ať to už nebylo spojené s Bohem ale potom v období dospívání když jsem chodil mezi křesťanskou mládež tak jsem se tím zabýval a stal jsem se křesťanem a pak to pokračuje až do dnešní doby. Setkal jsem se se tím jednoduše od narození, protože rodiče byli křesťané ale ovlivňuje mě až dodneška. Neprožil jsem nějaké dramatické obrácení ale byly některé momenty v mém životě, které jsem prožil a vnímal je jako hlas z nebe nebo i důvod, proč jsme odešel do sociální služeb, protože jsem cítil povolání a cítil jsem, že to nebylo jen mé rozhodnutí ale hlas z nebe i když jsem žádný hlas neslyšel, ale cítil jsem, že tam bylo to mém místo a to byl takový prožitek který mě vedl.

Možná i okolnosti ale z mého duchovního pohledu jsem je vnímal jako ukazatele na mé cestě taková výzva abych odešel z do služeb. Byli to moji dva kamarádi, kteří docela hodně pili, tak skončili tragicky a byly to momenty, které mě zastavily a cítil jsem, že teakovým lidem chci pomoc a cítil jsem že ta spiritualita Bůh těm lidem může pomoci a to bylo rozhodnutí na základě které jo jsem odešel.

Nesdílím se někde na veřejnosti, nestojím na náměstí, ale mezi spolupracovníky klienty kolegy o mém postoji k víře, ke křesťanství, ke spiritualitě, k Bohu tak to sdílím a o tom mluvím o svých zážitcích či prožitcích.

Smrt mých dvou kamarádů si myslím, protože jsem působil i v humanitární pomoci, ne proto, že bych někoho ztratil ale vnímal jsem, že některé ty biblické pravdy mě vyzývají abych pomohl těm, kteří jsou potřební a ta první zkušenost byla ta humanitární práce a takže určitě má ta spiritualita má velký a rozhodující význam.

Své rozhodnutí zpětně hodnotím velice pozitivně, protože všechna ta rozhodnutí byla velmi obohacující, mohl jsem pohnat nové lidi, mohl jsem získat nové zkušenosti prožit i radost že jsem mohl někomu pomoci, pocit z toho že to má smysl a že ten život, když budu někdy nad hrobem uvažovat tak to hodnotím a při různých okolnostech možná se k tomu hodnocení svých rozhodnutí vracím a to, že jsem se nějak rozhodl a že tu svou oblast neodřezávám od té spirituality neodřezávám a nelituji toho, k čemu mě ta spiritualita vedla že jsme změnil zaměstnání, že jsem nastoupil do sociálních služeb, že třeba jako psychoterapeut působím tak ž to má velký význam pro ty lidi ale i pro mě samého že mě to velmi obohacuje a naplňuje že se ti lidé posouvají nebo že se vyřeší nějaký problém a tak to hodnotím doposud pozitivně

Myslím si, že spiritualita je silným motorem k překonávání obtížných situací, že taková ta jistota a naděje, že v tom se mnou je pán Bůh, že s ním mohu mluvit a že mu mohu sdělovat své potřeby když tu nikdo na blízku není ale jemu to mohu sdělovat tak mi to určitě pomáhá.

Starosti, je pravda, že někdy ,když se starosti nakupí tak vedou k určitým pochybnostem, ale i v tom to člověku pomáhá, ale když jsou problémy a starosti týkající se niterných věcí tak je člověk jako na vážkách jak to je ale obecně řečeno to určitě pomáhá překonávat ty situace.

Když mluvíme o spiritualitě, nemusí to být vždycky jen ten Bůh, ale třeba to vědomí, toho spirituálního to vnímám při terapiích které mám s nějakými lidmi, že je tu nějaká ta spirituální oblast, myslím si, že to je taková pomoc nebo nástroj, který lidem pomáhá přejít nějaký problém nebo úsek života. Někdy se u lidí se kterými pracuji se setkávám, že když spiritualitu vyloučí, tak je to složitější, jako by něco chybělo jako by tam byla díra, kterou nejde ničím jiným zaplnit, takže jsem přesvědčen, že ta spiritualita ať je jakákoli, horoskopy nebo objímání stromů ale pokud ty věci tu jsou ta k se tomu člověku lépe

překonávají problémy a proto dávám přednost této oblasti, protože bez toho je problém překonat problémy. Já mám boha někdo má něco jiného ale určitě to pomáhá projít obtížnými situacemi i když ti lidé mají třeba někdy taky pochybnosti o síle stromů ale je to určitě pomoc.

Určitě to klientům pomáhá.

Určitě se sdílím a sdělují s klienty své postoje i ty , které vycházejí s biblických postojů.

Nevím zda lze říci, že někdo není spirituální ale jsou lidé, kteří jsou odmítaví k těm věcem ale myslím si že každý jsme trošku ať jsou to ideje, síly a myslím si, že lidé, kteří to úplně odmítají tak proti těm mám výhodu a tím, že se člověk skládá z několika oblastí a jednou z nich je spiritualita a to k těm oblastem člověka táhne, proto jsou tu třeba i ty horoskopy a asi to nejde úplně odstříhnout ať tomu věříme nebo ne. A myslím, že lidé, kteří na to reagují pozitivně tak tu výhodu mají, protože i ten horoskop, když mi řekne vydrž to tak to povzbuzuje abych to překonal.

Myslím si, že pochybnosti přicházejí každému, kdo říká že ne, kecá a jsou součástí života. Přesto si myslím, že některé věci jsou pro nás víc důvěryhodné, některé míň, je to o zkušenostech, někdo má zkušenost s tím stromem, já mám tu zkušenost že některé principy o kterých mluví Bible tak když jsem podle nich žil tak jsem měl pocit ,že byly pro můj život dobré, že mi dávaly výhody, že kdy jsem se rozhodoval na základě myšlenek z Bible tak to mělo pozitivní hodnocení, takže si myslím, že ty hodnoty nebo věci spojené se spiritualitou tak jsem toho nelitoval, ale pochybnosti jsem někdy měl a myslím si, že to každý má o tom, čemu věří. Ty ideje, kterým věříme mohou být zpochybněny i třeba to křesťanství, jestli celá ta idea je dobrá a správná, nebo ty stromy, takže určitě si ty otázky dávám a čím větší jsou ty starosti ta k tím víc se ptám a uvažuji o tom alei kdyby byly třeba jen nějaké části zpochybněny, tak jsem rád že ta oblast spirituality tu je a že ty věci, o kterých jsem na základě jí se rozhodl tak byly dobré tak výhody převyšují ty pochybnosti.

Těžko se mi posuzuje sebe, ale když se dívám na kolegy, okolo tak bych to rozdělil na 2 skupiny. V té první skupině jsou lidé, kteří tu spiritualitu žijí a jejich okolí to vnímá, že to je dobré a povzbuzuje je to k tomu že by chtěli třeba taky věřit v boha nebo v tu Bibli. A to je to prožívání spirituality, ne to někomu tlačit ale sdělovat to jako svou součást života. Pak jsou lidé, kteří jsou fanatičtí a možná tu spiritualitu ani neprožívají jen o ní mluví a vnucují ji všem ostatním a jsou úplně negativní. Takový bych nechtěl být a myslím si, že moji

kolegové to vnímají pozitivně ale může to být jen moje domněnka a třeba to vnímají opačně, ale nechtěl bych aby to tak bylo.

Současná doba přináší velice mnoho dilemat k těm konkrétním bych se nechtěl vyjadřovat. Já to vnímám a je to asi lidský a ne spirituální nebo biblický postoj, že jsou věci, kde beru pohled té Bible, tak je to obecné, ale třeba to je nějak jinak ale v některých věcech to mám jasně dané, že tak to je a asi není o čem moc diskutovat. Že to beru tak a že sice ta doba přináší něco ale nemusím jít zase s proudem ,nemusím na to kývat protože to vnímám jinak Je to určitě ovlivněno tím křesťanstvím a to je těžké, protože to třeba je nějaký historický postoj nebo něco, co jsem si vytvořil v rodině, z druhé strany vůči některým dilematům jsem vystupovat tvrdě když jsem byl mladší ale život mě naučil, že nejsou věci až tak jasně dané, takže o těch věcech hodně uvažuji a snažím se o tom přemýšlet z více stran a někdy mám obavu říci, že tak je to dobře a tak je to špatně, prostě nemám odvalu se k tomu nějak stavět, protože nejsem tím natolik zainteresovaný, abych mohl říci, že je to tak či takl Určitě o tom uvažuji ale mám obavy vynášet jednoznačné soudy.

Jako křesťan bych chtěl po smrti do nebe. Praktikovat život tak abych byl v nebi a druhá praktická, mám takových vzorů v lidech několik ale já svůj život vnímám tak že jsem tady proto abych druhým pomohl posloužil a by se nám tu na zemi žilo dobře a nevytvářet nějaké stresující nepříjemné situace, Pozemská roveň je žít s lidmi v pokoji aby lidem bylo se mnou dobře a mi je s nimi taky dobře a myslím, že ta spiritualita může k tomu přispět, že toho druhého máme rádi nebo nebudeme mu ubližovat alek hledám společné cesty jak procházet životem, což se mi někdy daří a někdy ne, někdy jsem protivný a ubližuji. To jsou ty pozemské snahy aby člověk byl milý okolí a být nápomocen i tím, že někoho vyslechnu nebo poradím povzbudím řeknu že to zvládne.

PŘÍLOHA P VI:

Tak tady jsou mé odpovědi:

> 1. Co si představujete pod pojmem spiritualita?

Jde o projevy (prožívání) zbožnosti v duchovní oblasti, má své disciplíny (modlitba, meditace, půst...)

> 2. Jaký význam má spiritualita pro vás?

Pro mě to je **osobní vztah s Bohem**, který se projevuje a má dopad do všech oblastí života. Prožívání tohoto vztahu je každodenní záležitostí. Každé ráno mě Bůh zve do své přítomnosti, kterou zažívám v modlitbě a při čtení Bible, případně náboženské literatury. To je osobní, intimní čas s Ním. Zde mě připravuje pro celý den, formuje mé postoje a vede při přemýšlení na věcmi, za které se modlím. Boží přítomnost mě pak provází během celého dne. Hledám Jeho vůli a nechávám se Jim vést. A to jak v profesní oblasti, tak v osobním životě.

> 3. Je spiritualita něco, co vás provází od malička nebo jste se se s ní setkal/a později?

Určité projevy spirituality jsem mohl prožívat již v dětství, ale nemělo to charakter osobního rozměru ve vztahu k Bohu. Šlo spíše o účast na náboženských obřadech a úkonech, jež pro mne neměly hlubší význam. Účastnil jsem se jich proto, že to dělali mi blízcí. Osobní rozměr prožívání spirituality přišel až v období dospívání (okolo 15 roku), kdy jsem začal chápat biblickou zvěst a přijal Ježíše jako svého Pána a Spasitele.

> 4. Sdílíte se se svou spiritualitou s ostatními nebo to považujete za osobní záležitost?

Mám za to, že má-li spiritualita rozměr osobního vztahu s Bohem, nelze ji zastírat či prožívat jen v osobní, neveřejné sféře. Je to podobné jako s jinými zásadními vztahy v životě člověka, které se projevují a mají dopad i v ostatních oblastech. Se svou spiritualitou se tedy sdílím a její dopad na vztahy a práci považuji za přirozený (automatický).

> 5. Má vaše spiritualita nějaký význam při výběru zaměstnání v sociálních službách?

Ano má. Když jsem před léty hledal práci, objevily se v jednu chvíli dvě možnosti, první byla v sociální sféře a druhá v oblasti stavebnictví. Díky Božímu formování jsem měl blíže k práci s lidmi a tzv.pomáhající profesi. Ještě více mě však ovlivnila v konečném

rozhodnutí, a to v tom smyslu, že součástí mého vztahu s Bohem je víra, že vede životy těch, kteří mu důvěřují a nechají se jím vést. V tomto smyslu měla spiritualita zásadní vliv na výběr mého povolání neboť jsem se za Boží vedení modlil. Při výběrovém řízení se toto vedení projevilo v konkrétním vývoji situace. Představil jsem při něm svůj zájem o tuto práci, ale také sdělil principy, které jsou pro mě zásadní (možnost zachovat Boží den odpočinku), a přes které nepůjdu. Situace se vyvinula tak, že se otevřela možnost nastoupit na jinou pozici, než o kterou jsem se při výběrovém řízení ucházel. Později jsem pochopil, že to bylo i v jiných ohledech daleko lepší než původní nabídka na původní pozici. Je to samozřejmě subjektivní (nepřenositelná) zkušenost, ale to je v procesu víry vpořádku. Bůh vede člověka při jeho rozhodování, ale vždy ponechává dostatečný prostor pro osobní rozhodnutí. Netlačí a nemanipuluje mě. Pokud však chci vnímat Jeho vedení, dá mi je poznat.

> 6. Jak hodnotíte své rozhodnutí zpětně?

Jako důvod pro velikou vděčnost vůči mém Bohu. Tato práce je krásná a obohacující. Jako každá profese, pracující s lidmi, i tato má svá úskalí, limity..., ale má také svůj smysl a užitek. Nadstandartem jsou pracovní vztahy na skvělé úrovni.

> 7. Jak vám pomáhá překonávat starosti a obtížné situace?

Spiritualita neboli z mého pohledu život s Bohem je naprosto zásadní pro překonávání starostí a obtížných situací. Jeden příklad z poslední doby: V situaci jednoho uživatele jsme museli jednat při podezření na nakažlivé onemocnění tak, že jsme mu doporučili návštěvu lékaře a ukončili pobírání služby. Bylo to vzhledem k ochraně ostatních uživatelů nezbytné. Onen uživatel to však pojal jako zrazení důvěry a velmi se vůči mně vymezil. To by mi nevadilo, nemusím být se všemi zadobře a daný postup byl správný. Nechtěl však podstoupit lékařské vyšetření a pro něj i pro ostatní okolo byl potenciálním zdrojem nákazy. Za situaci jsme se v práci modlili a prosili Pána Boha o řešení. Během osobního času s Bohem mě vedl k tomu, abych tohoto uživatele oslovil pomocí dopisu, ve kterém jsem mu bez emocí a osobní konfrontace s mou osobou znovu vysvětlil naše kroky, ukázal na rizika a také řešení situace. Později mě Bůh vedl k tomu, aby se mohla naplnit jedna z uživatelských potřeb (obdržel oběd). Tím se otevřela cesta k obnovení důvěry a možná to pomohlo, aby se dotyčný již tak nevymezoval proti navrženému postupu (podstoupil

navrhované vyšetření). V mnoha obtížných situacích jsem zakusil, jaký význam má důvěra v Boží vedení.

> 9. Myslíte si, že by mohla spiritualita pomoci i vašim klientům?

Ano, Bůh jim může a chce pomoci. Ale jedná naprosto svobodně a Jeho nabídka je otevřenou možností. Mohu se setkávat s lidmi, kteří byli před léty našimi uživateli a dnes se díky Boží milosti velice posunuli. Jsou i takoví, kteří sami vyznávají, že je vysvobodil ze závislostí a dnes díky Němu mohou žít jiný život. Pracovat, bydlet, splácet dluhy a pomáhat druhým. Ale jsou to jedinci, není to kolektivní záležitost.

> 10. Sdílíte s klienty své zkušenosti se spiritualitou?

Jak jsem již řekl, moje pojetí spirituality se projevuje do všech oblastí života. Nepřímo (tím, že má dopad na mé jednání, postoje, ...) ji sdílím automaticky a občas i přímo. Přináší totiž něco, co má zásadní význam a co mnohdy našim uživatelům chybí - nabízí (vrací) důvod, proč žít. Je motivací pro další kroky, které vedou ke zlepšení. Zde má svůj význam i přátelství, rodina, přesahující cíl, naplňující činnost..

> 11. Myslíte si, že vám spiritualita poskytuje výhodu oproti kolegům, o kterých si myslíte, že nejsou spirituální?

Nevím. Otázka zní, je-li někdo nespirtuální. Věřím tomu, že nějakým způsobem prožívá spiritualitu každý, ale nenazývá to tímto slovem. Pro mně má význam zásadní, ale nepřisluší mi, porovnávat se s druhými.

> 12. Máte někdy pochybnosti ohledně pravdivosti své spirituality?

Pochybnosti patří k životu a kdo je občas nemá, buď lže anebo je již nekritický zakonzervovaný. Bůh nám dal rozum, abychom přemýšleli, kladli si otázky a netouží po slepé víře.

> *Pokud ano, jak je překonáváte?*

Hledám odpovědi, modlím se, dotazuji se druhých. Mám-li trpělivost, nechám běžet čas. Mnohé pochybnosti vycházejí z nesprávného pochopení věcí. Proto i hledání Boží vůle je dobré podrobovat několika sítům - přemýšlení, konfrontaci s Biblí, pohledem druhých lidí...

> 13. Jak si myslíte, že vás vnímají vaši kolegové/klienti?

Máme většinou hezké vztahy, jak s kolegy, tak s klienty. Řídím se bib.výrokem - pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji. Z pohledu vnímání mé spirituality vnímám, že mě druzí respektují (někteří i sdílejí podobný postoj). Na ostatní se bude potřeba zeptat se jich samotných.

> 14. Přináší vám spiritualita nějaká dilemata?

Ovšem. Některá souvisí s napětím mezi mou sobeckostí a dobrými rozhodnutími..., některá vycházejí z zásad a principů a konkrétní situací. (Už nemám čas se rozepisovat).

> 15. Máte nějaký cíl (úroveň), kterého byste chtěl/a v praktikování spirituality dosáhnout?

Být ve svém prožívání spirituality stabilní (občas bývají výkyvy). Spiritualita v podobě osobního vztahu s Bohem má stále nové hloubky, výšky...

PŘÍLOHA P VII:

Richard 38 Církev Bratrská

První otázka, co si představujete pod pojmem spiritualita? No mě se ten pojem moc nelíbí, spir. Já spíš dávám přednost nějaké duchovní duchovnu spíš duchovní svět člověk ale je to takové všeobecné slovo takže spiritualita. Já spiritualitu vnímám sám v sobě, vnímám jí jako docela důležitou, protože jsem věřící takže mám vztah s Bohem to znamená počítám s hodně s bohem v životě a příkládám tomu duchovnímu faktoru život. Pro mě z těch tří – fyzická duševní a duchovní tak ta spiritualita je asi z nejdůležitějších, protože ta má vztah pro věčnost. Já si myslím že to fyzické, to tělo zůstane tady jsme omezení fyzickým ,ale co je neomezené to je ten duch ta spir. Takže je to svět který se nedá ohraničit, svět sám pro sebe někdo ho má malý někdo větší někdo ho našel, někdo ne, já jsem to našel v Bohu a já si myslím, že to je taková nevyčerpatelná studnice zdroj té síly.

Prakticky jsem se narodil do křesťanské rodiny a odmalička jsem veden v tom směru tak budeme diskutovat o křesťanství, protože to je neodmyslitelné pro mně a hlavní přírůstek k té spiritualitě je bůh. Moji rodiče i dědeček a babička byli věřící a oni mě vedli k bohu. Přirozeným způsobem nebylo to pro mě nic divného učil jsem se modlit chodit do církve, jsou tam určité rituály které mi zůstaly ale ty nejsou pro mě důležité, protože to člověk může časem nechat časem může poznat, že to není co hledal ale já jsem v tom našel něco prostě to naplnění proto jsem u toho zůstal.

Byl to pozvolný vývoj nebo jsi v tom zažil milníky body zvratu?

Mi byla odmalička nastíněna ta cesta úzká ke spasení a široká do záhuby a já jsem vždycky chtěl do nebe o tom bible píše že kdo přijme Ježíše do svého srdce a já jsem nevěděl jak to pojmut a bylo mi 10 11 let ale hledal jsem to a nebylo mi to lhostejné, protože jsem měl strach ze smrti, nebylo mi jasné, co by se stalo, kdybych teď zrovna se zabil kam bych šel, protože mi říkali, že půjdu do pekla, když budu hříšný a proto je tam ta oběť Ježíše, která mě očisťuje Jinak se tam nejde dostat. Mimo Boha se nejde dostat do nebe a proto jsem četl boží slovo a duch svatý mi to přiblíží a to vedení bylo pro mě důležité a bylo mi to nějak dáno do srdce že jsem to pochopil a přijal jsem Ježíše a od té doby mám tu jistotu

spasení a ještě ten vztah s Bohem rozvíjím. Ne, že bych si to vymyslel, nebo že by něco spadlo z nebe je to ten duchovní svět a bible píše, že máme toho ducha a Bůh chce mluvit k našemu duchu. My jsme ty bytosti duchovně mrtvé a tak se stalo že duchovní bytosti ožijí, objeví to v sobě a proto děkuji Bohu, že přes ducha svatého chce mít s námi vztah a on je to pojítko a dal mi to do srdce a já jsem to pochopil uvnitř a taky mi dal tu jistotu, že to je to, co jsem hledal celý život a nechci se od toho odklonit. Já chodím do Církve bratrské a tam jsem pořád, Církve nejsou podstatné, podstatný je vztah s Bohem.

Sdílení Chci být otevřený na to, že dám někomu svědectví o tom, co prožívám ale nejsem člověkem, který by šel na ulici a odkrýval svůj vnitřek jsem pro osobní evangelizaci, když je někdo kdo to potřebuje, dennodenně se setkávám s takovými lidmi. A mohu to mít denně na osobní úrovni tu evangelizaci.

Jako sociální pracovník se setkávám s lidmi bez domova a někdy se dostaneme k tomu ,že mu to řeknu, nebo přijde někdo, kdo si neví rady se svou závislostí a já mu jim mohu dát tu odpověď, mám ji a můžu ji říci, že v Bohu můžeš najít odpověď a to že mu může být motivací a pomocí.

Jestli považují duchovno pro mé klienty za nejdůležitější věc? Spíš se setkávám s tím ,že přijdou s fyzickými potřebami a ty jsou prvořadé. Ale co si myslíš Ty, že je pro ně nejdůležitější je v úzkých. Myslím, že nepochopil otázku. Ostatní považují za nejdůležitější tu fyzickou stránku a já jim to nevyvrátím. Ale když přijde na lámání chleba, tak pocítují, že jim něco chybí a tam si říkám, proč to neřešili dřív a bohužel, v tom systému jim nikdo neukáže tu spiritualitu, média jsou zaměřená na konzum, na duši, tak je na prvním místě, pak tělo a pak ten duch to je úplně obráceně a myslím si že spiritualita je na prvním místě. Samozřejmě se musím postarat o jejich fyzickou stránku.

Jakou roli sehrála spir na tvém rozhodnutí že děláš to co děláš.

Já jsem měl úplně jiné představy od počátku co budu dělat, pracoval jsem v jiném oboru, v železárnách, nějak mě to nenaplňovalo a modlil jsem se o Boží vůli a když jsem přišel do té oblasti byl to krok víry že jsem udělal ten krok a už to že jsem nějaké spirituální kroky činil, připravoval jsem se na to spirituálně, modlil jsem se za zaměstnání, v předešlém

jsem nebyl naplněný, hledal jsem a potom jsem najednou viděl aha to je ono viděl jsem že to je Boží vůle a viděl jsem, že jsem se našel. V tom, že nemůžu předávat jen zručnost, nepracovat jen s neživým materiálem, ale teď můžu dát vše co mi Bůh dal, své schopnosti dát do služby člověku. To je to co mě naplnilo ta práce s lidmi protože tam jsou ty tři složky a je to křesťanaská organizace Já jsem se nemodlil jen za tuto oblast, ale i z výběr partnerky a myslím si, že i to mě ochránilo před špatnými kroky, které jsem mohl udělat ale neudělal jsem je, protože jsem mohl počítat s Bohem. To je taková motivace abych neudělal hřích něco zlého taková prevence že jdu do sebe zastavím se, počkej a zkus přemýšlet a cítit ten pokoj, každý to může vnímat jinak já to nacházím v tom, že vidím soulad v tom, co bůh napsal ve svém slovu, že to nejde proti desateru které je základ právního systému a říká nám, co nemáme dělat a v souladu s mým životem jaký žiji to, do čeho mě Bůh určil to člověk na začátku neví ale potom to najde pře tu spiritualitu přes ducha svatého protože on je svatý a je pokoj proto cítím pokoj, když se zastavím a modlím vidím že to rezonuje po všech stránkách a můžu jít dál. Někdy je to třeba skutečně otázka víry, že musím jít do toho i když nic necítím, ale to je to, do čeho jsem povoláný podle schopnosti, které mám. Boží vedení ještě poznáš tak, že je osoba, která mi to může potvrdit, můžeš se sdílet s druhou osobou a ona Ti to potvrdí nebo myslím že v manželství je důležitý souhlas manželky a důležitá je jednota v rodině v manželství abychom v tom byli zajedno, tam kde není jednota tak tam se vše boří. Jednám i v týmu jednotu, kdyby tam nebyla tak je to napokrají a nevede to nikam a nadarmo se namáháme, důležitá je jednota.

Zpětné hodnocení: Uvnitř mi to rezonuje jsem rád ,že jsem tu a vím, že jsem v boží vůli, je to už 10 let na tom místě a vystudoval jsem i vysokou školu v boru soc. Služeb, prostě jedna věc zapadá do druhé kdybych byl někde jinde, kde bych neměl být. Kdybych byl někde jinde, tak každý další krok mě bude vzdalovat cíli. Kroky špatným směrem negují boží záměr s člověkem.

Překonávání starostí člověk, když je věřící a má boha v srdce, není ochráněn není imunní vůči problémům vůči tlakům těm je vystavován docela často a jde o to jestli těm tlakům odolá a jestli ne on to pocítuje takže jestli umí těm tlakům odolávat a řešit je správným způsobem nebo neumí a to já jsem byl odmalička veden, říkali mi to můžeš to nemůžeš

tak jsem žil v tom zákonictví, což nebylo to správné ale pro člověka, který je dítě tak musí žít pod určitým pravidly jako každý z nás, takže pro nás je důležité pravidlo a to jsem byl naučen nepřekračovat a to mě ochraňovalo před mnohými věcmi. Pomáhala mi ta víra ty tlaky to je něco, je to těžká věc co s tím, jak to dát ze sebe pryč. Já to řeším pořád ale jdu k bohu s tím. Prostřednictvím toho, že si pustím chválu, protože vedu chválu, zpívám, je to duchovní oblast v tom hledám odpočinek a meditaci. Někdy nemám na to náladu na zpívání nejsem stroj, někdy prostě boží slovo. Člověk když mu někdo ublíží tak má zášť v sobě a bible mu říká, musíš odpustit, musíš, protože jinak bys byl sám vězněm toho pocitu a bible říká, že musíš odpustit a tak se z toho tlaku dostaneš ale jde to přes ego.

Myslíš, že by mohl pomoci i klientům?

Dát tu spiritualitu na první místo nejsem odborník abych říkal, co má být na prvním místě, někdo jako nemocný potřebuje být uzdraven, já mu nemůžu říci, pojď si číst Boží slovo a to tě učiní, samozřejmě učiní to to nemůžu ho uzdravit i když to Ježíš taky dělal a dal nám příklad abychom to taky činili, ale nejsme na tom tak duchovně vyspělí abychom vnímali teď co mám dělat abychom rozuměli Bohu co po nás chce. proto je ta modlitba i to duchovno pořád ale to je na další debatu. Když jsi bez jedné nohy, nikdo mu to nedá anebo kdo je ve vězení, cítí křivdu může najít ve spiritualitě uklidnění v tom že přijme svou situaci. Protože ten kdo to nepřijme tak má problém tak v tom vidím tu duchovní pomoc, kterou najde v Bohu. Že si to vězeň přizná, že je hříšný nebudu se vymlouvat že mi všichni ubližují. Musíme jít do duchovní oblasti a to mi pomůže, že najde v životě nějaký smysl, přijme svůj osud.

Myslíte, že poskytuje výhodu?

Dotykáme se něčeho, že jsem vybraní, vyvolení, je to že, ale nechtěl bych porovnávat, každý má startovní čáru před sebou o tom, že nebyl vychováván ve víře, to mu nezalívám spíš bych chtěl aby to pochopili, narážím na to, že lidi to nevím jestli vědomě odmítají ale něco hledají já nevím a ni nemohu vidět co hledají ale je něco víc, někdo kdo to řídí bůh ale já mám tu výhodu, že znám tu odpověď na tu otázku.

Pochybnosti?

Nemám, to je bezpředmětná otázka pro mě je to stoprocentní

Jak vlnmají kolegové?

Někteří si myslí, že jsme sekta, že to není pravda v co věříme, druhá část v to věří nebo nechodí do kostela a říkají že něco je a další ti co přijali Ježíše do svého srdce. Jak já vypadám jako člověk? Jestli to co říkám tak činím, je to důležité. Kdybych něco vyznával a měl někde nápis Církve bratrská a děla tomu ostudu, nechtěl bych být pokrytcem. Nechci dělat něco jiného než říká bible. Nemůžeme mluvit pěkně o bohu a pak se vyjeví to moje já. Tam náš mužou vnímat kolegové a to je i další že člověk který věří v Boha má zodpovědnost před lidmi, v osobním i profesním životem ho to zavazuje, protože lidé, kteří ví že je věřící to ho zavazuje, že nebude krást pomlouvát cizoložit, jaké postoje a hodnoty zastává, to je v bibli dané, to nás zavazuje abychom se nechovali jinak a okolí nás tak vnímalo.

Dilemata?

Společnost nás nutí přijmout filozofii menšin, gejů lesbiček potratů, že máme tyto věci přijímat. Ano nemůžu je odsuzovat, jsou to lidé jako já a taky chtějí mít štěstí a hledají ho ale to je to dilema, že to co je v bibli, to křesťanství se s tím nemůže ztotožnit s tím hříchem který v tom je. Ježíš má rád všechny lidi, neodsuzuje je ale říká to slovo, že geyové zaslouží věčné odsouzení. Nechci strašit ale je to skutečnost takže já nemůžu být proti Bibli ani proti sobě ani nechci být proti nim. Ta dilemata si nechávám pro sebe a jsem rád, že je nemusím nějak veřejně propagovat, protože z pohledu médií bych byl zničen. Potraty je prostě vražda, cítím, že bible má pravdu to nejde oddělit, to nejde. To je součást mé osobnosti. Dilemata to je otázka zajímavá. Já bych rád řekl svůj názor na různá témata, to já bych řekl rád.

Nějaký vzor.

Vzor Ježíš, buďme jako Ježíš, v jeho počínání a svatosti, v tom co kázal a co činil. Je jasné co kázal ale v tom co činil byla oproti farizeům zásadní rozdíl. Oni pěkně mluvili, ale on uzdravoval vyháněl demony byl na jiné úrovni to je pro mě výzva a tam bych se chtěl dostat.